

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1978/79: 21

med anledning av propositionen 1978/79: 100 såvitt gäller Arbetsmarknad m. m. jämte motioner

I betänkandet behandlas regeringens i propositionen 1978/79: 100 bilaga 15 (arbetsmarknadsdepartementet) — efter föredragning av statsrådet Wirtén — framlagda förslag om anslag m. m. för budgetåret 1979/80 till Arbetsmarknad m. m., punkterna B 1—B 4, B 6—B 8, samt till Arbetsmiljö, punkten C 6. Propositionens förslag redovisas i den löpande framställningen under rubriker som anknyter till propositionens uppställning.

Övriga anslagspunkter i avsnitten Arbetsmarknad och Arbetsmiljö behandlas i följande betänkanden: B 5 i AU 1978/79: 31, B 9—B 11 i AU 1978/79: 24, C 1—C 4 i SoU 1978/79: 24, C 5 och C 8 i AU 1978/79: 20, C 7 i AU 1978/79: 29.

Utskottet behandlar också nedanstående 45 motioner, vilka väckts under den allmänna motionstiden i år.

Motionerna

1978/79: 339 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar

	Behandlas i utskottets yttr. s. hemst. p.	
1. att hos regeringen begära åtgärder som garanterar alla ungdomar arbete, praktik eller utbildning,	27	10
2. att hos regeringen hemställa om förslag till införande av ungdomsavdelningar vid arbetsförmedlingarna,	27	10
3. att hos regeringen hemställa om förslag till obligatorisk plats- och arbetsförmedling,	21	6
4. att uttala sig för att lokala åtgärdsprogram mot ungdomsarbetslösheten utarbetas i kommuner och landsting i enlighet med vad som anförs i motionen,	27	10
5. att uttala att statsbidrag till lönekostnader skall utgå med 100 % vad gäller statliga, kommunala och landstingskommunala beredskapsarbeten i enlighet med vad som anförs i motionen,	27	10
6. att hemställa hos regeringen om förslag till åtgärder för att åstadkomma varvning av utbildning och praktik i enlighet med vad som anförs i motionen,	27	10
7. att uttala att delegationen för ungdomens sysselsättningsfrågor utökas med de ungdomsorganisationer som anges i motionen.	27	10

	Behandlas i utskottets yttr. s. hemst. p.	
1978/79: 456 av Wilhelm Gustafsson (fp) och Arne Remgård (fp)	55	42
I motionen yrkas att riksdagen uttalar att ombyggnad av Rv 41 och förstärknings- och beläggningsarbeten på grusvägnätet i Södra Älvsborg och Halland beaktas inom ramen för beredskapsarbeten.		
1978/79: 482 av Frida Berglund m. fl. (s)	42	29
I motionen yrkas att riksdagen beslutar uttala sig för att främst kvinnor i skogslänens glesbygder bör få möjlighet till körkortsutbildning inom arbetsmarknadsutbildningens ram.		
1978/79: 484 av Rune Rydén (m)	33	21
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om resurserna för stöd åt arbetshandikappade.		
1978/79: 505 av Tage Adolfsson m. fl. (m)	31	18
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om nedläggning av arbetsgivaravgifterna för personer under 25 år i syfte att minska ungdomsarbetslösheten.		
1978/79: 554 av Yngve Nyquist m. fl. (s)	29	16
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en försöksverksamhet igångsätts i Kopparbergs län för att bekämpa ungdomsarbetslösheten.		
1978/79: 555 av Johan Olsson m. fl. (c)		
I motionen yrkas att riksdagen uttalar		
1. att projekt inom jordbruk och trädgårdsnäring som tjänar ändamål av allmänt intresse skall kunna genomföras med stöd av beredskapsmedel,	25	8
2. att beredskapsmedel i ökad omfattning tilldelas för arbeten i skogen såsom skogsvård, återväxtåtgärder, röjningar och avverkningar i restskog och klena bestånd.	55	47
1978/79: 556 av Christina Rogestam (c)	46	36
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om ändring i arbetsmarknadskungörelsen i enlighet med motionen.		
1978/79: 557 av Martin Segerstedt m. fl. (s)	35	22
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om att länsvisa samrådsgrupper för arbetskraftsfrågor inom skogsbruket inrättas.		
1978/79: 565 av Doris Håvik m. fl. (s)	36	24
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att föreskrifterna om arbetsmarknadsresor bör ses över.		

Motiveringen till yrkandet är intagen i motionen 1978/79: 564, som hänvisats till socialförsäkringsutskottet.

1978/79: 666 av Olof Palme m. fl. (s) 60 57

I motionen yrkas att riksdagen

2. beslutar att arbetarskyddsavgiften höjs fr. o. m. den 1 juli 1979 med 0,07 procentenheter och att de influtna medlen används till information och utbildning om medbestämmandelagen,

3. beslutar att bidrag till information om arbetsrättsreformen inte skall utgå till arbetsgivarorganisationerna,

4. avslår regeringens hemställan i vad avser anslag till Bidrag till arbetarskyddsfonden.

Motionen behandlas beträffande yrkandet 1 av utskottet i senare sammanhang.

1978/79: 667 av Olof Palme m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen

7. beslutar att utöver regeringens förslag i budgetpropositionen medel beräknas för 300 tjänster vid arbetsmarknadsverket, 32 20

8. utöver regeringens förslag anvisar 22 milj. kr. under anslaget B 1. Arbetsmarknadsservice för de under punkterna 6 och 7 upptagna ändamålen. 37 25

Motionen behandlas beträffande yrkandena 1—6 och 9 av utskottet i betänkandet AU 1978/79: 20.

1978/79: 668 av Olof Palme m. fl. (s) 58 54

I motionen yrkas att riksdagen till Totalförsvarsverksamhet (arbetsmarknadsdepartementet) anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 2 500 000 kr. höjt förslagsanslag av 75 310 000 kr.

Motiveringen till yrkandet är intagen i motionen 1978/79: 594 som hänvisats till försvarsutskottet.

1978/79: 669 av Bengt Silfverstrand (s) och Hugo Bengtsson (s) 29 15

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att skapa fler sysselsättningstillfällen för ungdomar i enlighet med vad som i motionen anförts.

1978/79: 774 av Gösta Karlsson (c) och Tage Sundkvist (c) 55 43

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att inom ramen för beredskapsarbeten på vägar eller inom ordinarie vägbyggnadsanslag, varvid hänsyn tagits till det regionala sysselsättningsläget, medel ställs till förfogande för snarast möjliga igångsättning av arbetet med förbifart vid Flen på riksväg 55.

	Behandlas i utskottets yttr. s. hemst. p.	
1978/79: 775 av Marianne Karlsson (c)	55	49
I motionen yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen anhålla att regeringen skyndsamt skall upprätta riktlinjer för att säkra de i tidsplanerna prioriterade riksobjekten som ett led i arbetsmarknadspolitiken.		
1978/79: 1046 av Jan-Ivan Nilsson m. fl. (c)	24	9
I motionen yrkas		
1. att riksdagen beslutar om införandet av försöksverksamhet med kontant sysselsättningsstöd fr. o. m. den 1 juli 1979 i enlighet med vad som anförts i motionen,		
2. att riksdagen uttalar sig för tillämpning av arbetsmarknadskungörelsen i enlighet med vad som anförts i motionen beträffande anordnande av beredskapsarbete inom jordbruket.		
1978/79: 1049 av Olof Palme m. fl. (s)		
I motionen yrkas att riksdagen		
1. hos regeringen hemställer att förslag läggs fram om komplettering av lagen (1974: 12) om anställningsskydd med definition av begreppet praktikarbete i enlighet med vad som förordas i motionen,	28	12
2. hos regeringen hemställer att förslag läggs fram om komplettering av lagen (1974: 13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder för att reglera arbetsmarknadsmyndigheternas rätt att främja ungdomens praktiktjänstgöring i enlighet med vad som förordas i motionen,	29	13
3. beslutar att försöksverksamhet med planering av resp. genomförande av beredskapsarbeten inleds enligt de riktlinjer som förordas i motionen,	53	39 40
4. hos regeringen hemställer att förslag läggs fram om rättslig reglering av arbetsgivares skyldighet att medverka i under punkten 3 angiven försöksverksamhet.	54	39
6. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vidgning av försöken med könskvotering i regionalpolitiken till att omfatta andra former för statligt stöd till företag,	21	5
7. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vidgade försök att stimulera äldre arbetssökande att bl. a. utnyttja arbetsmarknadsutbildning,	45	33
8. beslutar att föräldrar, som för att genomgå arbetsmarknadsutbildning måste bo tillfälligt på utbildningsort inom den egna kommunen, erhåller samma förmåner beträffande barnomsorg som föräldrar, vilka genomgår sådan utbildning utanför den egna kommunen,	42	30
10. hos regeringen begär att förslag skyndsamt läggs fram om samhällskontroll vid nedläggning av företag m. m.,	19	3
11. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av frågan om utbildningsfonder i företag.	46	34

Motionen behandlas av utskottet beträffande yrkandet 5 i betänkandet AU 1978/79: 20 och beträffande yrkandet 9 i betänkandet AU 1978/79: 19.

1978/79: 1052 av Lars Werner m. fl. (vpk)

31 19

I motionen yrkas att riksdagen uttalar sin anslutning till att principen lika lön för lika arbete oavsett ålder bör gälla på arbetsmarknaden som helhet och hos regeringen hemställer att denna princip bör genomföras på det statliga avtalsområdet.

1978/79: 1534 av Gösta Bohman m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen, i enlighet med förslaget i motion 1978/79: 1108,

1. uttalar att arbetsmarknadsverket bör söka bredda utbudet av beredskapsarbeten för kvinnor, 54 41

2. hos regeringen anhåller om en kartläggning av arbetsmarknadsutbildningens effekter för kvinnlig arbetskraft. 42 28

1978/79: 1535 av Gösta Bohman m. fl. (m)

19 2

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller dels om åtgärder i syfte att öka främst den inomregionala och yrkesmässiga rörligheten på arbetsmarknaden, dels om en översyn av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i enlighet med vad som föreslagits i motion 1978/79: 1108.

1978/79: 1538 av Runc Carlstein (s) och Gördis Hörnlund (s)

55 42

I motionen yrkas att riksdagen uttalar

3. att ombyggnaden av riksväg 41 på grund av arbetsmarknadsläget i regionen tidigareläggs och utförs som beredskapsarbete.

Motionen behandlas beträffande yrkandena 1 och 2 i betänkandet AU 1978/79: 23.

1978/79: 1542 av tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp)

55 46

I motionen yrkas att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder i enlighet med motionen för att förebygga viltolyckor.

1978/79: 1547 av Bertil Johansson m. fl. (c, m)

29 14

I motionen yrkas att riksdagen beslutar ge 5 § lagen om anställningsskydd (SFS 1974: 12) följande lydelse:

5 §. Anställning gäller tills vidare, om ej annat har avtalats.

Avtal om att anställning skall avse viss tid, viss säsong eller visst arbete får träffas endast om det föranledes av arbetsuppgifternas särskilda beskaffenhet. Avtal om anställning för viss tid får dock träffas, om avtalet gäller praktikarbete eller vikariat eller om avtalet gäller anställning

på prov av arbetssökande som icke fyllt 25 år under en tid av 6 månader.

1978/79: 1555 av Johan Olsson (c)

29

14

I motionen yrkas att riksdagen beslutar om ändring av 5 § lagen om anställningsskydd enligt följande:

Nuvarande lydelse

5 § Anställning gäller tills vidare, om ej annat har avtalats.

Avtal om att anställning skall avse viss tid, viss säsong eller visst arbete får träffas endast om det föranleds av arbetsuppgifternas särskilda beskaffenhet. Avtal om anställning för viss tid får dock träffas, om avtalet gäller praktikarbete eller vikariat.

Motionärernas förslag

5 § Anställning gäller tills vidare, om ej annat har avtalats.

Avtal om att anställning skall avse viss tid, viss säsong, eller visst arbete får träffas endast om det föranleds av arbetsuppgifternas särskilda beskaffenhet. Avtal om anställning för viss tid får dock träffas, om avtalet gäller praktikarbete eller vikariat *eller gäller provanställning under högst sex månader av arbetstagare som ej fyllt 25 år.*

1978/79: 1557 av Johan Olsson m. fl. (c)

18

1

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om kartläggning och utredning av frågan om att uppnå bättre överensstämmelse mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden.

1978/79: 1558 av Johan Olsson m. fl. (c, m)

I motionen yrkas att riksdagen anhåller att regeringen vidtar åtgärder för att nedbringa ungdomsarbetslösheten genom

1. att möjliggöra för näringslivsorganisationerna LRF och SHIO-Familjeföretagen att anställa handläggare/informatörer för att förmå företagen att anställa arbetslös ungdom, 30 17

2. att påskynda frågan om att i ökad omfattning möjliggöra provanställning för ungdom i samtliga företag, 29 14

3. att höja åldersgränsen för ungdom som får delta i beredskapsarbete från 20 till 25 år, 30 17

4. att ändra tillämpningsföreskrifterna, så att även företag som inte är anslutna till avtalsslutande organisationer kan motta ungdom i beredskapsarbete. 30 17

1978/79: 1559 av Gunnar Oskarson m. fl. (m)

29

14

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till omedelbar förändring av lagtexten i de s. k. trygghetslagarna i enlighet med vad som anförts i motionen.

Behandlas i
utskottets
yttr. s. hemst. p.

1978/79: 1562 av Catarina Rönning (s) och Arne Fransson (c)

55 44

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om att beredskapsarbete får utföras till en väg mellan Pauliström och Kvillsfors och bekostas med medel från anslaget B 3, Sysselsättningskapande åtgärder, under arbetsmarknadsdepartementets huvudtitel budgetåret 1979/80.

1978/79: 1643 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar

1. att hos regeringen hemställa om förslag till sysselsättningsgaranti inom gruv- och stålbranschen,

22 7

2. att hos regeringen hemställa om förslag till bidrag för kommunerna och landstingen att anordna ungdomsarbeten, bl. a. genom tidigareläggning av angelägna investeringar intill 15 000 nya arbetstillfällen.

27 10

Motiveringen till yrkandena är intagen i motionen 1978/79: 1639 som hänvisats till socialutskottet.

1978/79: 1666 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen anhålla om sådana åtgärder

1. att undervisningen i svenska språket vid AMU-centra utökas till att omfatta minst 24 veckor och att stödundervisning ges under utbildningstiden,

44 32

2. att grundbidragen utgår med samma belopp till samtliga AMU-elever, oavsett vederbörandes ålder,

46 35

3. att grundbidraget höjs till 155 kr. per dag och stimulansbidraget till 15 kr. per dag,

46 35

4. att utbildningsbidragen standardsäkras och följer löncutvecklingen inom industrin.

46 35

1978/79: 2034 av Arne Fransson m. fl. (c)

28 11

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att delegationen för ungdomens sysselsättningsfrågor får i uppdrag att utreda de frågor som aktualiserats i motionen.

1978/79: 2036 av Anton Fågelsbo (c)

43 31

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om tillämpningen av föreslagna nya regler för arbetsskadeersättning för AMU-elever.

1978/79: 2037 av Anton Fågelsbo (c)

20 4

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna för stöd inom arbetsmarknadspolitiken enligt vad som anförs i motionen.

1978/79: 2046 av Gunnel Jonäng (c)	31	18
I motionen yrkas		
1. att riksdagen hos regeringen begär utredning om möjligheterna till viss sänkning av ATP-avgiften för arbetskraften i åldern 16—24 år,		
3. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att ge alla ungdomar som slutar skolan möjlighet till arbete.		
Motionen behandlas beträffande yrkandet 2 i AU 1978/79: 22.		
1978/79: 2048 av Wiggo Komstedt (m)	60	57
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att till Bidrag till arbetarskyddsfonden för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 000 kr.		
1978/79: 2049 av Wiggo Komstedt (m) och Arne Andersson i Ljung (m)		
I motionen yrkas att riksdagen beslutar		
1. att medel beräknas för ca 200 ytterligare tjänster till AMS under 1979/80,	33	20
2. att till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 865 961 000 kr.	37	25
1978/79: 2058 av Gunnar Oskarson m. fl. (m)	55	45
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att i skrivelse till regeringen hemställa att regeringen av beredskapsmedel ställer erforderligt belopp till vägverkets förfogande för projektering och utbyggnad av väg 158 Kungsbacka—Underliden till en bredd av 13 meter.		
1978/79: 2063 av Per-Olof Strindberg (m) och Karl Leuchovius (m)	46	38
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1979/80 anvisa ett anslag av 1 788 668 000 kr.		
1978/79: 2064 av Marianne Stålberg m. fl. (s)	35	23
I motionen yrkas att riksdagen beslutar		
1. att på försök under en femårsperiod inom Jämtlands läns införa anmälningsplikt till byggarbetsnämnden för samtliga investeringar i länet,		
2. att anmälningsplikten även skall omfatta styckebyggda småhus och andra byggobjekt som i dag är undantagna säsongutjämningsåtgärder,		
3. att anmälan bör ske ett år före byggstart,		
4. att planeringsavdelningen på länsarbetsnämnden tillförs personella resurser för administration, kontroll och uppföljning av försöksverksamheten.		

<p>1978/79: 2067 av Margaretha af Ugglas (m) och Sten Svensson (m)</p> <p>I motionen yrkas att riksdagen avslår förslaget om att den s. k. 25-kronan under anslaget Bidrag till arbetsmarknadsutbildning blir ett permanent medel i arbetsmarknadspolitiken.</p>	40	26
<p>1978/79: 2121 av Anders Dahlgren m. fl. (c)</p> <p>I motionen yrkas att riksdagen beslutar</p> <p>1. att av anslaget för beredskapsarbeten anvisa en ram på 150 milj. kr. att disponeras enligt beslut av beredningen för turism och rekreation till kommunala basinvesteringar i rekreatiomsområden.</p> <p>Motiveringen till yrkandet är intagen i motionen 1978/79: 2119 som hänvisats till kulturutskottet. Motionen behandlas beträffande yrkandet 2 i AU 1978/79: 23.</p>	56	48
<p>1978/79: 2124 av Olle Eriksson (c) och Rune Johansson i Åmål (s)</p> <p>I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att av anslaget för beredskapsarbeten anvisas en ram på 150 milj. kr. att disponeras av beredningen för turism och rekreation till utbyggnad av angelägna kommunala anläggningar inom viktiga rekreatiomsområden.</p> <p>Motiveringen till yrkandet är intagen i motionen 1978/79: 2123 som hänvisats till kulturutskottet.</p>	56	48
<p>1978/79: 2148 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk)</p> <p>I motionen yrkas</p> <p>3. att riksdagen hemställer hos regeringen att inom arbetsmarknadsutbildningen invandrarna ges möjlighet att utbilda sig på modersmålet samt att yrkesvägledningen förbättras och förmedlas på resp. invandrar-språk.</p> <p>Motionen behandlas beträffande yrkandena 1 och 2 i betänkandet AU 1978/79: 22.</p>	44	32
<p>1978/79: 2152 av Lars Werner m. fl. (vpk)</p> <p>I motionen yrkas att riksdagen beslutar</p> <p>1. att hos regeringen hemställa om förslag till lag om obligatorisk arbetsförmedling,</p> <p>2. att hos regeringen hemställa om nödvändiga åtgärder för att AMU aktivt skall verka för att stimulera kvinnorna att ta yrkesutbildningar inom traditionellt ”manliga” områden,</p> <p>3. att hos regeringen hemställa om åtgärder som möjliggör att AMU kan bedriva uppsökande verksamhet bland hemarbetande kvinnor med särskild inriktning på invandrarkvinnorna.</p> <p>Motionen behandlade beträffande yrkandet 4 av utskottet i senare sammanhang.</p>	21	6
	41	27
	41	27

Arbetsmarknadsläget m. m.

Under 1970-talet har *antalet sysselsatta* i riket ökat kontinuerligt. Under fjärde kvartalet 1972 uppgick det till 3 866 000, och under motsvarande kvartal förra året var siffran 4 121 000, dvs. en ökning med 255 000. Antalet sysselsatta kvinnor ökade under samma period från 1 576 000 till 1 833 000, dvs. med 257 000. Ökningen av sysselsättningen bland kvinnor är följaktligen större än den totala sysselsättningsökningen.

Ökningen av antalet sysselsatta har inte medfört en motsvarande ökning av antalet fullgjorda arbetstimmar. Tvärtom var det totala *antalet arbetstimmar* lägre år 1978 än tidigare år under perioden 1972—1978.

I följande tabell redovisas fullgjorda arbetstimmar och antalet sysselsatta under åren 1972—1978 enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU). Antalet arbetstimmar baseras på mätningar för de tre första månaderna resp. år.

Tabell 1 Antal arbetstimmar per vecka och antalet sysselsatta under perioden 1972—1978

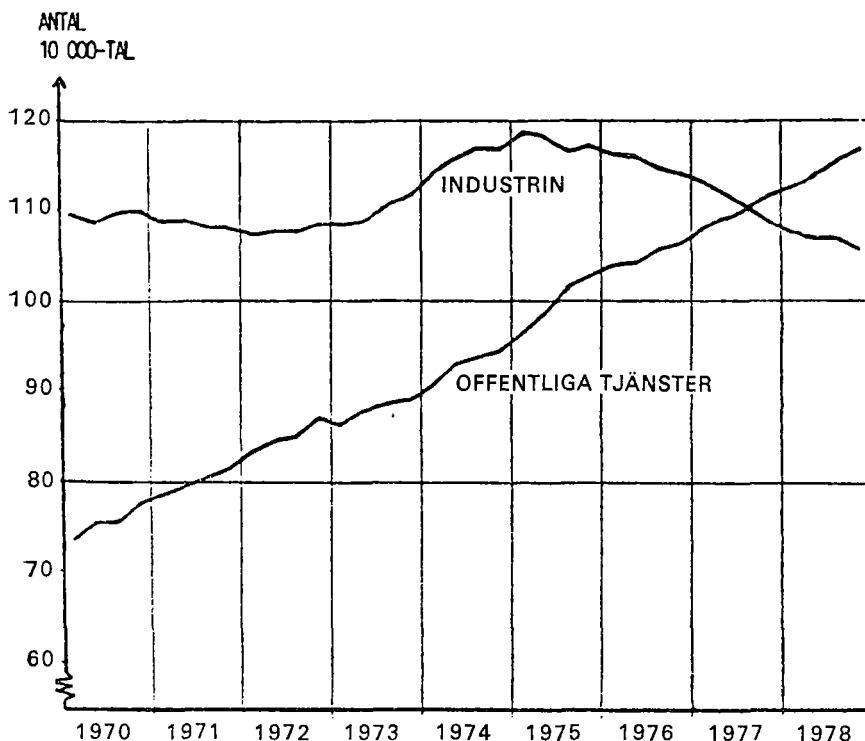
År	Arbetstimmar (milj.)	Sysselsatta (1 000-tal)
1972	129,7	3 866
1973	128,7	3 900
1974	129,6	3 991
1975	132,3	4 076
1976	132,6	4 087
1977	130,7	4 094
1978	128,6	4 121

Av tabellen framgår att antalet arbetstimmar minskat med ca fyra miljoner sedan 1976. Att detta inte slagit igenom i fråga om antalet sysselsatta förklaras av den kraftiga ökningen under senare år av antalet deltidsanställda. F. n. beräknas ca en miljon sysselsatta arbeta på deltid, dvs. mindre än 35 timmar per vecka.

Förvärvsfrekvensen, dvs. andelen sysselsatta av befolkningen i åldersgruppen 16—64 år, var år 1978 70,2 % för riket. Stockholms län redovisar det högsta talet, 74,2 %, och Kopparbergs län det lägsta, 65,6 %. I tabell 2 redovisas förvärvsfrekvensen i samtliga län.

Kännetecknande för *sysselsättningsutvecklingen* under 1970-talet är vidare den kraftiga expansionen inom den offentliga sektorn och tillbakagången av sysselsättningen inom industrin. Utvecklingen illustreras i figur 1.

Figur 1 Sysselsatta inom offentliga tjänster och inom industrin.
Säsongrensat, kvartalsgenomsnitt

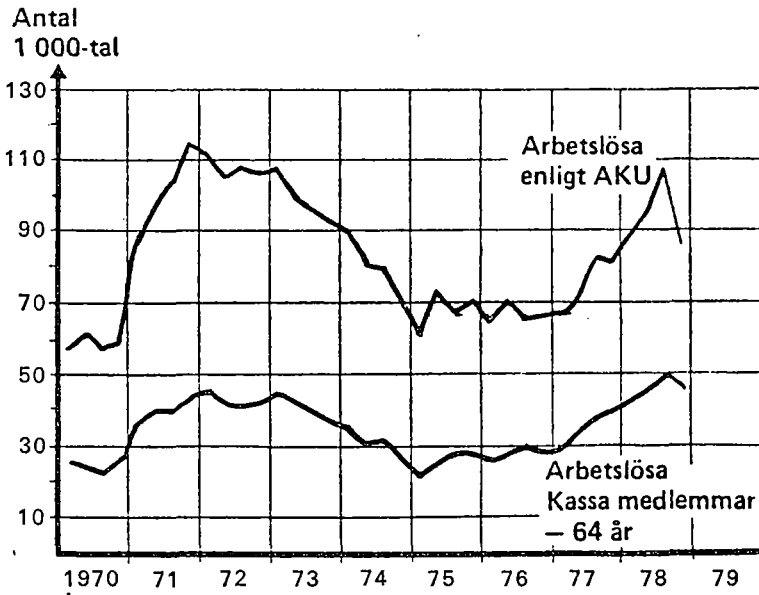
Källa: AMS. Meddelanden från utredningsenheten 1979: 3

Antalet arbetslösa har efter svenska förhållanden varit relativt högt under den senaste tvåårsperioden. I augusti förra året noterades den högsta siffran sedan januari 1974, 113 000. Därefter kunde skönjas en viss förbättring, och i november hade antalet arbetslösa minskat till 78 000 för att i januari i år åter öka och nå talet 117 000, den högsta siffran sedan februari 1973. I figur 2 redovisas den kvartalsvisa utvecklingen sedan år 1970.

Ungdomarna svarar för en betydande del av arbetslösheten. Under andra halvåret 1978 noterades emellertid en markant nedgång i arbetslösheten bland ungdomar. Antalet arbetslösa ungdomar sjönk således från 54 000 i augusti till 28 000 i december. Utvecklingen har därefter åter svängt, och i januari i år var 46 000 ungdomar arbetslösa. I figur 3 redovisas utvecklingen under 1970-talet.

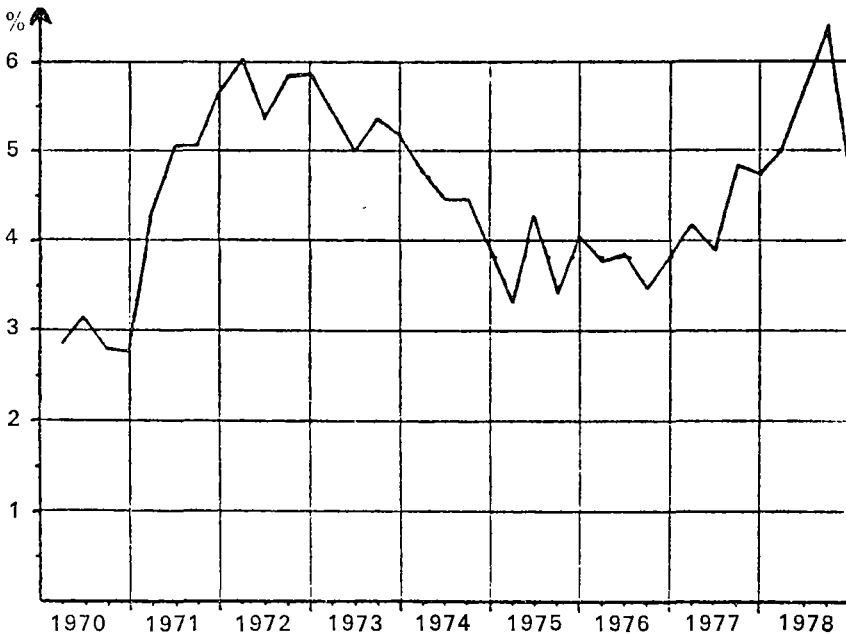
Den relativa arbetslösheten, dvs. andelen arbetslösa i relation till arbetskraften, uppgick enligt arbetskraftsundersökningarna i genomsnitt till 2,2 % år 1978. För 1976 och 1977 var motsvarande tal 1,6 resp. 1,8 %.

Figur 2 Arbetslösheten säsongrensad, kvartalsgenomsnitt

Källa: AMS. Meddelanden från utredningsenheten 1979: 3

Figur 3 Relativa arbetslöshetstalet, ungdomar 16—24 år. Säsongrensad, kvartalsgenomsnitt

Källa: AMS. Meddelanden från utredningsenheten 1979: 3

Arbetslösheten drabbar rikets skilda delar olika. År 1978 hade Stockholms län den lägsta siffran, 1,3 %, och Norrbottens län den högsta, 6,3 %. De regionala variationerna framgår av följande tabell, som även redovisar hur stor del av arbetskraften som sysselsätts i beredskapsarbete samt förvärvsfrekvensen i olika län.

Tabell 2 Förvärvsfrekvens, relativ arbetslöshet och andel i beredskapsarbete i relation till arbetskraften år 1978 (procenttal)

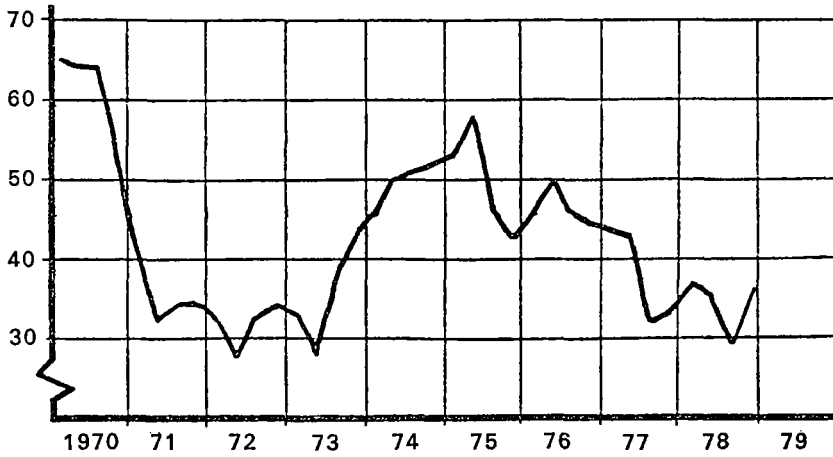
Län	Förvärvs- frekvens	Relativ arbets- löshet	I beredskaps- arbete
Stockholms	74,2	1,3	0,4
Uppsala	70,4	2,0	1,0
Södermanlands	70,1	3,0	1,4
Östergötlands	70,0	1,9	1,1
Jönköpings	70,6	2,0	0,8
Kronobergs	70,8	1,7	0,9
Kalmar	67,3	2,8	1,1
Gotlands	71,4	1,4	1,8
Blekinge	67,9	2,1	1,9
Kristianstads	68,8	2,2	0,7
Malmöhus	70,7	2,4	0,8
Hallands	71,0	1,9	0,8
Göteborgs och Bohus	69,3	1,8	1,0
Älvsborgs	72,1	2,3	1,1
Skaraborgs	71,5	1,9	1,3
Värmlands	67,8	3,0	1,5
Örebro	68,7	2,2	1,1
Västmanlands	70,5	2,5	1,4
Kopparbergs	65,6	2,4	1,5
Gävleborgs	66,6	2,8	1,6
Västernorrlands	66,8	2,4	1,6
Jämtlands	67,8	2,4	1,9
Västerbottens	68,6	3,1	2,1
Norrbottens	66,9	6,3	4,0
Hela riket	70,2	2,2	1,1

Antalet vid månadens slut *kvarstående lediga platser*, som är ett mått på efterfrågan av arbetskraft, var lågt under hela år 1978. Tredje kvartalet uppgick det till 30 000. Därefter skedde en viss återhämtning. I figur 4 illustreras utvecklingen under 1970-talet i kvartalsgenomsnitt och säsongrensad. Vid studium av figuren bör beaktas att allmän platsanmälan successivt införts i ett tiotal län sedan 1976.

Antalet *utfärdade varsel på grund av nedläggning* nådde en toppnivå under fjärde kvartalet 1977 med ca 7 500. Under samma kvartal förra året var siffran nere i 5 400. Den kvartalsvisa utvecklingen under 1970-talet illustreras i figur 5.

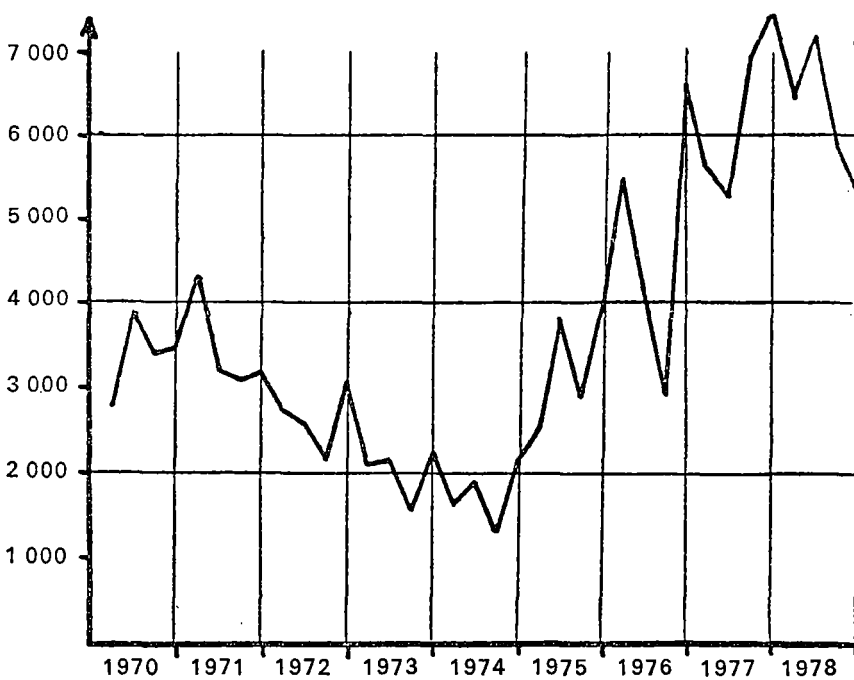
Figur 4 Kvarstående lediga platser totalt.
Säsongrensat, kvartalsgenomsnitt

Antal
1 000-tal

Källa: AMS. Meddelanden från utredningsenheten 1979: 3

Figur 5 Varsel om uppsägning på grund av nedläggning.
Antal berörda per kvartal

Omfattande insatser har satts in för att dämpa verkningarna av den vikande efterfrågan på arbetskraft under den senaste tvåårsperioden. I januari i år var ca 168 000 personer i arbetsmarknadsutbildning (exkl. den s. k. 25-kronan), skyddat och halvskyddat arbete, arkivarbete samt arbetsprövning/arbetsträning. Detta motsvarar 4 % av arbetskraften.

Den närmare fördelningen på olika åtgärder framgår av följande tabell.

Tabell 3 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder 1977—1979

	4:e kv. 1977 medeltal/månad	4:e kv. 1978	februari 1978	februari 1979
Beredskapsarb. därav ungdomar under 25 år	35 300 20 400	56 100 38 300	47 200 28 400	62 400 42 300
Utbildning i företag AMU exkl. företags- utbildning	44 900 54 000	16 500 52 900	40 200 57 000	9 900 ¹ 61 000
därav ungdomar	20 500	21 100	20 000	23 400
Skyddat och halv- skyddat arbete m. m.	45 900	47 900	46 300	48 500
Summa	180 100	173 400	190 700	181 800

¹ Avser januari

Utskottet

Budgetpropositionens redovisning av utvecklingen på arbetsmarknaden

Budgetpropositionens avsnitt om arbetsmarknad m. m. inleds med en analys av utvecklingen på arbetsmarknaden under år 1978 och en bedömning av utsikterna för år 1979 som bakgrund till de anslag som föreslås för budgetåret 1979/80.

Departementschefen framhåller bl. a. att arbetslösheten har kunnat hållas nere framför allt beroende på de mycket kraftiga arbetsmarknads-politiska insatserna. Arbetsmarknadspolitikerna har främst inriktats på att motverka uppsägningar i industrin. Hörnpelare i denna politik är lagen om anställningsskydd och ett allmänt erkännande av arbetsgivarens ansvar för sina anställda. Med utgångspunkt i detta ansvarstagande från arbetsgivarnas sida har samhället vidtagit omfattande åtgärder för att med ekonomiska medel stödja företag som har tillfälliga svårigheter att upprätthålla sysselsättningen. Bidrag till utbildning av permitterings-hotade (den s. k. 25-kronan), frisläpp av investeringsfonder och tidigare-läggning av offentliga beställningar är viktiga sådana åtgärder som har gjort det möjligt för tusentals anställda att få behålla sina arbeten trots den långvariga lågkonjunkturen, framhåller statsrådet Wirtén.

Antalet uppsägningar i industrin har sålunda kunnat hållas på en efter omständigheterna låg nivå. Beredskapsarbeten, arbetsmarknadsut-bildning och andra åtgärder för arbetslösa har därför i hög grad kunnat inriktas på ungdom och andra nytillträdande på arbetsmarknaden.

I propositionen framhålls vidare att lågkonjunktorens negativa effekter förstärkts av växande strukturella problem i industrin. Flera viktiga industribranscher står inför omfattande personalminskningar vilka måste ske i socialt acceptabla former. Departementschefen erinrar i samman-hanget om att de närings- och regionalpolitiska frågorna i samband med strukturproblemen kommer att tas upp separat senare under riksmötet.

För att undvika omfattande arbetslöshet i vissa orter har under våren 1977 införts ett s. k. tillfälligt sysselsättningsbidrag (75 %-bi-drag) till företag som dominerar på sin ort. 75 %-bidraget syftar till att senarelägga långsiktiga nödvändiga uppsägningar till en tidpunkt då de anställdas möjligheter att finna nya arbeten är större. Bidrag utgår f. n. till ett tjugotal företag, varav hälften inom stålindustrin. För teko-industrin har av liknande skäl införts ett särskilt bidrag med upp till 25 kr. per timme för äldre arbetskraft. Detta s. k. äldrestöd utgår f. n. för ca 12 000 personer.

I propositionen erinras vidare om det s. k. nyrekryteringsbidraget. Av-sikten med detta är att förmå företag med nyrekryteringsbehov att tidigarelägga rekryteringen. Fram t. o. m. januari 1979 har förhandsanmäl-ningar för bidrag kommit in motsvarande en sammanlagd personalök-ning på ca 45 000 personer.

Ett flertal åtgärder vidtogs under 1978 för att hålla sysselsättningen uppe under första halvåret 1979. Offentliga byggen för sammanlagt ca 1,4 miljarder kr., tidigare lades för att skapa sysselsättning under vintern. I höstas antog vidare riksdagen ett åtgärdsprogram som bl. a. innebär att ytterligare 2 135 milj. kr. anvisas för sysselsättningsskapande åtgärder, främst beredskapsarbeten, samt ytterligare 1 000 milj. kr. anvisas för arbetsmarknadsutbildning (prop. 1978/79: 50, AU 15). Av beloppet till sysselsättningskapande åtgärder motsvaras sammanlagt 1 690 milj. kr. av anslag som regeringen redan tidigare har ställt till AMS förfogande med hjälp av finansfullmakten. Planeringen inriktas på att beredskapsarbetena under vintermånaderna skall kunna sysselsätta upp till 60 000 personer och att lika många skall kunna beredas plats i arbetsmarknadsutbildning (förutom utbildningen i företag vid permitteringshot). Det kan tilläggas att AMS till regeringen gjort en framställning om ytterligare 500 milj. kr. till beredskapsarbeten.

Stora ansträngningar görs vidare för att ordna lämpliga praktikarbeten och kurser för ungdom.

Konjunkturutsikterna pekar nu på en ökning av industriproduktionen under år 1979. Kapacitetsutnyttjandet är dock fortfarande lågt, varför den väntade produktionsökningen inte beräknas leda till någon kraftig ökning av antalet anställda under året.

Insatserna bör nu enligt propositionen gradvis inriktas alltmer på framåtsyftande åtgärder. Ett steg i den riktningen har redan tagits med nyrekryteringsbidraget. Departementschefen räknar emellertid med att det även under nästa budgetår kan krävas relativt omfattande insatser för att motverka uppsägningar och för att bereda arbetslösa utbildning eller tillfällig sysselsättning i form av beredskapsarbete.

Enligt departementschefen bör under nästa budgetår arbetsmarknadspolitikens tyngdpunkt förskjutas mot åtgärder som underlättar nödvändiga strukturella omställningar och som dessutom hjälper de konkurrenssvaga grupperna att få del av de nya arbetena. Det finns risk för att arbetslösheten annars förblir hög i vissa områden samtidigt som en expansion i andra områden hindras av brist på personal. Dessa problem måste enligt statsrådet i första hand — såvitt gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder — lösas genom intensiva förmedlingsinsatser och stöd till yrkesmässig och geografisk rörlighet. Arbetsförmedlingen måste kunna ge omfattande och individuellt anpassad hjälp till dem som har svårast att själva få arbete, och dess insatser skall i ökande omfattning styras mot trygga arbeten i de expansiva delarna av ekonomin.

Förutsättningarna för förmedlingens arbete har enligt propositionen förbättrats avsevärt tack vare de senaste årens kraftiga satsning på personell och teknisk förstärkning av arbetsförmedlingen. Sedan föregående konjunkturuppgång har således arbetsförmedlingen tillförts ca 1 500

nya tjänster, en ökning med 40 %. Samtidigt har de förmedlingstekniska hjälpmedlen, framför allt ADB-tekniken, utvecklats. Anmälan av lediga platser till förmedlingen är nu obligatorisk i tio län. Omfattande försök pågår även med ADB i själva förmedlingsarbetet, bl. a. för att förstärka den interlokala platsförmedlingen.

Departementschefen slår fast att arbetsförmedlingens uppgifter i dag är både mer omfattande och mer djupgående än vid början av den förra konjunkturuppgången. Utvecklingen på arbetsmarknaden under det senaste decenniet har medfört att platser och arbetssökande nu svarar sämre mot varandra än vad som tidigare var fallet. Expertgruppen (In 1968: 14) för utredningsverksamhet i arbetsmarknadsfrågor (EFA) har i sitt nyligen överlämnade betänkande Arbetsmarknadspolitik i förändring (SOU 1978: 60) pekat på detta. Utvecklingen har inneburit minskad rörlighet och ökande arbetslöshetstider för de personer som berörs av arbetslöshet. Denna utveckling kan delvis tänkas bero på fortgående förändringar av arbetslivet. En successiv förskjutning från enklare till allt mer komplicerade arbetsuppgifter brukar nämnas som en förklaring till de ökande problemen för nytillträdande.

Det har även hävdats att arbetsgivare är mer försiktiga nu än tidigare när det gäller att anställa personer vars kvalifikationer de är osäkra på. De stegrade svårigheterna att passa ihop sökande och lediga platser kan även till en del förklaras av en ökande tveksamhet hos arbetssökande att ta arbeten som inte omedelbart motsvarar de ställda förväntningarna. Den höjda utbildningsnivån har helt naturligt skapat förväntningar om mer kvalificerade arbeten, menar departementschefen. Även kvinnornas ökade yrkesverksamhetsgrad har betydelse i detta sammanhang eftersom det nu i allmänhet är två arbeten som måste ordnas vid en familjs flyttning till annan ort. De här beskrivna tendenserna måste mötas med en ökad flexibilitet hos både arbetsgivare och arbetssökande. Inte minst måste det traditionella könsrollstänkandet brytas hos alla parter, anför departementschefen.

I propositionen framhålls vidare att en ökad flexibilitet och rörlighet från de arbetssökandes sida är nödvändig om den väntade arbetskrafts efterfrågan skall kunna tillvaratas. Inte enbart en förbättring av flyttningssidraget är tillräcklig för att åstadkomma en från arbetsmarknadspolitisk synpunkt yrkesmässig rörlighet. Det krävs även en ökad insikt hos den enskilde om arbetsmöjligheterna i olika regioner och yrkesområden, vilket ställer ökade krav på förmedlingen.

Motioner om allmänna arbetsmarknadsfrågor

De ökade svårigheterna att få krav och önskemål från arbetsgivare resp. arbetstagare att sammanfalla tas upp i motionen 1557 av Johan Olsson m. fl. (c). Problemet tar sig bl. a. uttryck i att expansiva företag som vill nyanställa inte kan få arbetskraft, trots att många fler än de som efterfrågas finns registrerade som arbetssökande.

Motionärerna anser att påtalade brister nu förekommer i sådan omfattning att det är nödvändigt med en översyn för att kartlägga orsakerna till problemen och finna åtgärder som kan få utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden att mötas på ett snabbare och smidigare sätt än som f. n. sker. Bland tänkbara åtgärder nämns bl. a. en bättre introduktion och anpassning för nyanställda, ökade löpande kontakter och information mellan företag och arbetssökande, möjligheter till provanställning samt vissa lönefrågor. Slutligen framhåller motionärerna att den föreslagna översynen bör omfatta nya metoder och möjligheter till rationalisering inom arbetsförmedlingen.

Behovet av ökad rörlighet på arbetsmarknaden tas upp i motionen 1535 av moderata samlingspartiet. En ökad inomregional och yrkesmässig rörlighet är enligt motionärerna en förutsättning för fortsatt ekonomisk tillväxt. Arbetskraft måste förmås flytta från företag med överkapacitet till företag med brist på arbetskraft. Främst inomregional rörlighet, men även viss interregional rörlighet kan komma i fråga, anser motionärerna som vill ha *åtgärder som främjar en ökad rörlighet*. De nämner därvid försöksverksamhet med intensiva arbetsförmedlande insatser och begär även att *den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skall ses över*. Därvid hävdas att arbetsmarknadspolitiken när det gäller att anvisa och förmedla arbetstillfällen respektive arbetskraft utgör ett hot mot den ekonomiska återhämtningen.

Utskottet finner inte anledning att i förevarande sammanhang gå närmare in på problemen om arbetskraftens rörlighet. Det blir anledning att återkomma till dessa frågor senare i vår i samband med den aviserade propositionen om den framtida regionalpolitiken. I anslutning till att det i moderata samlingspartiets motion föreslås intensifierade insatser inom arbetsförmedlingen för att främja rörligheten på arbetsmarknaden kan utskottet inte underlåta att framhålla att två representanter för samma parti i en annan motion till en del motsatt sig den förstärkning av förmedlingspersonalen som föreslås i propositionen. Till detta kommer att två andra representanter för partiet begärt att anslaget till arbetsmarknadsutbildning skall minskas med 200 milj. kr. Detta innebär minskade resurser för att tillgodose den önskvärda yrkesmässiga rörligheten.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de i sammanhanget upptagna motionsyrkandena.

Utskottet tar härefter upp det socialdemokratiska förslaget om *samhällskonroll vid nedläggning av företag*. Förslaget återfinns i partimotionen 1049. Motionärerna begär att regeringen skyndsamt skall lägga fram förslag till lagstiftning i ämnet. Lagstiftningen föreslås innebära att större företag som planerar mer betydande driftsinskränkningar skall vara skyldiga att förhandla med regeringen om personalminskningarna, om regeringen så begär. Regeringen förutsätts vidare med stöd av lagen kunna föreskriva särskilda villkor för hur driftsinskränkningar får ge-

nomföras, i undantagsfall även att personaluppsägningar tills vidare inte får ske. Av regeringen meddelade förelägganden skall kunna kombineras med statliga insatser för att underlätta företagets ekonomiska situation.

Förslaget har tidigare behandlats och avslagits i riksdagen (AU 1976/77: 26, AU 1977/78: 21). Utskottet har bl. a. framhållit att det inte råder några delade meningar om samhällets behov av att i god tid få information om väntade förändringar i företagen. Samtidigt har utskottet anfört att det redan finns ett väl utvecklat nät av informationskanaler mellan näringsliv och samhälle. För regeringens del har utskottet särskilt hänvisat till delegationen för etableringsfrågor. Det samrådsförfarande som ligger till grund för verksamheten berör nämligen just sådana företag som motionens lagstiftningsyrkande är begränsat till.

När det gäller den egentliga kärnfrågan, nämligen om företag i vissa fall tvångsvis skall kunna åläggas att upprätthålla en icke lönsam produktion, har utskottet erinrat om att förslag av den innebörden avvisats av riksdagen i december 1976. Det riksdagsbeslutet grundades på ett enhälligt ställningstagande inom utskottet. Vidare har utskottet framhållit att en samhällskontroll vid nedläggning av företag, utformad på det sätt motionärerna har föreslagit, är diskutabel från både rättsliga och ekonomiska utgångspunkter. Sysselsättnings- och strukturproblemen borde angripas med andra och konstruktivare metoder. Härutöver vill utskottet nu tillägga att det inom arbetsmarknadsdepartementet pågår en utredning om statsbidrag till nedläggningshotade företag. I det arbetet kommer man in på frågan om statligt stöd för att ge ökat rådrum vid företagsnedläggningar. Frågan om samhällsekonomiska bedömningar vid hot om nedläggning av företag som är dominerande på sin ort har diskuterats av sysselsättningsutredningen i betänkandet *Arbete åt handikappade* (SOU 1978: 14, jfr prop. 1978/79: 73, AU 1978/79: 20). De finansieringsfrågor som uppkommer skall övervägas vidare av utredningen som avser att återkomma i ämnet i sitt slutbetänkande.

Med hänvisning till vad sålunda anförts avstyrker utskottet det aktuella motionsyrkandet.

Utskottet tar avslutningsvis i detta avsnitt upp fyra speciella arbetsmarknadspolitiska motionsyrkanden.

I motionen 2037 av Anton Fågelsbo (c) begärs en *översyn av reglerna för stöd inom arbetsmarknadspolitiken*. Enligt motionären händer det att arbetssökande vägrar att ta ett arbete med hänvisning till att de arbetsmarknadspolitiska förmånerna ger bättre ekonomiskt utbyte. Dessutom sägs att vissa personer medvetet ser till att de får sin yrkesutbildning betald genom arbetsmarknadsutbildningen.

Utskottet vill först slå fast att det är ställt utom varje tvivel att det överväldigande antalet arbetssökande har en stark önskan att få arbete. Det kan emellertid finnas hinder av olika slag för en arbetssökande att ta ett visst arbete, och en av arbetsmarknadspolitikkens viktigaste uppgifter är därför att undanröja sådana hinder.

När det gäller påståendet att arbetsmarknadsutbildningen utnyttjas på

ett oriktigt sätt vill utskottet slå fast, att sådan utbildning endast kan erhållas efter särskild prövning som i princip grundar sig på att person som beviljas utbildningen skall vara arbetslös eller riskera att bli arbetslös. Utskottet kan inte finna att det finns behov av ändring av reglerna på denna punkt.

Utskottet vill vidare erinra om att den som är arbetslös är skyldig att ta erbjudet arbete som bedöms lämpligt, eljest skall vederbörande avstängas från kontant ersättning eller andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Inte heller på denna punkt finns i dag anledning att aktualisera en regeländring. När det gäller tillämpningen har f. ö. från AMS sida aviserats en skärpt attityd.

Utskottet vill slutligen framhålla att beträffande de olika bidragsformernas storlek för ungdom pågår f. n. visst utredningsarbete inom delegationen för ungdomens sysselsättningsfrågor. Den saken uppmärksammas även i den skrivelse till regeringen från AMS och SÖ som refereras i det följande. Med hänvisning till det anförda avstyrks motionen.

I den socialdemokratiska partimotionen 1049 begärs *försök med könskvotering inom arbetsmarknadspolitiken*. Enligt motionärerna är resultatet från könskvoteringen i den regionalpolitiska stödverksamheten så goda att man borde gå vidare och undersöka om liknande system kunde införas i anslutning till andra former av statligt stöd till företag. Därvid borde prövas möjligheterna till någon form av kvotering dels vid nyrekrytering, dels vid personalutbildningen inom företagen.

Könskvoteringen inom det regionalpolitiskt motiverade stödet underlättas av att den tillämpas vid nyrekrytering av personal. Också inom arbetsmarknadspolitiken finns enligt motionärerna en rad stödformer som syftar till att främja nyanställning av personal. Det bör nu prövas om kvoteringsregler kan användas i dessa sammanhang.

Utskottet har tidigare behandlat ett liknande yrkande från socialdemokraterna (AU 1977/78: 21). Utskottet avvisade inte då tanken på könskvotering inom arbetsmarknadspolitiken, men räknade bl. a. med att jämställdhetskommittén skulle aktualisera frågan.

Som också framhålls i motionen har jämställdhetsaspekten uppmärksamats i de föreskrifter som utfärdats om den arbetsmarknadsutbildning i företag som bedrivs med stöd av den s. k. 20-kronan. Kvotering i samband med arbetsmarknadsutbildning har vidare tagits upp i ett av AMS och SÖ nyligen utarbetat jämställdhetsprogram. Bl. a. föreslås kvinnlig förtur till "manliga jobb".

Med hänvisning till det anförda och då motionen inte innehåller något konkret förslag finns det inte anledning att ta något initiativ på grund av motionen.

Slutligen tar utskottet upp krav från vänsterpartiet kommunisterna om att *obligatorisk arbetsförmedling* skall införas. Dessa krav förs fram i motionen 339 med hänvisning till ungdomsarbetslösheten och i motio-

nen 2152 med hänvisning till kvinnornas situation på arbetsmarknaden.

Utskottet har tidigare avstyrkt yrkanden från vpk om obligatorisk platsförmedling med hänvisning till bl. a. den fortlöpande utbyggnaden av allmän platsanmälan. Förslag från regeringen till den verksamhetens fortsatta omfattning kommer f. ö. att behandlas i riksdagen senare i vår. Utskottet har därutöver hänvisat till möjligheterna att utnyttja främjandelagen. Frågan om ett vidgat utnyttjande av den lagen har nyligen behandlats av utskottet (prop. 1978/79: 73, AU 20).

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och avstyrker motionsyrkandena.

I motionen 1643 begär vpk att det skall införas en *sysseisättningsgaranti för anställda inom gruv- och stålbranschen*.

Det finns starka principiella skäl mot att statsmakterna utfärdar garantier av detta slag. De nödvändiga omställningar som måste ske i vissa branscher bör givetvis genomföras i socialt acceptabla former. Fler stödformer, t. ex. 75 %-bidraget och tekostödet, har introducerats för att möjliggöra en sådan politik. Inom ramen för ett sådant stöd kan det sedan vara möjligt att ge de anställda viss garanti av den typ motionärerna är inne på. Så har f. ö. skett inom den del av stålindustrin som SSAB omfattar. Utskottet vill härutöver hänvisa till det utredningsarbete som pågår om införande av ett rådrumsstöd. Med hänvisning till det anförda avstyrks motionsyrkandet.

Jordbrukets och trädgårdsnäringens arbetskraftsförhållanden

Sysseisättningen inom lantbruket har nyligen utretts och resultatet redovisats i betänkandet *Arbete i jordbruk och trädgård* (SOU 1978: 29). Förslaget har remissbehandlats och frågan redovisas nu i propositionen.

Utredarna konstaterar bl. a. att jordbruket och trädgårdsnäringen karaktäriseras av betydande säsongmässiga variationer i sysseisättningen. Behovet av arbetskraft under den varmare delen av året är vida större än under vintermånaderna. Möjligheten att bereda personal fast anställning hela året är därmed begränsad. I betydligt högre grad än vad som är fallet inom andra näringar måste jordbruks- och trädgårdsföretag anlita tillfällig arbetskraft under högsäsong.

Utredningen pekar bl. a. på ett antal brister i den befintliga arbetsmarknadsstatistiken för jordbruket och trädgårdsnäringen. Det har t. ex. inte varit möjligt att ange en säker siffra på det exakta antalet sysseisatta vid en viss given tidpunkt. Detta hänger bl. a. ihop med att en enhetlig terminologi i fråga om yrkesbenämningar och näringsgrenar saknas. Enligt propositionen har SCB nu uppmärksammat bl. a. dessa problem.

Utbildningsfrågorna för jordbruket och trädgårdsnäringen har även behandlats av utredningen och konkreta förslag läggs fram. I proposi-

tionen framhålls att utredningens förslag såvitt gäller utbildningsfrågor inom gymnasieskolan bör överlämnas till SÖ för att beaktas i styrelsens fortlöpande arbete med ifrågavarande utbildningsvägar.

När det gäller arbetsmarknadsutbildning och annan utbildning pekar utredningen på behov av en bättre samordning och fastare former för planering av och information om dessa utbildningar. Departementschefen förutsätter att berörda myndigheter tillsammans inom respektive verksamhetsområde bidrar till en förbättrad samordning främst i fråga om information till och kontakterna med utbildningssökande, men även beträffande handläggningen av ansökningar om utbildning och utnyttjande av tillgängliga utbildningsresurser.

I enlighet med utredningens förslag förordas i propositionen att även lantbruksnämnderna, i mån av behov och om vakanta platser finns, får utnyttja AMU:s lantbruks- och trädgårdskurser i sin kursverksamhet. Utbildningen bör i fråga om inriktning och ersättning till kursdeltagare följa de regler som eljest gäller för nämndernas verksamhet. Kostnaderna för ersättning till kursdeltagare föreslås belasta tionde huvudtiteln.

Som tidigare nämnts har jordbruket och trädgårdsnäringen speciella sysselsättningsproblem som främst hänger samman med de stora säsongsvängningarna. Enligt utredningen är de traditionella arbetsmarknadspolitiska hjälpmedlen utformade och dimensionerade efter det allmänna sysselsättningsläget och i första hand avsedda att sättas in för att motverka konjunktursvängningarna. Jordbrukets och trädgårdsnäringens problem anser man vara av sådan art att det inte är möjligt att i alla delar tillämpa det arbetsmarknadspolitiska åtgärdssystemet.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen att en ny bidragsform, kontant sysselsättningsstöd, införs. Syftet med stödet skulle vara att öka förutsättningarna att bereda de anställda kontinuerlig sysselsättning. Förslaget skulle innebära att ett bidrag med 50 % av de hel- och deltidanställdas löner och sociala avgifter skall utgå till jordbruk och trädgårdsföretag, som drivs av enskild person, som bolag eller som ekonomisk förening. Bidrag skall enligt förslaget kunna utgå under högst fyra av de fem vintermånaderna november—mars. En förutsättning för bidrag skall vara att de anställda bereds sådan sysselsättning som utan bidraget inte skulle komma till stånd och att risk för friställning således förelegat.

Departementschefen avvisar förslaget om kontant sysselsättningsstöd med hänvisning främst till den tveksamhet som kommit till uttryck i AMS yttrande över utredningen. Det vore vidare olyckligt att splittra åtgärdsarsenalen genom att tillskapa ytterligare en bidragsform, i all synnerhet som det bör vara möjligt att nå den av utredningen åsyftade effekten på sysselsättningen genom att anlita redan befintliga medel inom arbetsmarknadspolitiken och då i första hand beredskapsarbeten, slutar statsrådet Wirtén.

I motionen 1046 av Jan-Ivan Nilsson m. fl. (c) redovisas en motsatt uppfattning. Motionärerna anser nämligen att det av utredningen föreslagna *kontanta sysselsättningsstödet* bör sättas in som försöksverksamhet fr. o. m. den 1 juli 1979. Ett genomförande av förslaget skulle nämligen för den enskilde arbetstagaren innebära en förbättring av anställningstryggheten och även skapa ökade sysselsättningstillfällen. Stödet skulle också enligt motionärerna medverka till att förbättra den regionala balansen, eftersom arbetstillfällena i mycket stor utsträckning skulle komma till stånd i regioner där man i dag har problem med att finna nya arbetstillfällen.

Utskottet är medvetet om sysselsättningsproblemen inom jordbruks- och trädgårdsnäringarna. I likhet med departementschefen är emellertid utskottet inte berett förorda en för denna grupp speciellt avpassad bidragsform. Problemen bör i stället, som anförs i propositionen, lösas med de befintliga arbetsmarknadspolitiska medlen, främst beredskapsarbeten. Risk kan annars föreligga att andra grupper i samhället med säsongmässig sysselsättning ställer liknande krav på särbehandling, vilket onekligen skulle medföra en icke önskvärd splittring av de arbetsmarknadspolitiska medlen.

Med hänvisning till det anförda bör motionen 1046 i denna del avslås.

Beredskapsarbete förekommer f. n. i liten utsträckning på jordbrukets område. Förklaringen härtill är bl. a. att det inom jordbrukspolitikens ram finns särskilda stödformer för jordbrukets yttre och inre rationalisering. Utredningen föreslår bl. a. ett större inslag av enskilda beredskapsarbeten.

Enligt departementschefen finns det en hel del arbeten inom eller i anslutning till jordbruket och trädgårdsnäringen som kan vara lämpliga som beredskapsarbete och för vilka statligt rationaliseringsstöd inte kan utgå. Sådana angelägna arbeten som inte kan finansieras med hjälp av existerande stödformer inom jordbrukspolitikens ram bör kunna bedrivas som beredskapsarbete. Exempel på sådana arbeten är natur- och landskapsvård, kulturminnesvård, upprensning av vattendrag och sjöar samt underhåll av markavvattningsföretag. En grundläggande förutsättning för att sådana arbeten skall få utföras som beredskapsarbeten bör vara att arbetena är avsedda att tjäna ändamål av allmänt intresse samt att de ger nämnvärd sysselsättningseffekt, fortsätter statsrådet. AMS har därvid möjligheter att i särskilda fall korrigera statsbidraget om värdet för den enskilde kan beräknas vara större än den del av kostnaden för arbetet som han skulle ha haft att bestrida vid tillämpningen av den grundläggande regeln om statsbidragets storlek. Beredskapsarbete inom jordbruket i övrigt bör liksom nu prövas restriktivt och i varje särskilt fall i enlighet med arbetsmarknadskungörelsens (1966: 368, omtryckt 1977: 141) bestämmelser om enskilt beredskapsarbete, slutar departementschefen.

Det sistnämnda uttalandet om *restriktiv prövning av beredskapsarbete inom jordbruket* tas upp av Jan-Ivan Nilsson m. fl. (c) i den tidigare nämnda motionen 1046. Motionärerna anser nämligen att ett sådant uttalande medför en alltför snäv bedömning av kungörelsens innehåll med små möjligheter även i fortsättningen att bereda beredskapsarbete inom jordbruket som följd.

Uttalandet i propositionen om restriktivitet är inte tillämpligt på sådana arbeten som är av allmänt intresse och ger god sysselsättnings-effekt. Mot denna bakgrund anser sig utskottet inte ha anledning att göra något uttalande i anslutning till motionen. Denna bör följaktligen inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Med det anförda anser utskottet dessutom att motionen 555 av Johan Olsson m. fl. (c) är tillgodosedd såvitt angår ett yrkande om beredskapsarbete. Motionärerna vill nämligen att *riksdagen bör klart uttala att beredskapsmedel skall kunna utgå för arbeten som inte kan finansieras genom rationaliseringsstöd o. d.*

Utskottet godkänner med det anförda de i propositionen förordade grunderna för åtgärder inom jordbruket och trädgårdsnäringen.

Ungdomsarbetslösheten

Som framgår av den inledande arbetsmarknadsöversikten svarar ungdomarna för en betydande del av arbetslösheten. I februari i år var 33 000 ungdomar mellan 16 och 24 år registrerade som arbetslösa, dvs. 5 % av antalet ungdomar i arbetskraften. Under samma månad var 23 400 ungdomar i arbetsmarknadsutbildning exklusive företagsutbildning samt 42 300 ungdomar i beredskapsarbete. Cirka 15 % av ungdomarna i arbetskraften var följaktligen antingen arbetslösa eller i arbetsmarknadsutbildning eller i beredskapsarbete.

Under år 1978 har åtgärderna för att bekämpa ungdomsarbetslösheten haft större omfattning än någonsin tidigare. Under året befann sig som mest drygt 60 000 ungdomar i beredskapsarbete eller arbetsmarknadsutbildning.

I höstas besöt regering och riksdag en rad åtgärder för år 1979. Det gäller bl. a. åtgärder inom arbetsmarknadsutbildningens och gymnasieskolans ram. Den kommunala vuxenutbildningen tas också i anspråk för ungdomar utan yrkesutbildning. Vidare får under hela år 1979 kommunala och enskilda beredskapsarbeten för ungdomar bedrivas med förmånliga statsbidrag (75 % av totala lönesumman). Försök pågår som syftar till att mera långsiktigt närma skola och arbetsliv till varandra. Kurser som kombineras med beredskapsarbete eller varvas med praktik och pryverksamhet är några inslag i denna verksamhet.

Den oroande utvecklingen av ungdomsarbetslösheten har nyligen föranlett arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och skolöverstyrelsen (SÖ) att

i en gemensam skrivelse till regeringen presentera ett åtgärdsprogram mot ungdomsarbetslösheten. Inledningsvis i skrivelsen framhålls att ungefär 100 000 ungdomar under 25 år f. n. är arbetslösa eller är föremål för någon form av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Detta motsvarar en hel årskull. Antalet ungdomar som lämnar grundskolan i vår är ca 9 000 fler än förra året.

De båda verken fortsätter:

Den av regering och riksdag uttalade ambitionen är att alla ungdomar som lämnar grundskolan skall garanteras utbildning, arbete eller praktik. Skolan har ett uppföljningsansvar för ungdomarna under två år efter grundskolan. AMS och SÖ kan nu konstatera att det under det år som gått inte varit möjligt att tillfredsställande realisera vare sig garantin eller uppföljningen. Detta kan befaras bli fallet i ännu mindre utsträckning i år och kommande år (1980—1983), då årskullarna kommer att vara större än under de senaste åren. Ännu 1990 kommer antalet ungdomar i åldern 16—18 år att vara 18 000 fler än 1978.

Utbildningsväsendets resurser är otillräckliga för att svara mot de uttalade ambitionerna. På grund av detta har tyngdpunkten i de åtgärder, som vidtagits för de ungdomar som inte får plats i reguljär skolutbildning, kommit att ligga på arbetsmarknadspolitiken. Båda myndigheterna finner detta mycket otillfredsställande av flera skäl:

Arbetsförmedlingens möjligheter att hjälpa de yngsta ungdomarna är mycket begränsade, då det på grund av strukturförändringarna i arbetslivet inte på samma sätt som tidigare finns en arbetsmarknad för 16—18-åringar. Oproportionerligt stora resurser måste avdelas på förmedlingen för att klara ungdomarnas problem till men för andra grupper.

Lönerna i beredskapsarbete, där 30 000 ungdomar under 20 år sysselsattes i december 1978, motsvarar vad som gäller i den öppna marknaden. Inkomstnivån för de beredskapsarbetande ungdomarna blir därför hög i förhållande till det samhällsstöd som kan utgå i samband med olika former av utbildning. Detta får till följd att ungdomarnas intresse för utbildning minskar. Särskilt gäller det utbildning som ges i gymnasieskolan, där studiestödet ligger på en avsevärt lägre nivå än lönen under beredskapsarbete. Man står här inför en mycket svår avvägning. Åtgärderna för att hålla tillbaka arbetslösheten bland ungdomarna reducerar alltså de ungas intresse för den utbildning, som på sikt skulle vara det bästa alternativet både för dem själva och för samhället. Å andra sidan har det, som redan inledningsvis sagts, inte varit något fritt val mellan utbildning eller beredskapsarbete. Utbildning har inte alltid funnits tillgänglig och den har heller inte erbjudit de möjligheter som ungdomarna frågat efter. I den situationen har det varit nödvändigt att bygga ut de arbetsmarknadspolitiska insatserna för att hålla tillbaka arbetslösheten. Åtgärderna har dessutom varit motiverade av de arbetslösa ungdomarnas behov av arbetslivserfarenhet eller praktik. Ingenting har under de senaste åren i tillräcklig omfattning kunnat ordnas inom den öppna arbetsmarknaden.

De båda myndigheterna vill mot denna bakgrund peka på nödvändigheten av ett samlat åtgärdsprogram för ungdomarna där insatserna på utbildningsområdet ges den högsta prioriteten. Detta bör enligt myndigheternas mening syfta till

att kraftigt öka utbildningsväsendets resurser

- att styra resursökningen mot yrkesutbildning så att man bättre tillgodoser såväl ungdomarnas intressen som samhällets långsiktiga behov
- att förbättra möjligheterna att skaffa praktik och arbete
- att organisera gymnasieskolan så att praktisk och teoretisk utbildning i ännu större utsträckning kan kombineras
- att skyndsamt finna bättre lösningar för en samordning av olika studie- stöds- och löneformer, som inte begränsar elevernas intressen för utbildning.

Förslagen konkretiseras i tolv punkter, varav tio avser åtgärder inom utbildningspolitik och två är arbetsmarknadspolitiskt inriktade. De två sistnämnda avser bl. a. ökat antal praktikplatser samt möjligheter till utbildning för ungdomar i enskilt beredskapsarbete.

Utskottet övergår härefter till behandlingen av ett antal motioner med förslag till åtgärder mot ungdomsarbetslösheten.

- Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motionen 339 en rad *åtgärder mot ungdomsarbetslösheten*. Enligt motionärerna bör
- alla ungdomar garanteras arbete, praktik eller utbildning
 - ungdomsavdelningar vid arbetsförmedlingarna införas
 - lokala åtgärdsprogram utarbetas mot ungdomsarbetslösheten i kommuner och landsting
 - statsbidrag utgå med 100 % vid statliga, kommunala och landstingskommunala beredskapsarbeten
 - förslag till åtgärder utarbetas för att åstadkomma varvning av utbildning och praktik
 - Delegationen för ungdomens sysselsättningsfrågor (Delfus) utökas med representanter för fler organisationer än f. n. som representerar ungdomar

Vidare föreslår vpk i motionen 1643 att bidrag skall utgå till kommuner och landsting för tidigareläggning av angelägna investeringar in- till 15 000 nya arbetstillfällen.

Att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten är den kanske viktigaste arbetsmarknadspolitiska uppgiften de kommande åren och utskottet vill stryka under vikten av att regeringen har sin uppmärksamhet riktad på detta problem. Den av vpk nämnda delegationen, som leds av statssekreteraren i arbetsmarknadsdepartementet har till uppgift att initiera åtgärder m. m. som kan förbättra sysselsättningen för ungdom. I delegationen finns bl. a. de politiska ungdomsorganisationerna representerade. Delegationen, som är tämligen stor, har möjlighet att adjungera företrädare även för organisationer som inte är ständigt representerade. Så sker också. Med hänvisning härtill finner utskottet inte skäl att biträda vpk-yrkandet om utvidgning av delegationen. När det gäller övriga förslag från vpk:s sida vill utskottet framhålla följande.

Vid statliga beredskapsarbeten utgår bidrag med 100 % av den totala lönekostnaden. I den delen är motionen redan tillgodosedd. Vid kommunala beredskapsarbeten är bidraget 75 %. Riksdagen har flera gånger tidigare avvisat krav på höjning till 100 %. En höjning till den nivån

skulle nämligen innebära att kommunerna i praktiken kompensades till mer än 100 %, då ungdomar betalar kommunalskatt på sina inkomster.

Utskottet har tidigare tagit ställning till vpk:s krav på införande av ungdomsavdelningar vid arbetsförmedlingarna och lokala åtgärdsprogram. Yrkandena har avstyrkts. Det har därvid hänvisats till att sådana avdelningar kan inrättas efter beslut på det regionala planet. Även när det gäller lokala åtgärdsprogram mot ungdomsarbetslösheten är man oförhindrad att ta de initiativ motionärerna efterlyser, vilket också skett på en del håll i landet. I sammanhanget vill utskottet hänvisa till SSA-rådets och distriktsarbetsnämndernas verksamhet.

Med hänvisning till det befintliga statliga stödet till kommunala beredskapsarbeten avstyrker utskottet även förslaget i motionen 1643 om bidrag till tidigareläggning av investeringar för att skapa nya kommunala arbetstillfällen. Det kan nämnas att ca 26 000 ungdomar sysselsattes i december förra året i kommunala och landstingskommunala beredskapsarbeten till vilka statliga bidrag utgått. Motsvarande antal i december 1977 var ca 13 000.

När det gäller kravet på varvning av utbildning och praktik hänvisar utskottet till att försök härmed pågår på olika håll i landet. En utvidgning av den verksamheten ingår f. ö. som ett av förslagen i det ovan nämnda åtgärdsprogrammet från AMS och SÖ.

Med hänvisning till det anförda bör vpk-motionerna 339 och 1643 i här aktuella delar inte föranleda någon åtgärd.

I motionen 2034 begär Arne Fransson m. fl. (c) att delegationen för ungdomens sysselsättningsfrågor skall få i uppdrag att *kartlägga det framtida behovet av praktikplatser* samt hur dessa skall tas fram. Vidare bör delegationen ta upp frågan om ersättning till arbetsgivare som tar emot praktikanter. Slutligen menar motionärerna att arbetslivserfarenhet måste väga tyngre än nu vid konkurrens om utbildningsplatser.

Enligt vad utskottet inhämtat är de av motionärerna aktualiserade frågorna redan uppmärksammade inom delegationen. Frågorna har också tagits upp i den ovan nämnda skrivelsen från AMS och SÖ till regeringen. Med hänvisning härtill är det inte erforderligt med någon åtgärd på grund av motionen.

Frågor som rör anställningsskyddslagen (LAS) behandlas i fem motioner.

Socialdemokraterna begär i partimotionen 1049 att i lagen skall införas en *definition av begreppet praktikarbete*.

Riksdagen behandlade detta förslag två gånger förra året och lämnade det utan bifall (AU 1977/78: 40, AU 1978/79: 15). Utskottet hänvisade därvid till att frågan prövades av anställningsskyddskommittén. Det finns inte anledning att ändra det ställningstagandet, och motionsyrkandet avstyrks således.

I motionerna 1547 av Bertil Johansson m. fl. (c, m), 1555 av Johan Olsson (c), 1559 av Gunnar Oskarson m. fl. (m) samt 1558 av Johan Olsson m. fl. (c) begärs att 5 § *lagen om anställningsskydd* ändras så att det blir möjligt att anställa ungdomar på prov för begränsad tid. Därmed skulle möjligheterna att skaffa fram praktikarbeten öka. Motionärerna hävdar att den möjlighet som i dag finns att i kollektivavtal införa regler om provanställning inte löser problemet bl. a. av det skälet att kollektivavtal ofta saknas på den del av arbetsmarknaden som representeras av de mindre företagen.

Utskottet behandlade liknande yrkanden under föregående riksmöte (AU 1977/78: 8) och avstyrkte dem med hänvisning till att en av anställningsskyddskommitténs huvuduppgifter är att pröva denna fråga. Enligt vad utskottet inhämtat arbetar kommittén intensivt med problemet. Resultatet av detta arbete bör avvaktas innan man tar ställning till behovet av lagändring. Utskottet avstyrker därför de aktuella motionsyrkandena.

I den socialdemokratiska partimotionen 1049 aktualiseras på nytt kravet att *lagen om anställningsfrämjande åtgärder skall kompletteras* så att länsarbetsnämnderna får befogenhet att anskaffa platser åt dem som behöver praktik som en obligatorisk del av sin utbildning.

Riksdagen har så sent som i december 1978 (AU 1978/79: 15) avslagit lagstiftningskravet med hänvisning till att frågan bör lösas genom samverkan mellan arbetsförmedlingen och arbetsgivarna. Vid sitt ställningstagande stödde sig utskottet på att denna uppfattning delas av AMS. Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och avstyrker motionsyrkandet.

Bengt Silverstrand (s) och Hugo Bengtsson (s) begär i motionen 669 *åtgärder för att skapa fler sysselsättningstillfällen för ungdomar*. Motionärerna vill att arbetsmarknadsmyndigheterna skall bedriva uppsökande verksamhet ute i företagen och aktivt medverka till att praktik och vidare utbildningsmöjligheter skapas hos företagen.

Motionärernas tanke är inte ny. Verksamhet av det slag de efterlyser finns redan, men insatserna begränsas ofta av att resurserna personellt och på annat sätt är otillräckliga. Utskottet utgår från att man inom förmedlingen arbetar vidare med denna fråga med hjälp av de ökade resurser som kommer arbetsförmedlingen till del. Med hänvisning härtill och till vad tidigare sagts om praktikplatser finns det inte anledning att ta något initiativ på grund av motionen.

Frågan om praktikplatser för ungdom ingår f. ö. i det åtgärdsprogram som AMS och SÖ nyligen presenterat för regeringen.

Med hänvisning till det anförda bör motionen inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Yngve Nyquist m. fl. (s) begär i motionen 554 att *en försöksverksamhet igångsätts i Kopparbergs län för att bekämpa ungdomsarbetslösheten*.

Motionärerna anser att ett försök i ett län med en intensiv, samordnad verksamhet för att bekämpa ungdomsarbetslösheten skulle vara värdefullt. Man anser att en kombination av utbildning, arbete och intensifierad förmedlings- och vägledningsverksamhet bör leda till att en större del av de arbetslösa ungdomarna får en meningsfull sysselsättning i form av arbete, utbildning eller en kombination därav.

Försök av den typ motionärerna tänker sig pågår på olika håll i landet. I allmänhet har dessa försök startat efter lokala beslut, ofta inom ramen för SSA-rådets verksamhet.

Utskottet är inte berett att förorda en speciell försöksverksamhet i Kopparbergs län utan hänvisar till de möjligheter som finns att på lokalt och regionalt plan pröva nya arbetsformer.

Johan Olsson m. fl. (c) redovisar i motionen 1558 vissa förslag till åtgärder i syfte att dämpa arbetslösheten bland ungdomar.

Bl. a. framhålls att företagen bör engageras på ett effektivare sätt för att öka sysselsättningen bland de yngre. Särskilda *resurser* bör därför enligt motionärerna ställas till *SHIO-Familjeföretagens och LRF:s förfogande*. Organisationerna skulle därmed engageras för att förmå företagare och jordbrukare att anställa arbetslösa ungdomar. Arbetsförmedlingarnas arbete skulle därmed kunna avlastas.

Statsbidrag av den typ motionärerna föreslår förekommer inte i dag, och utskottet är inte berett att för de båda nämnda organisationerna föreslå sådana bidrag.

Motionärerna föreslår vidare att *åldersgränsen för ungdom som får beredskapsarbete i enskilda företag med 75 % statsbidrag skall höjas från 20 till 25 år*, i likhet med vad som gäller för arbeten i den offentliga sektorn. Bl. a. hänvisar man till att det skall underlätta för ungdomar som slutar sin militärtjänst att få arbete.

Inte heller på denna punkt är utskottet berett att gå motionärerna till mötes. Utskottet vill emellertid framhålla att det finns möjlighet att efter särskild prövning tillämpa 75 % statsbidrag även för den äldre åldersgruppen.

Johan Olsson m. fl. (c) tar slutligen upp frågan om *möjligheten för företag som inte är anslutna till kollektivavtalslutande organisation att ta emot ungdomar i beredskapsarbete*. Motionärerna synes utgå från att det i praktiken ställs upp krav på sådan organisationstillhörighet för att enskilt beredskapsarbete skall kunna anordnas.

Enligt gällande regler beslutar arbetsmarknadsmyndigheterna om inrättande av beredskapsarbeten. Innan beslut meddelas om bidrag till enskilt beredskapsarbete för arbetslösa under 20 år skall samråd äga rum med vederbörande fackliga organisation. Om organisationen avstyrker bidrag skall ärendet hänskjutas till länsarbetsnämnd som avgör frågan i plenum. Det finns alltså inget krav på att arbetsgivaren skall tillhöra viss organisation eller att kollektivavtal tecknats på arbetsplatsen. Motionen bör mot denna bakgrund inte föranleda någon åtgärd.

I två motioner föreslås att *arbetsgivaravgifterna skall sänkas som ett medel för ungdomar att få arbete.*

Gunnel Jonäng (c) begär i motionen 2046 en utredning om möjligheterna att sänka ATP-avgiften för arbetskraft för åldern 16—24 år. Tage Adolfsson m. fl. (m) går i motionen 505 ett steg längre och föreslår att arbetsgivaravgifterna för personer under 25 år skall slopas. Detta skulle medföra att den totala lönkostnaden för yngre arbetskraft skulle minska med 23 %.

Utskottet avvisar tanken på att använda de sociala avgifterna som ett medel att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten. Både principiella och administrativa skäl talar mot en sådan anordning. I anslutning till förslaget från Tage Adolfsson m. fl. kan nämnas att ett bifall till detta skulle medföra ett inkomstbortfall för det allmänna på flera miljarder kr.

Utskottet tar slutligen upp frågan om *löner till ungdomar.* I motionen 1052 upprepar vpk ett tidigare framfört krav att riksdagen skall uttala att principen lika lön för lika arbete oavsett ålder bör gälla på arbetsmarknaden som helhet samt att denna princip bör genomföras på det statliga området.

Motionskraven har tidigare avslagits av riksdagen med hänvisning till att de avser avtalsfrågor som det ankommer på parterna på arbetsmarknaden att lösa. I fråga om det statliga avtalsområdet har riksdagen möjlighet att öva inflytande, men det bör i så fall ske genom riksdagens lönedelegation (se AU 1976/77: 6 och 21 samt AU 1977/78: 40).

Liksom tidigare avstyrker utskottet motionsförslaget.

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader m. m.

Arbetsmarknadsverkets budget är f. n. indelad i tio program. I den följande framställningen redovisas fem av dessa, arbetsmarknadsinformation, yrkesmässig och geografisk rörlighet, sysselsättningsskapande åtgärder, totalförsvarsverksamhet och förvaltning av utrustning. Övriga program behandlas i betänkandena AU 1978/79: 20 (Rehabiliterings- och stödåtgärder för svårplacerade och Sysselsättningsskapande åtgärder för svårplacerade), AU 1978/79: 22 (Åtgärder för flyktingar), AU 1978/79: 23 (Regionalpolitiska stödåtgärder) samt AU 1978/79: 31 (Kontant stöd vid arbetslöshet).

I en programbudget skall *förvaltningskostnaderna* belasta varje program. Liksom tidigare särredovisas arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader i ett sammanhang vid sidan av andra yrkanden under programmen.

Av nedanstående sammanställning framgår att förvaltningskostnaderna under nästa budgetår beräknas till i runt tal 749 milj. kr. Dessa kostnader avser i huvudsak lönekostnader och andra omkostnader för

personalen vid AMS samt kostnader för lokaler och automatisk data-behandling (ADB).

	1978/79	Beräknad ändring 1979/80	
		AMS	Föredra- ganden
Personal			
Handläggande personal	4 050	+ 750	
Övrig personal ¹	1 461	+ 275	
	5 511	+ 1 025	+ 350
Utgiftsposter			
Lönekostnader	502 368 000	+ 126 932 000	+ 59 136 000
Personaltutbildning	8 693 000	+ 12 207 000	+ 2 700 000
Resecersättningar	11 529 000	+ 3 321 000	+ 1 821 000
Expenser	30 607 000	+ 17 043 000	+ 5 731 000
ADB, administration	9 245 000	+ 305 000	+ 305 000
Lokalkostnader			
a) AMS	14 200 000	+ 2 300 000	+ 2 300 000
b) Länsarbetsnämnderna o arbetsförmedl.	72 690 000	+ 22 660 000	+ 16 910 000
Arvoden	4 250 000	+ 2 150 000	+ 425 000
Sjukvårdskostnader	1 501 000	+ 399 000	+ 399 000
Postavgifter	700 000	+ 100 000	+ 100 000
Kapitalkostnader	3 460 000	+ 540 000	- 460 000
	659 243 000	+ 188 002 000	+ 89 367 000

¹ inkl. byråassistenter och assistenter.

Som framgår av sammanställningen beräknas i budgetpropositionen medel för en förstärkning av arbetsmarknadsverkets personal med 350 tjänster. För innevarande budgetår har AMS tillförts medel för 225 nya tjänster. Dessutom har AMS under detta budgetår bemyndigats att anställa 300 aspiranter utöver den normala aspirantantagningen av ungefär lika många. I propositionen förutsätter departementschefen att huvuddelen av ökningen för nästa budgetår kommer den egentliga platsförmedlingen till del. Behovet av nya tjänster har också behandlats i propositionen 1978/79: 73 om åtgärder för arbetshandikappade.

Socialdemokraterna anser i partiraotionen 667 med anledning av propositionen 73 att *regeringens förslag till personalförstärkning inte är tillräckligt* för att förverkliga regeringens förslag när det gäller bl. a. insatser för arbetshandikappade och ännu mindre sysselsättningsutredningens förslag till insatser. Till detta kommer att förmedlingsorganisationen nu är i tvingande behov av upprustning efter de hårda ansträngningar som den utsatts för i den allmänna arbetslöshetsbekämpande politiken. Motionärerna frågar sig även om personaltillskott över huvud avsatts i propositionen för att tillgodose arbetsvårdsbehoven och handikappinsatserna. Beaktar man därtill att, under en tid av hårda konjunkturmotiverade insatser, arbetsvårdspersonal fått sättas in i kampen mot den öppna arbetslösheten, ifrågasätter motionärerna om regeringens för-

slag ens kompenserar för den nedtrappade personalinsats för handikappatgärden som tvingats fram de senaste åren.

Mot den angivna bakgrunden finner socialdemokraterna regeringens dimensioneringsförslag acceptabelt. Arbetsmarknadsverkets behov av personal bör nu bedömas med utgångspunkt i dels kravet på kompensation för tidigare omfördelningar på bekostnad av handikappinsatserna, dels behovet av en kraftig förstärkning i syfte att på bred front angripa handikappades arbetsmarknadssituation med alla de instrument som står till arbetsmarknadsverkets förfogande.

En utbyggnad av den storlek sysselsättningsutredningen föreslår — 2 400 tjänster under fem år — innebär enligt motionärerna en ökning som går väsentligt utöver gängse förstärkningar. I motionen föreslås att regeringens förslag om 350 tjänster utökas med ytterligare 300 tjänster.

Wiggo Komstedt (m) och Arne Andersson i Ljung (m) föreslår i motionen 2049 att *regeringens förslag till personalförstärkning inom arbetsmarknadsverket reduceras med 150 tjänster*. Model bör således enligt motionärerna endast anvisas för ytterligare 200 tjänster.

Behovet av ökade förmedlingsresurser därutöver bör enligt motionärerna täckas genom omdispositioner inom verkets nuvarande personalram. En del personalresurser förutsätts vidare bli tillgängliga i och med att datateknikens ökade användning i förmedlingsarbetet frigör arbetsförmedlingarna från vissa betungande rutinuppgifter.

Utskottet delar socialdemokraternas uppfattning att propositionens förslag till personalförstärkning är alltför snävt. Inte minst förverkligandet av förslagen i propositionen 73 om insatser för de arbetshandikappade samt de stora behoven av förmedlande insatser för ungdomarna talar för att verket bör tillföras ytterligare personal. En ökning med 300 tjänster utöver regeringens förslag som föreslås i motionen anser utskottet därför vara välmotiverad. Som en konsekvens av detta ställningstagande avstyrker utskottet förslaget i motionen 2049 om färre nya tjänster än regeringen föreslår. Vad utskottet anfört med anledning av motionen 667 i denna del bör regeringen underrättas om.

Behovet av dövkonsulenter tas upp i motionen 484 av Rune Rydén (m). Motionären föreslår att *antalet dövkonsulenter utökas från fem till tio*. Enligt motionen kan dessa konsulents arbetsuppgifter knappast utföras av annan personal. Vidare måste de aktivt på arbetsplatsen hjälpa den döve vid inskolning i arbetet och vid de första kontakterna med arbetsgivare och kamrater. Mot den bakgrunden bör antalet dövkonsulenttjänster fördubblas och bestämmas till tio. De föreslagna fem nya tjänsterna bör specialdestineras från de i propositionen begärda 350 tjänsterna. Alternativt föreslår motionären att motsvarande antal av aspirantplatserna reserveras för personer som önskar bli dövkonsulenter.

Utskottet har förståelse för att det finns behov av att på olika sätt stödja de döva för att stärka deras ställning på arbetsmarknaden. När

det gäller förslaget att riksdagen skall besluta att vissa tjänster skall reserveras för dövkonsulenter vill utskottet framhålla att det bör ankomma på AMS och regeringen att besluta hur personalresurserna närmare skall fördelas. Motionen avstyrks därför.

Arbetsmarknadsservice

1977/78 Utgift	776 599 000
1978/79 Anslag	768 980 000
1979/80 Förslag	885 961 000

Som framgår av följande sammanställning finansierar anslaget programmet Arbetsmarknadsinformation samt de under programmet Yrkesmässig och geografisk rörlighet upptagna delprogrammen Flyttningsbidrag och Inlösen av egnahem m. m.

	1977/78 Utgift	1978/79 Anslag	Beräknad ändring 1979/80	
			AMS	Föredraganden
<i>Programmet Arbetsmarknadsinformation¹</i>	670 761 000	673 723 000	+ 235 177 000	+ 70 737 000
<i>Programmet Yrkesmässig o. geografisk rörlighet</i>	105 838 000	95 600 000	+ 46 600 000	+ 45 901 000
Flyttningsbidrag	104 481 000	93 800 000	+ 46 200 000	+ 46 200 000
Inlösen av egnahem m. m.	— 3 000	500 000	—	— 499 000
Förvaltningskostnader	1 360 000	1 300 000	+ 400 000	+ 200 000
	776 599 000²	769 323 000	- 281 777 000	+ 116 638 000
Anslag enligt statsbudgeten		768 980 000		+ 116 981 000

¹ Inberäknat förvaltningskostnader.

² Exkl. förvaltningskostnader för delprogrammet Arbetsmarknadsutbildning.

I propositionen föreslås under punkten B 1 (s. 49—57) att riksdagen skall till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 885 961 000 kr.

Medelsbehovet under programmet Arbetsmarknadsinformation avser till större delen löner och andra utgifter för arbetsförmedlingen, vilka har behandlats under föregående punkt.

I propositionen anmäls att AMS överlämnat en utredningsrapport som behandlar dels en utvärdering av de pågående försöken med terminaler för sökning och bevakning av lediga platser, dels en utvecklingsplan för terminalsystemet t. o. m. budgetåret 1981/82, dels en utvärdering av försöken med allmän platsanmälan. Rapporten har remissbehandlats och proposition i ämnet har aviserats till mars månad. I avvaktan på behandling av denna föreslås att medel för ADB i förmedlingsarbetet och fortsatta prov med ADB-system för arbetsförmedlingen endast tas upp med oförändrade belopp jämte pris- och löneomräkning (60,5 resp. 21,6 milj. kr.).

Departementschefen erinrar vidare om det tidigare framlagda förslaget om inrättande av arbetsmarknadsinstitut fr. o. m. den 1 januari 1980 (prop. 1978/79: 73, AU 20). Förslaget, som godtagits av utskottet, innebär att den arbetspsykologiska konsultverksamhet som nu bedrivs för arbetsmarknadsverkets räkning kommer att föras över till dessa institut. Under posten psykologiska konsultinsatser beräknas därför medel endast för andra halvåret 1979. Medelsbehovet beräknas till 14,35 milj. kr. för den verksamheten.

Till de centrala platslistorna och den externa informationsverksamheten föreslås 10,9 milj. kr.

I två motioner tar man upp frågan om länsarbetsnämndernas sätt att arbeta. Den ena motionen är hänförlig till skogsbrukets och den andra till byggnadsverksamhetens arbetskraftsbehov.

Martin Segerstedt m. fl. (s) yrkar i motionen 557 att *samrådsgrupper för arbetskraftsfrågor inom skogsbruket* skall inrättas i alla län. Motionärerna åberopar erfarenheter från försök med en sådan grupp i Västernorrlands län och framhåller bl. a. att det på grund av verksamhetens informella natur inte varit möjligt att ersätta ledamöter för resekostnader och inkomstbortfall.

Speciella grupper för jordbruks- och trädgårdsnäringarna finns i dag knutna till länsarbetsnämnderna. Verksamheten motiveras av säsongarbetslösheten inom dessa näringar.

Enligt utskottets uppfattning kan det finnas skäl att åtminstone i vissa län inrätta sådana grupper som motionärerna föreslår för skogsbrukets arbetskraftsbehov. Utskottet är emellertid inte berett att föreslå att anordningen skall vara obligatorisk. Det bör ankomma på arbetsmarknadsmyndigheterna och då i första hand länsarbetsnämnderna att ta initiativ i frågan. I den mån samarbetsgrupper inrättas bör ersättningsfrågan lösas såsom för motsvarande grupper för andra näringar. Med det anförda har utskottet besvarat motionen som inte synes behöva föranleda någon åtgärd.

Marianne Ståhlberg m. fl. (s) kritiserar i motionen 2064 den nuvarande länsvisa planeringen av byggarbetskraften. Motionärerna föreslår att man i *Jämtlands län skall bedriva försöksverksamhet med en intensivare byggarbetsplanering*.

Det åligger byggarbetsnämnderna, som är knutna till länsarbetsnämnden, att rekommendera lämplig starttid för sådana byggen som omfattas av anmälningsplikt. Anmälan från byggherrarna om byggstart sker ibland med kort varsel. Styckebyggda småhus och objekt med en kostnad upp till 100 000 kr. är därtill undantagna från den säsongstyrning som anmälningsplikten är avsedd att leda till.

Mot den angivna bakgrunden föreslår motionärerna att man i Jämtlands län på försök skall införa anmälningsplikt för samtliga investeringar, alltså även för de objekt som i dag är undantagna från säsong-

styrning. Anmälan bör ske ett år före byggstart. Slutligen begärs att planeringsavdelningen på länsarbetsnämnden i länet tillförs personal för administration, kontroll och uppföljning av försöksverksamheten. Medel för den personalökningen begärs dock inte.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det behövs en bättre planering av byggnadsverksamheten när det gäller arbetskraftsfrågorna. Det bedrivs också ett arbete i detta syfte. I sex län pågår försök med registreringen av alla byggobjekt. Enligt utskottets mening bör man avvakta resultatet av dessa försök innan man tar ställning till behovet av nya åtgärder eller försök. Det bör också tilläggas att byggplanering fått en ökad vikt i länsplaneringsarbetet. Med hänvisning till det anförda avstyrks motionen.

I propositionen anmäls att AMS i särskild skrivelse har föreslagit att 11 § arbetsmarknadskungörelsen (1966:368, ändrad senast 1978:612) ändras så att inte bara resekostnadsersättning och traktamente utan även ersättning för förlorad arbetsförtjänst får utgå till vissa arbetssökande samt handikappade. Det gäller dels arbetssökande som inställer sig hos arbetsförmedlingen, om inställelsen är angelägen för hans framtida sysselsättning, dels handikappade som i samband med arbetsvård genomgår psykoteknisk undersökning eller läkarundersökning, om resan är nödvändig för att undersökningen skall komma till stånd. Resekostnadsersättning och traktamente kan enligt samma paragraf även utgå till make, förälder eller vårdare som medföljer den arbetssökande. AMS föreslår att ersättning för förlorad arbetsförtjänst får utgå även till dessa personer. Departementschefen biträder förslagen och även utskottet godtar desamma.

Flyttningsbidragen ändrades genom beslut i riksdagen i december 1978 (prop. 1978/79:50, AU 1978/79:15, rskr 1978/79:111). Start hjälpen har därmed höjts från 2 000 kr. till 2 500 kr. för ensamstående och från 4 500 kr. till 5 000 kr. för familjeförsörjare. Vidare har traktamentet vid dubbel bosättning höjts från 42 kr. till 50 kr. per dag samt antalet fria hemresor ökats från en till två i månaden. Vidare innebär beslutet att AMS får bevilja flyttningsbidrag till alla anställda vid företag som har varslat om uppsägning på grund av driftsinskränkning. Medelsbehovet för flyttningsbidrag beräknas till 140 milj. kr.

I detta sammanhang tar utskottet upp motionen 565 av Doris Håvik m. fl. (s), i vilken behandlas *ersättningsbeloppens storlek vid bilresa i samband med att arbete söks*.

Motionärerna påstår att ersättningen är 30 öre/km vid sådana resor, medan enligt ersättningsreglerna inom sjukförsäkringen beloppet är 40 öre/km. Motionärerna anser att beloppen skall vara lika samt att de skall höjas.

Tidigare har kilometerersättningen för arbetssökande varit 30 öre. Sedan den 1 juli 1978 är beloppet detsamma som inom sjukförsäkringen,

dvs. 40 öre. Sjukförsäkringens ersättningsbelopp har gällt sedan år 1975. Frågan om en ändring av ersättningsbeloppen vid sjukresor diskuterades i riksdagen den 15 februari i år. Socialministern meddelade då att ersättningsbeloppen skall ses över inom socialdepartementet under våren.

Utskottet utgår från att resultatet av denna översyn får betydelse även för resor som administreras av arbetsmarknadsverket. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det inte är motiverat att ha skilda ersättningsbelopp för de olika slag av resor som är aktuella. Vad utskottet anfört med anledning av motionen 565 bör regeringen underrättas om.

AMS har föreslagit ett oförändrat belopp om 500 000 kr. för inlösen av eignahem. Då verksamheten beräknas få obetydlig omfattning under nästa budgetår föreslås i propositionen att anslaget endast tas upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknas i propositionen till 885 961 000 kr. Utskottet har i det föregående tillstyrkt förslaget i den socialdemokratiska motionen 667 att arbetsmarknadsverket skall tillföras ytterligare 300 tjänster. Det medför enligt samma motion en kostnadsökning med 21 milj. kr. Utskottet godtar den beräkningen. Utskottet har även avstyrkt förslaget i motionen 2049 av Wiggo Komstedt (m) och Arne Andersson i Ljung (m) om en reduktion av regeringens förslag till personalökning. Som en konsekvens härav avstyrker utskottet även motionärernas yrkande om ändring av anslaget. Med hänvisning till dessa ställningstaganden och då propositionens medelsberäkning i övrigt kan godtas bör anslaget föras upp med 906 961 000 kr.

Utskottet noterar slutligen i detta avsnitt att de medel som beräknats för tjänsterna kan visa sig vara otillräckliga. Om så skulle bli fallet förutsätter utskottet att ytterligare medel tillförs så att den personalförstärkning som utskottet uttalar sig för verkligen kommer till stånd.

Bidrag till arbetsmarknadsutbildning

1977/78 Utgift 3 146 822 000¹

1978/79 Anslag 1 734 550 000²

1979/80 Förslag 1 988 668 000

Utgifterna för delprogrammet Arbetsmarknadsutbildning under programmet Yrkesmässig och geografisk rörlighet bestrids från en särskild arbetsmarknadsutbildningsfond. Denna finansieras genom medel som

¹ varav 1 726 000 000 kr. utgör anslagsmedel och återstoden influtna arbetsgivaravgifter och ingående fondmedel.

² inkl. 113 000 000 kr. enligt prop. 1977/78: 130, AU 1977/78: 32, rskr 1977/78: 251, 200 000 000 kr. enligt prop. 1977/78: 150 bil. 3, AU 1977/78: 41, rskr 1977/78: 370 men exkl. 1 000 000 000 kr. enligt prop. 1978/79: 50, AU 1978/79: 15, rskr 1978/79: 111.

dels anvisas under förevarande anslag, dels inflyter som avgifter från arbetsgivare enligt lagen (1975: 335) om arbetsgivaravgift till arbetsmarknadsutbildning.

	1977/78 Utgift	1978/79 Anslag	1979/80 Beräknad ändring	
			AMS	Föredragen
Arbetsmarknadsutbildning	3 113 715 000	1 702 250 000	+ 389 550 000	+ 249 718 000
Förvaltningskostnader	33 107 000	32 300 000	+ 2 400 000	+ 4 400 000
	3 146 822 000	1 734 550 000	+ 391 950 000	+ 254 118 000

Regeringen har i budgetpropositionen under punkten B 2 (s. 58—68) föreslagit att riksdagen skall

1. godkänna i propositionen förordade ändringar i grunderna för arbetsmarknadsutbildning,
2. till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1979/80 anvisa ett anslag av 1 988 668 000 kr.

Arbetsmarknadsutbildning bedrivs vid AMU-centra och andra av skolöverstyrelsen (SÖ) särskilt anordnade kurser. Kostnaderna härför finansieras från den ovannämnda arbetsmarknadsutbildningsfonden. Deltagarna får studiesocialt stöd i form av utbildningsbidrag som också bekostas från fonden men utbetalas av de allmänna försäkringskassorna.

Arbetsmarknadsutbildning kan också ske i den formen att deltagare hänvisas till det reguljära utbildningsväsendet eller till kurser i regi av studieförbund m. fl. Även i dessa fall betalas utbildningsbidrag från fonden medan själva utbildningskostnaderna betalas av kursanordnaren. Är kursen avgiftsbelagd får deltagaren ersättning härför genom tillägg till utbildningsbidraget.

Slutligen kan arbetsmarknadsutbildning förläggas till företag. I sådana fall skall deltagaren vara anställd hos företaget och uppbära avtalsenlig lön under utbildningstiden. Företaget skall vidare svara för utbildningskostnaderna men uppbär i gengäld bidrag från arbetsmarknadsutbildningsfonden med belopp per timme som varierar med utbildningens inriktning och syfte.

Arbetsmarknadsutbildningen var till en början förbehållen arbetslösa, men efter hand har även vissa grupper icke arbetslösa givits möjlighet att delta i arbetsmarknadsutbildning. Detta har skett bl. a. genom tillkomsten av bristyrkesutbildningen och stödet till utbildning av permitteringshotad personal. Under budgetåret 1977/78 deltog 245 000 i arbetsmarknadsutbildning varav 85 000 i AMU-kurser och 120 000 i företagsutbildning som anordnats vid permitteringshot ("25-kronan").

Arbetsmarknadsutbildningen har även under hösten 1978 haft stor omfattning. Under det sista kvartalet var det genomsnittliga antalet deltagare per månad ca 70 000, vilket emellertid innebär en minskning med ca 30 000 jämfört med samma period året före. Minskningen hänförs nästan helt till utbildningen i företag. Under sista kvartalet 1978 var i genomsnitt per månad ca 21 100 ungdomar verksamma i arbetsmarknadsutbildning exkl. företagsutbildning.

För innevarande budgetår beräknas antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning uppgå till 205 000. För nästkommande budgetår räknar regeringen med en minskning av omfattningen till 145 000 personer.

Nya bidragsformer har tillkommit, däribland tidsbegränsade bidrag till utbildning i företag. F. n. bedrivs flera olika former av utbildning i företag som försöksverksamhet.

Enligt departementschefen är det angeläget att försöksverksamheten med utbildning i företagen, liksom annan försöksverksamhet inom arbetsmarknadsutbildningens område, utvärderas så att beslut kan fattas om att permanenta vissa former alternativt avveckla verksamhet som visat sig vara mindre framgångsrik. Det är väsentligt att klargöra gränserna mellan arbetsmarknadsutbildningens ansvarsområde och de uppgifter som normalt bör ankomma på olika företags interna utbildning för personalen. Gränsdragningen har nämligen enligt propositionen blivit ett mera påtagligt problem allteftersom arbetsmarknadsutbildningen i företag har ökat i omfattning. Arbetsmarknadsutbildningen i övrigt har vidare i allt större utsträckning kommit att omfatta ungdomar, vilket i sin tur har medfört gränsdragningsproblem mot den reguljära skolan.

Med hänsyn härtill och till utvecklingen i övrigt av arbetsmarknadsutbildningen sedan riksdagen år 1975 fastställde nya riktlinjer för denna anser departementschefen tiden vara inne att göra en översyn av denna del av arbetsmarknadspolitiken. Med utgångspunkt i de mål för arbetsmarknadsutbildningen som fastställdes år 1975 bör vid översynen prövas i vad mån den nuvarande inriktningen av utbildningen svarar mot dessa mål eller behöver ändras. Enligt propositionen bör vidare företagsutbildningens roll i detta sammanhang prövas med utgångspunkt i den kartläggning som utredningen av företagsutbildning har gjort (Utbildning i företag, SOU 1977: 92). Slutligen kan nämnas att den aviserade översynen även planeras omfatta arbetsmarknadsutbildningens organisation och administration. En kommitté avses bli tillkallad för uppdraget.

Som tidigare nämnts har utbildningen i företag med stöd av den s. k. 25-kronan haft stor omfattning. Bidraget har visat sig vara ett verksamt sysselsättningsbevarande medel vid tillfälliga efterfrågedämpningar inom industrin. Enligt departementschefen har effekterna bekräftats genom en studie som två ekonomer vid Lunds universitet genomfört med medel från arbetsmarknadsdepartementet. I studien pekas dessutom på att ut-

bildningen, genom den förbättrade yrkesskicklighet den kan leda till, kan hjälpa företagen att komma över en strukturkris.

Enligt utredarna är snabbt insatta, selektivt inriktade åtgärder av den typ som 25-kronan representerar effektivare än andra alternativ för att upprätthålla sysselsättningen inom företagen.

Utredarna har emellertid också, som framhålls i propositionen, kommit till den slutsatsen att bidraget kan ha utnyttjats i överkant i den meningen att det i en del fall har utgått för ett större antal timmar än som varit motiverat av sysselsättningsskäl. Mot den bakgrunden har regeringen ändrat tillämpningsbestämmelserna för bidraget från den 1 januari i år i syfte att motverka ett sådant överutnyttjande. Det har sålunda fastställts att arbetsgivarna själva skall svara för kostnaderna för de första 40 timmarna för varje person som deltar i utbildning.

Med hänsyn till resultaten av utvärderingen och de positiva erfarenheter som har vunnits förordar departementschefen att bidragsformen fr. o. m. budgetåret 1979/80 får ingå som ett permanent medel i arbetsmarknadspolitiken.

Mot detta ställningstagande reagerar Margaretha af Ugglas (m) och Sten Svensson (m) i motionen 2067. Enligt motionärerna bör även denna bidragsform innefattas i den aviserade utredningen. Beslut bör följaktligen inte fattas nu om att *permanenta bidraget till utbildning i företag*.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att försöksverksamheterna inom arbetsmarknadsutbildningen bör ses över. När det gäller det bidrag som syftar till att förhindra permittering, den s. k. 25-kronan, bör man dock redan nu kunna slå fast att bidraget har kommit för att stanna. Som framhålls i propositionen talar bl. a. resultaten av den gjorda utvärderingen för detta ställningstagande. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen 2067.

Statsbidragets storlek vid olika former av arbetsmarknadsutbildning i företag varierar betydligt. I propositionen framhålls det angelägna i att åstadkomma administrativa förenklingar när det gäller de olika former av bidrag till företagsutbildning som i dag finns. Genom riksdagens beslut i höstas har uppdelningen på två bidragsnivåer, 25 och 15 kr., av utbildningsbidraget vid risk för permittering slopats och ersatts av ett enhetligt bidrag på 20 kr. per timme under första halvåret 1979. I propositionen föreslås att bidraget även i fortsättningen bör vara 20 kr. per timme.

Departementschefen förordar vidare att *bidraget till utbildning av redan anställda i kombination med fast anställning av ersättare* utgår med samma belopp eller 20 kr. per timme. Detta bidrag, som har prövats på försök sedan år 1976 och sedan årsskiftet 1978-1979 uppgår till 19 kr. per timme, har inte utnyttjats i någon större omfattning. Orsakerna härtill torde enligt propositionen främst kunna tillskrivas det svaga konjunkturläget. Under budgetåret 1977/78 beviljades 60 företag bidrag för

utbildning av 600 redan anställda samtidigt som 245 personer, av vilka hälften var ungdomar under 25 år, fick anställning.

Utskottet ansluter sig till förslaget att de båda bidragen skall utgå med 20 kr. per timme efter den 1 juli 1979.

Det s. k. *jämställdhetsbidraget* utgår till arbetsgivare som anställer och utbildar kvinnor resp. män till vissa yrken som domineras av motsatta könet. Bidraget är normalt 8 kr./timme, men i åtta län tillämpas sedan den 1 juli 1977 ett högre bidrag, 14 kr./timme. Avsikten med denna differentiering av bidraget är att få belyst vilken betydelse bidragets storlek har för att främja en jämnare personalrekrytering. Under budgetåret 1977/78 beviljades jämställdhetsbidraget för utbildning av 101 personer vid 48 företag. Detta är en minskning jämfört med föregående budgetår då bidrag beviljades för 229 personer. Verksamheten i de län där bidraget utgår med 14 kr. per timme har enligt propositionen hävdats sig bättre än i övriga län.

Den begränsade omfattning jämställdhetsbidraget fått torde enligt departementschefen till stor del bero på att bidraget varit mindre attraktivt än andra bidragsformer. AMS har föreslagit förbättringar av bidraget. I propositionen anmäls att frågan om en höjning av bidraget och en översyn av reglerna för beviljande därav skall tas upp senare i vår i samband med att regeringen förelägger riksdagen en proposition med förslag till jämställdhetslag.

Jämställdhetsaspekten vid arbetsmarknadsutbildning aktualiseras i tre motioner.

I motionen 2152 begär vänsterpartiet kommunisterna *åtgärder inom AMU i syfte att få fler kvinnor i "manliga" yrkesområden*. Bakgrunden till yrkandet är bl. a. den nuvarande fördelningen på arbetsmarknaden med en dominans för kvinnorna i vissa låginkomstyrken. Enligt motionärerna är könsrollsmönstret inom AMU lika starkt som i samhället i övrigt. Motionärerna föreslår även en *uppsökande verksamhet inom AMU:s ram för att nå hemarbetande kvinnor* i syfte att ge dem den grundtrygghet en yrkesutbildning innebär. Inte minst måste man söka nå invandrarkvinnorna, slutar motionärerna.

En viktig uppgift för jämställdhetsarbetet är att bryta upp den rådande uppdelningen på arbetsmarknaden på traditionellt manliga resp. kvinnliga yrkesområden. Som motionärerna framhåller återspeglas det traditionella könsrollsmönstret i valet av utbildningslinjer och då även inom arbetsmarknadsutbildningen.

AMS och SÖ har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga. I ett särskilt handlingsprogram för jämställdhet inom arbetsmarknadsutbildningen har de båda verken presenterat en rad konkreta åtgärder för att få bättre balans. Bl. a. föreslås att kvinnliga sökande skall få förtur till utbildning i mansdominerade yrken och manliga sökande skall få motsvarande förtur till utbildning i yrken som domineras av kvinnor. Som

riktmärke skall gälla att det skall vara minst 40 % kvinnor på en kurs som leder fram till "manligt" yrke och vice versa.

Även invandrarkvinnornas situation behandlas i det nämnda handlingsprogrammet. Bl. a. framhålls att social isolering och svårigheter att få utbildning eller arbete blir följderna av att man inte behärskar svenska språket. Hårdast drabbade blir därvid ofta invandrarkvinnorna. Enligt handlingsprogrammet skall dessa kvinnors situation förbättras genom uppsökande verksamhet, särskilda informationsdagar på hemspråk, stöd- undervisning på hemspråk samt slutligen hela yrkeskurser på hemspråk.

Med hänvisning till att de frågor motionärerna tar upp sålunda är uppmärksammas synes det inte finnas behov att föreslå någon åtgärd på grund av motionen.

Även i moderata samlingspartiets motion 1534 aktualiseras *arbetsmarknadsutbildningens effekter för den kvinnliga arbetskraften*. Man begär en kartläggning av detta problem.

Utskottet finner inte skäl föreslå någon åtgärd på grund av motionen utan hänvisar till dels vad ovan sagts om AMS och SÖ:s arbete med att bryta könsrollsmönstret inom arbetsmarknadsutbildningen, dels den aviserade översynen av försöksverksamheten inom arbetsmarknadsutbildningen.

Frida Berglund m. fl. (s) tar i motionen 482 upp kvinnornas situation i skogslänens glesbygder. För att stärka dessa kvinnors ställning på arbetsmarknaden föreslås att de skall få möjlighet till *körkortsutbildning* inom arbetsmarknadsutbildningens ram. Enligt förslaget bör verksamheten till en början avse kvinnor i inre stödområdet, bosatta utanför tätorten med långt avstånd till körskola.

Utskottet är inte berett att generellt tillstyrka motionärernas förslag. Utskottet kan emellertid tänka sig att, inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen, låta körkortsutbildning vara ett komplement till annan utbildning i de fall innehavet av körkort är en förutsättning för att utöva det yrke vederbörande utbildar sig till. Det kan gälla exempelvis utövare av vissa vårdyrken i glesbygd. Erfarenheterna av den försöksverksamheten får visa om man bör gå vidare med körkortsutbildning som ett mer generellt medel i strävandena att undanröja förvärvshinder.

Utskottet förordar att man på försök öppnar möjlighet till denna form av körkortsutbildning. Vad sålunda anförts med anledning av motionen 482 bör regeringen underrättas om.

Sedan år 1965 bedrivs försöksverksamhet med *barntillsyn inom arbetsmarknadsutbildningen*. Verksamheten, som har begränsad omfattning, innebär att arbetsmarknadsverket förmedlar och bekostar barntillsyn åt deltagare i utbildningen. En förutsättning för att barntillsyn skall stödjas på detta sätt är att utbildningen måste förläggas till annan kommun än föräldrarnas hemkommun.

Socialdemokraterna upprepar i motionen 1049 ett tidigare framställt krav att barntillsyn skall få anordnas genom AMS försorg även om ut-

bildningen sker inom den egna kommunen men utom hemorten. Förslaget, som an knyter till vad AMS förordat, avser vissa till ytan stora kommuner, främst i Norrlandslänen.

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning (AU 1977/78: 21) att det är en angelägenhet för kommunerna att ordna barntillsynen för sina invånare och avstyrker därför motionen.

Genom den nya lagen om arbetsskadeförsäkring, som trädde i kraft den 1 juli 1977, är elever i arbetsmarknadsutbildning och arbetsprövning/arbetsträning försäkrade vid utbildningsmoment som liknar förvärvsarbete. Försäkringsskyddet för elever gäller ej i samband med färd till och från undervisningen eller vid rent teoretiska moment i utbildningen. AMS har hemställt att bestämmelserna ändras så att kursdeltagarna i princip återfår det försäkringsskydd som de hade tidigare genom den förutvarande lagen om yrkesskadeförsäkring samt, i avvaktan härpå, att särskilda medel ställs till styrelsens förfogande för att tillförsäkra eleverna försäkringsskydd under hela utbildningen samt vid färd till och från undervisningen.

Regeringen har genom beslut den 16 november 1978 uppdragit åt riksförsäkringsverket att pröva i vad mån det finns möjlighet att inom arbetsskadeförsäkringens ram utvidga skyddet till att omfatta såväl all undervisningstid som resor mellan bostad och utbildningsställe för bl. a. elever i arbetsmarknadsutbildning. I avvaktan på resultatet av den utredningen förordas i propositionen att deltagare i arbetsmarknadsutbildning och arbetsprövning/arbetsträning fr. o. m. den 1 juli 1979 i särskild ordning tillförsäkras det skydd som nu saknas. I den mån de inte är försäkrade enligt lagen om arbetsskadeförsäkring föreslås ersättning i princip utgå i cnlighet med de regler som i motsvarande avseenden gäller enligt avtal för statligt anställda genom statens personskadeförsäkring. För att uppnå överensstämmelse med vad som gäller enligt lagen om arbetsskadeförsäkring skall ersättning inte utgå för t. ex. ideell skada. Kostnaderna skall bestridas från arbetsmarknadsutbildningsfonden. Även ömmande skadefall som inträffat eller inträffar före den 1 juli 1979 och inte berättigar till ersättning enligt nuvarande bestämmelser skall enligt regeringens förslag kunna tas upp till prövning enligt de här förordade riktlinjerna.

Anton Fågelsbo (c) vänder sig i motionen 2036 mot att vissa skadefall som inträffar före den 1 juli i år endast blir ersättningsberättigade efter särskild behovsprövning. Motionären föreslår att *ersättning skall utgå generellt till de skadelidande*.

I likhet med motionären anser utskottet att de regler som övergångsvis föreslås gälla bör göras förmånligare än som föreslagits i propositionen. Utskottet föreslår därför att tidpunkten från vilken ersättning skall utgå enligt principerna i statens personskadeförsäkring flyttas från den 1 juli 1979 till den 1 april 1979. Vidare vill utskottet betona att för skadefall,

som inträffat före den 1 april i år, bör tillämpas en generös bedömning. I övrigt godtar utskottet propositionens förslag på denna punkt. Vad utskottet anfört med anledning av motionen 2036 bör regeringen under rättas om.

Utskottet tar härefter upp frågor om arbetsmarknadsutbildning för vissa grupper.

Departementschefen förordar att intagna på kriminalvårdsanstalter skall erhålla utbildningsbidrag från AMS, då de genomgår arbetsmarknadsutbildning. En sådan ordning innebär en förbättring av de ekonomiska villkoren för dessa elever under utbildningen. Utskottet har ingen erinran mot detta förslag.

I propositionen föreslås vidare att finska ungdomar som feriearbetar i Sverige skall få utbildning i svenska. Statsrådet Wirtén anmäler vidare att en arbetsgrupp för finsk-svenska samarbetsfrågor inom arbetsmarknadsutbildningen till regeringen överlämnat en rapport med förslag till åtgärder i syfte att främst förbättra utbildningssituationen för finska deltagare i arbetsmarknadsutbildning i Sverige. Förslaget har överlämnats till AMS och SÖ för beaktande.

Utskottet vill härutöver nämna att AMS nyligen aviserat en viss skärpning när det gäller möjligheterna för nordisk arbetskraft att få genomgå arbetsmarknadsutbildning. Det gäller arbetssökande som kommer spontant, dvs. utan att före inresan kontakta arbetsförmedlingen. I fortsättningen skall alla genomgå en prövning både i Sverige och i hemlandet, innan arbetsmarknadsutbildning i Sverige kan beviljas.

Utskottet tar i detta sammanhang upp ett par motioner av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk). Motionärerna vill i motionen 2148 ha *förbättrade möjligheter till arbetsmarknadsutbildning för invandrare*. Motionärerna föreslår att utbildningen i ökad omfattning skall bedrivas på invandrarspråken samt att undervisningen i svenska skall förstärkas med ett utökat antal timmar. Slutligen vill motionärerna att yrkesvägledningen skall förbättras och vid behov ges på elevens eget språk.

I motionen 1666 begär samma motionärer att undervisningen i svenska vid AMU-centra skall utökas till minst 24 veckor samt att stöd-undervisning skall ges under utbildningstiden. Enligt motionen har många invandrare som fortsätter på de yrkesinriktade linjerna stora svårigheter att fullfölja studierna då de i kurslitteraturen och i undervisningen har problem med det svenska språket. Många invandrare slutar därför utbildningen i förtid.

Invandrarna uppvisar genomgående mer än dubbelt så höga arbetslöshetstal som svenska medborgare. Orsaken härtill är bl. a. att invandrarna i stor utsträckning är verksamma inom industrin, som under senare år minskat antalet anställda. Mot denna bakgrund är det angeläget att man inom arbetsmarknadsutbildningens ram tillgodoser invandrarnas utbildningsbehov. Språkfrågan är därvid ett huvudproblem.

Enligt riktlinjerna för den svenska invandrarpolitiken (se prop. 1975: 45) är undervisning på invandrarnas eget språk nödvändig i vissa fall. AMU-centra söker också i så stor utsträckning som möjligt tillhandahålla läromedel på invandrarnas eget språk. Strävan är även att söka ge yrkesvägledning på elevernas eget språk. Som utskottet påpekade förra året (AU 1977/78: 21) är emellertid dessa strävanden många gånger svåra att realisera. Det kan i sammanhanget nämnas att 50—60 olika invandrarpråk är representerade vid AMU-centra. Enligt vad utskottet inhämtat pågår en försöksverksamhet inom AMS med yrkesvägledning för finsktalande arbetssökande genom i Sverige tillfälligt tjänstgörande tvåspråkiga yrkesvägledare från Finland.

När det slutligen gäller stödundervisning kan nämnas att möjligheter härtill finns vid AMU-centra. Enligt SÖ kan upp till 2 % av antalet lärartimmar anslås för stödundervisning.

Med hänvisning till det anförda och då frågan om undervisningen i svenska vid AMU-centra kommer att behandlas i en nyligen tillsatt utredning om svenskundervisning bör motionerna 1666 och 2148 inte föranleda någon åtgärd.

Utskottet tar härefter upp ett par yrkanden i den socialdemokratiska partimotionen 1049.

I motionen upprepar socialdemokraterna ett krav på *vidgade försök med arbetsmarknadsutbildning för äldre arbetssökande*. Motionärerna hänvisar till försöksverksamhet av det slag som har bedrivits i Gävleborgs län. Inom ramen för den föreslagna verksamheten bör man bl. a. pröva möjligheterna att erbjuda medelålders kvinnor med kort grundutbildning tillfälle till förkovran och därmed ge dem bättre förutsättningar för mera kvalificerad utbildning. Den utbildningen bör kunna ske i samverkan med den kommunala vuxenutbildningen och studieförbunden.

Det socialdemokratiska förslaget prövades av riksdagen förra året utan att vinna bifall (AU 1977/78: 21). Arbetsmarknadsutskottet motiverade sitt ställningstagande på följande sätt:

Den av motionärerna nämnda försöksverksamheten i Gävleborgs län genomfördes av AMS på initiativ av sysselsättningsutredningen. AMS är oförhindrad att starta ny, liknande verksamhet. Förberedande teoretisk utbildning i form av preparandkurser vid AMU-centra är ett betydelsefullt inslag i arbetsmarknadsutbildningen med hänsyn till att många vuxna har en svag allmän utbildningsbakgrund. Utbildningsbidrag vid förberedande teoretiska studier kan också medges när studierna bedrivs vid folkhögskolor eller inom den kommunala vuxenutbildningen under förutsättning att studierna är nödvändiga för en yrkesutbildning.

Av det anförda framgår att det finns möjligheter att tillgodose motionärernas synpunkter inom ramen för gällande ordning. Något riksdagens initiativ med anledning av motionen är sålunda inte påkallat.

Utskottet finner inte skäl att frånga sin inställning från förra året. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Motionärerna tar även upp ett annat yrkande, som aktualiserats tidigare. Det gäller förslaget om en *utredning av frågan om utbildningsfonder i företag*. Bakgrunden till förslaget är att sysselsättningsutredningen i betänkandet *Arbete åt alla* (SOU 1975: 90) förde fram tanken att det i företagen skulle skapas särskilda utbildningsfonder. Sådana fonder skulle användas som ett medel att hålla kvar personalen i en lågkonjunktur.

Utskottet har inhämtat att den aktuella frågan om utbildningsfonder kommer att prövas inom ramen för den aviserade översynen av försöksverksamheten inom arbetsmarknadsutbildningen. Utskottet räknar med att så blir fallet, och motionsyrkandet bör därför inte föranleda någon åtgärd.

Representanterna för apk, Rolf Hagel och Alf Lövenborg, tar i motionen 1666 upp *storleken av utbildningsbidraget*. De kräver samma grundbidrag till AMU-clever oavsett ålder samt en höjning och standardökning av utbildningsbidragen.

Utskottet är inte berett att biträda förslagen.

Utbildningsbidragens storlek har ett nära samband med det kontanta stödet vid arbetslöshet. Riksdagen kommer senare i vår att få ta ställning till ett aviserat regeringsförslag beträffande ersättningsbeloppen vid arbetslöshet.

Christina Rogestam (c) tar i motionen 556 upp en fråga som rör *barnpensioner*. Motionären anmärker på att sådan pension medför reducerat utbildningsbidrag. Motsvarande reduktion görs ej då kontant arbetsmarknadsstöd (KAS) utdelas. Motionären vill att reglerna skall vara enhetliga och begär därför att de aktuella bestämmelserna i arbetsmarknadskungörelsen skall ses över.

Utskottet delar motionärens uppfattning. Bestämmelsen bör alltså ses över. Vad utskottet anfört med anledning av motionen 556 bör regeringen underrättas om.

Som tidigare framgått räknar regeringen under nästa budgetår med en minskning av antalet personer i arbetsmarknadsutbildning till ca 145 000. De totala utgifterna för arbetsmarknadsutbildningen under nästa budgetår uppskattas till 2 848 700 000 kr., varav 806 milj. kr. beräknas bli täckta av arbetsgivaravgifter. Ett belopp av 1 988 668 000 kr. behöver alltså enligt budgetpropositionens förslag överföras till arbetsmarknadsutbildningsfonden via detta anslag.

Per-Olof Strindberg (m) och Karl Leuchovius (m) föreslår i motionen 2063 att *anslaget minskas med 200 milj. kr.* i förhållande till regeringens förslag. Motivet härför anges bl. a. vara den väntade konjunkturuppgången.

Som framgår av propositionen har regeringen med hänsyn till gjorda konjunkturbedömningar räknat med en minskad omfattning av arbetsmarknadsutbildningen under nästa budgetår. Av naturliga skäl är det

inte möjligt att i dag göra en slutlig avvägning av behovet av utbildning under budgetåret 1979/80. Beloppet i propositionen kan därför sägas vara preliminärt. Eventuellt behov av ytterligare medel får tas upp på tilläggsbudget. Utskottet kan inte finna att motionärerna anfört något bärande skäl för att anslagsbehovet är 200 milj. kr. lägre än regeringen beräknat. Utskottet avstyrker därför motionen.

Den i budgetpropositionen gjorda medelsberäkningen godtas av utskottet. Anslaget bör alltså föras upp med det begärda beloppet.

Utskottet tillstyrker också med vad ovan anförts de i propositionen förordade ändringarna i grunderna för arbetsmarknadsutbildning.

Sysselsättningskapande åtgärder

1977/78 Utgift	3 490 529 000	Resrvation	1 176 088 000
1978/79 Anslag	1 792 400 000		
1979/80 Förslag	1 533 000 000		

Från anslaget belastas utgifterna för programmet Sysselsättningskapande åtgärder. Indelningen i delprogram framgår av följande sammanställning.

	1977/78 Utgift	1978/79 Anslag	1979/80 Beräknad ändring	
			AMS	Föredra- ganden
Allmänna beredskapsarbeten	1 749 209 000	970 000 000	—	—
Särskilda beredskapsarbeten	1 392 687 000	750 000 000	-220 000 000	-262 500 000
Industribeställningar	299 270 000	10 000 000	+ 10 000 000	—
Detaljplaneringsbidrag	26 249 000	40 000 000	+ 10 000 000	—
Förvaltningskostnader	23 114 000	22 400 000	+ 1 300 000	+ 3 100 000
	3 490 529 000	1 792 400 000	-198 700 000	-259 400 000

Regeringen har i budgetpropositionen under punkten B 3 (s. 68—86) föreslagit att riksdagen skall

1. godkänna vad som anförts om beredskapsarbeten på vägar med anledning av riksdagens revisorers skrivelse,

2. medge att regeringen får bemyndiga AMS att under budgetåret 1979/80 besluta om avskrivning av lånefordran uppkommen inom arbetsmarknadsverket, beträffande vilken antingen omständigheterna är sådana att vederbörande inte kan betala sin skuld och enligt styrelsens bedömning ingen eller ringa möjlighet föreligger att i framtiden ta ut betalning eller också åtgärder för att bevaka och driva in fordringen bedöms förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning att åtgärderna inte är ekonomiskt lönande, allt under förutsättning att sådana åtgärder ändå inte anses påkallade av andra än ekonomiska förhållanden,

3. till Sysselsättningskapande åtgärder för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 1 533 000 000 kr., varav förslagsvis 300 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Beredskapsarbeten

I propositionen anmäls inledningsvis en skrivelse till regeringen från riksdagens revisorer med överväganden med anledning av en granskning av de beredskapsarbeten som administreras av statens vägverk. Granskningen har utförts inom revisorernas kansli, som redovisat resultaten i en promemoria (nr 1/1978).

Revisorernas granskning bekräftar i stort att beredskapsarbeten på vägar är ändamålsenliga. Revisorerna anser sig dock ha konstaterat vissa problem och brister i den tillämpade ordningen. Sålunda har kostnaden per dagsverke under senare år blivit allt högre, varigenom den direkta sysselsättningseffekten har blivit mindre än väntat. Utbytet av de statliga satsningarna på området bör göras mera effektivt genom en förbättrad planering, styrning och kontroll av sysselsättningen. Den statistik som ställs samman och det informationsmaterial i övrigt som tillhandahålls ger vidare enligt revisorerna inte en tillfredsställande uppfattning om arbetenas olika effekter.

Enligt revisorerna bör såväl den direkta som den indirekta påverkan på sysselsättningen liksom ökningen av de offentliga investeringarna rymmas inom det vidgade syftet med beredskapsarbetena. Som exempel på dessa indirekta effekter nämner revisorerna det arbete som skapas åt planerings- och projekteringspersonal hos vägverket. Den indirekta sysselsättningseffekten bör enligt revisorerna redovisas. Detta bedöms överensstämma med gällande riktlinjer för den statliga vägplaneringens utveckling. Vidare bör arbetsmarknadsverket enligt revisorerna pröva behovet av beredskapsarbete för andra än dem som anmält sig som arbetslösa till arbetsförmedlingen, t. ex. maskin- och fordonsförare som skulle ha blivit arbetslösa om de inte sysselsattes i beredskapsarbete. Dessutom är det motiverat att vägverket bättre redovisar hur den fast anställda personalen används.

Inte heller undersöks enligt revisorerna systematiskt den betydelse som beredskapsarbetena har haft för de personer som lämnat arbetena. Beredskapsarbetet som sådant synes ofta inte ge någon varaktig lösning på den enskildes sysselsättningsproblem. Den arbetslöse bör så fort som möjligt beredas arbete på den öppna marknaden. Därför bör resultatet av arbetsförmedlingens insatser härvidlag följas bättre. I första hand behövs enligt revisorerna en mera systematisk undersökning av vilka faktorer som verkar för att en arbetslös åter får arbete i den öppna marknaden.

Revisorerna anför vidare att myndigheterna ofta inte hinner förbereda vägarbetena så att de kan utföras på ett sätt som är lämpligt för beredskapsarbeten. Tiden mellan arbetsmarknadsverkets beslut att bevilja medel till ett arbete och beslutet att sätta i gång arbetet bör enligt revisorerna göras längre. Statsmakterna bör enligt deras uppfattning anvisa tilläggsanslag för ändamålet tidigare än vad som nu sker, kanske t. o. m. redan före det löpande budgetåret. För att arbetets planering skall underlättas föreslår revisorerna att varje vägobjekt skall ges en flerårig totalkostnadsram, inom vilken länsarbetsnämnderna efter överenskommelse mellan länsmyndigheterna tilldelar objektet medel för varje budgetår. Den nuvarande ordningen med medelstilldelning etappvis under budgetåret bedöms försvåra planeringen för såväl vägverket som länsarbetsnämnden.

I granskningspromemorian har i övrigt aktualiserats flera frågor rörande utbytet av de statliga satsningarna på vägarbeten som beredskapsobjekt. Vissa av dem avser regionalt inriktade åtgärder, såsom viss delgering och decentralisering av beslutanderätt, införande av större andel s. k. riktade delentreprenader och införande av regionalpolitiska anslag.

Revisorernas granskningspromemoria har remissbehandlats. Vägverket m. fl. ställer sig positiva till de förslag som gäller undersökning av beredskapsarbetenas olika effekter. Även AMS — som i övrigt är starkt kritisk till revisorernas olika förslag — delar uppfattningen att de indirekta effekterna måste ägnas uppmärksamhet vid urval av beredskapsarbeten. AMS framhåller dock samtidigt i likhet med några andra remissinstanser de stora svårigheter som är förenade med alla försök att undersöka och redovisa de indirekta effekterna. Verket framhåller även de ökande svårigheterna med att utnyttja vägarbeten som beredskapsarbeten.

Departementschefen avser att efter remissbehandling av sysselsättningsutredningens slutbetänkande, vilket väntas bli framlagt under våren 1979, föreslå regeringen att i en proposition ange riktlinjer för den framtida användningen av olika arbetsmarknadspolitiska medel. Med anledning av riksdagsrevisorernas skrivelse uttalar departementschefen att de grundläggande villkoren för urval av beredskapsobjekt bör ligga fast. AMS bör sålunda välja ut angelägna arbeten som annars hade kommit till stånd först vid en senare tidpunkt. De gällande villkoren om att beredskapsarbetena skall vara lämpliga att anvisas arbetslösa i området och att arbetena helst bör kunna avbrytas och åter startas allt efter behovet finner departementschefen naturliga med hänsyn till arbetenas syfte.

När det gäller dagsverkskostnaden för beredskapsarbeten på vägar anför departementschefen att AMS under en följd av år målmedvetet strävat efter att begränsa antalet beredskapsarbeten med höga dagsverkskostnader. Det nya bidragssystem för kommunala och enskilda bered-

skapsarbeten som beslutades efter förslag i förra årets budgetproposition var ett uttryck för detta, framhålls vidare.

Även om arbetskraftens sammansättning i dag är sådan att arbeten inom tjänste- eller vårdområdena ofta är lämpligast, torde en del nu dagsverksdyra beredskapsarbeten enligt propositionen komma att behövas även i fortsättningen.

Bland de vägarbeten som mera regelmässigt förekommer som beredskapsarbeten märks främst olika mindre ombyggnads- och förbättringsarbeten (s. k. MOF-arbeten), vilka kan startas och avbrytas med kort varsel alltefter behoven på arbetsmarknaden. I propositionen räknar man med att dessa kommer att utgöra en stor del av beredskapsarbetena på vägar. Vidare torde enligt departementschefen även under nästa år fordras ett antal vägarbetsplatser för specialanvisade, vilka behöver särskilt anpassad arbetsledning m. m. Därutöver finns behov av medel bl. a. för att fullfölja redan påbörjade vägobjekt. Denna prioritering stämmer överens med vad revisorerna förordat.

Departementschefen finner det inte arbetsmarknadspolitiskt motiverat att i större utsträckning än f. n. planera beredskapsarbeten utifrån försök att bedöma arbetenas mer eller mindre svårdefinierbara bieffekter. Utgångspunkten för vägbyggandet måste i stället — vid sidan av behovet av arbete för de arbetslösa — alltid vara den vägpolitiska och samhälls-ekonomiska prioritering som görs av vägverket och länsmyndigheterna.

I propositionen framhålls vidare att om regeringen i ett visst läge efter en allmän konjunkturpolitisk bedömning finner det motiverat att öka vägbyggandet i ett eller flera län, kan detta ske genom en tillfällig ökning av ordinarie vägbyggnadsanslag. Detta har skett under senare år i ökande omfattning, inte minst under innevarande vinter.

Departementschefen förutsätter att det även i fortsättningen ibland kommer att framstå som arbetsmarknadspolitiskt motiverat att använda beredskapsmedel för andra vägbyggen än MOF-arbeten eller arbeten för specialanvisade. Med anledning av revisorernas påpekanden att omfattningen av kommande beredskapsarbeten bör bestämmas tidigare samt att medlen för varje arbete vanligen anvisas i flera etapper, framhåller departementschefen att dessa förfaranden i huvudsak är en direkt följd av syftet med beredskapsarbetena. Dessa är nämligen avsedda att med kort varsel skapa tillfällig sysselsättning så länge de arbetslösa inte kan placeras på den öppna arbetsmarknaden. Det ankommer på AMS och vägverket att i samråd göra de ändringar av förfarandet och föreslå de ändringar av gällande bestämmelser som de kan finna motiverade mot bakgrund av det anförda. Departementschefen är för sin del inte beredd att nu föreslå någon ändring av gällande regler i de berörda avseendena.

Enligt revisorerna skulle man kunna nå en effekt som bättre överensstämmer med beredskapsarbetenas syfte om delentreprenader kunde

riktas mot områden med arbetslöshet. Förslaget strider i vissa avseenden mot upphandlingskungörelsen. Enligt departementschefen bör de aktuella bestämmelserna i denna kungörelse inte ändras. När myndigheterna fordrar in anbud kan de emellertid ange i underlaget att entreprenören skall sysselsätta arbetskraft som arbetsförmedlingen anvisar, slutar departementschefen.

Utskottet har inte funnit anledning att tillfoga något till vad departementschefen anfört i anslutning till riksdagsrevisorernas skrivelse. Utskottet godkänner därför vad departementschefen anfört.

Beredskapsarbetena delas upp i två delprogram för allmänna resp. särskilda beredskapsarbeten. Av dessa omfattar delprogrammet Särskilda beredskapsarbeten sådana arbeten som anordnas främst för arbetshandikappade. Det har emellertid i längden visat sig svårt att skilja de olika slagen av beredskapsarbeten från varandra. Departementschefen tillstyrker därför AMS förslag att alla beredskapsarbeten fr. o. m. budgetåret 1979/80 förs till ett och samma delprogram och att medlen beräknas under en anslagspost benämnd Beredskapsarbeten.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag på denna punkt.

Som tidigare nämnts har beredskapsarbetena en allt större omfattning. I januari i år var ca 60 000 personer, varav ca 41 000 ungdomar under 25 år, i beredskapsarbete.

Nya regler för statsbidrag till kommunala och enskilda beredskapsarbeten godkändes av riksdagen förra året (AU 1977/78: 21). Det nya bidragssystemet innebär att bidragen i normalfallet utgår med 75 % av lönen inkl. sociala avgifter till anvisade arbetslösa. Därutöver utgår vid investeringsarbeten ett tilläggsbidrag med 20 % av totalkostnaden utöver grundbidraget. Tilläggsbidraget kan i särskilda fall jämkas. Regeringen har med hänsyn till de rådande sysselsättningssvårigheterna i de s. k. skogslänen (Norrlandslän samt Kopparbergs och Värmlands län) beslutat att tilläggsbidraget i dessa län under innevarande budgetår får utgå med 40 %. AMS kan i vissa fall höja bidraget ytterligare.

I propositionen framhålls att utvecklingen på arbetsmarknaden sedan år 1975 har motiverat kraftfulla insatser från regeringen för att upprätthålla sysselsättningen. Flera nya arbetsmarknadspolitiska medel har tillkommit i detta syfte. Vissa orter har drabbats särskilt hårt av driftinskränkningar eller nedläggningar. I enstaka fall har tillkomsten av ett industrihus ansetts vara en nödvändig åtgärd för att motverka bortfallet av arbetstillfällen, och regeringen har då också medgivit att bygget fått utföras som kommunalt beredskapsarbete även om huset uppförts utanför det inre stödområdet.

De industriella beredskapsarbetena skall enligt riksdagens beslut (prop. 1977/78: 30, AU 1977/78: 16) samordnas med bl. a. verkstäder för skyddat arbete, kontorsarbetscentraler och hemarbete i en gemensam or-

ganisation, Samhällsföretag. Efter den 1 januari 1980 kommer de industriella beredskapsarbetena därför att finansieras i annan ordning.

Som tidigare nämnts är det nya bidragssystemet för kommunala och enskilda beredskapsarbeten avsett att främja tillkomsten av dagsverksbilliga arbeten. Systemet syftar också till att förenkla hanteringen av ansökningar om beredskapsarbeten. Detta kan antas få återverkningar på verksamheten vid AMS sju s. k. regionkontor. Departementschefen anmäler sin avsikt att senare föreslå regeringen att AMS får i uppdrag att i samråd med statskontoret göra en översyn av verksamheten på dessa kontor.

För innevarande budgetår anvisades ursprungligen 1 450 milj. kr. för beredskapsarbeten exkl. det tillfälliga sysselsättningsbidraget och det s. k. äldrestödet inom tekoindustrin. Därefter har på tilläggsbudget I anvisats 1 750 milj. kr. för motsvarande ändamål. Totalt disponeras således 3,2 miljarder kr. för beredskapsarbeten under budgetåret 1978/79. Därigenom beräknas inmot 60 000 personer kunna sysselsättas i sådana arbeten under vintermånaderna. Av de anvisade medlen får högst 400 milj. kr. användas för vägarbeten. AMS har nyligen hos regeringen begärt ytterligare medel.

För nästa budgetår beräknas för beredskapsarbeten ett sammanlagt belopp om 1 457,5 milj. kr. Av medlen för beredskapsarbeten skall högst 300 milj. kr. få användas till väg- och gatuarbeten. Medelsberäkningen godtas av utskottet. Som tidigare sagts i fråga om anslaget till arbetsmarknadsutbildning får medelsberäkningen anses som preliminär. Konjunkturutvecklingen får avgöra det slutliga behovet av medel.

Till delprogrammet Allmänna beredskapsarbeten hänförs som tidigare sagts det tillfälliga sysselsättningsbidraget till företag som dominerar på sin ort (s. k. 75 %-bidrag) samt äldrestödet inom tekoindustrin. För dessa båda bidragsformer har för innevarande budgetår anvisats totalt 285 milj. kr. resp. 260 milj. kr. 75 %-bidraget upphör den 1 juli 1979 utom beträffande stål- och gruvindustrin. Utgifterna under nästa budgetår för bidrag till företag inom stål- och gruvindustrin kan inte nu bedömas med säkerhet, men ryms inom den reserv som kan väntas uppstå genom att tidigare anvisade medel för sådana bidrag inte utnyttjats fullt ut. F. n. utgår bidraget till 13 stålindustriföretag för drygt 3 000 övertaliga anställda. Genom bidraget har det varit möjligt att senarelägga den tidpunkt då dessa skall lämna företagen.

Äldrestödet inom tekoindustrin skall enligt bidragsbestämmelserna upphöra den 1 juli i år. Till frågan om förlängning av stödet torde det bli anledning att återkomma i anslutning till den proposition som aviserats om åtgärder för denna industribransch.

Ett grundläggande villkor för 75 %-bidraget är att den övertaliga personalen sysselsätts utanför företagets ordinarie produktion. I propositionen anmäls att regeringen vid två tillfällen har ansett sig böra ge dispens

från denna huvudregel. Bulten Kanthal AB (Kalix) samt Norrlands Skogsägares Cellulosa AB, NCB, (Hissmofors och Sandviken) har beviljats bidrag trots att delar av de arbetsstyrkor som avses har sysselsatts i ordinarie produktion. Motivet har varit dessa företags synnerliga betydelse för resp. orter och svårigheterna att där finna andra sysselsättningstillfällen liksom svårigheterna att inom företagen finna alternativa arbetsuppgifter vid sidan av ordinarie produktion. Departementschefen tillägger att riksdagen gjort vissa uttalanden (NU 1977/78: 74) beträffande NCB:s båda anläggningar i Hissmofors och Sandviken som får anses ha gett regeringen stöd härför. För Bulten Kanthal AB har läget numera förbättrats, varför detta företag inte torde behöva sådant bidrag efter utgången av 1978.

Utskottet godtar de avsteg från gällande villkor för 75 %-bidraget som regeringen enligt ovan gjort.

Slutligen räknar departementschefen med att det s. k. 75 %-bidragets betydelse kommer att minska allteftersom konjunkturläget förbättras. Regeringen har dessutom föreskrivit att sådana bidrag fr. o. m. i år inte längre skall utgå till företag där den aktuella personalminskningen berör mindre än 100 personer.

Utskottet tar härefter upp tolv motioner som gäller beredskapsarbeten. Tio av dessa avser speciella projekt som beredskapsarbeten.

Socialdemokraterna anser i partimotionen 1049 att det behövs ett nytt och effektivt planeringssystem för beredskapsarbeten. Arbetsmarknadsverket bör få i uppdrag att göra *försök med nya former av planering av beredskapsarbeten*. Det föreslås att länsarbetsnämnd skall kunna ålägga både privata och offentliga arbetsgivare inom vissa försöksområden att upprätta och förte beredskapsplaner. Försöksverksamheten bör påbörjas snarast möjligt, och regeringen bör lägga fram förslag till riksdagen om den rättsliga reglering som behövs för verksamheten.

Utskottet tog ställning till ett socialdemokratiskt yrkande av samma innebörd förra året i samband med behandlingen av propositionen 1977/78: 164 om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten (AU 1977/78: 40). I den propositionen förutsattes att länsarbetsnämnderna i sin årliga planering av beredskapsarbeten tar kontakt inte bara med statliga och kommunala myndigheter utan också med enskilda företag och organisationer för att klargöra vilka lämpliga arbetstillfällen som finns tillgängliga. Utskottet ansåg för sin del att det fanns skäl att avvakta effekterna av ett sådant samrådsförfarande liksom av det nya bidragssystemet för kommunala och enskilda beredskapsarbeten innan åtgärder av lagstiftningskaraktär övervägdes. Det aktuella motionsyrkandet avstyrktes därför. Riksdagen följde utskottet.

Det finns inte skäl att ändra detta ställningstagande som gjordes för ca ett år sedan. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Den tid under vilken arbetslösa kan beredas sysselsättning i ett be-

redskapsarbete är normalt högst sex månader. I den socialdemokratiska motionen 1049 föreslås att *nya regler för tidsbegränsning av beredskapsarbeten för ungdomar* skall prövas. Detta skall äga rum vid arbetsplatser som genom fleråriga beredskapsplaner ställt praktik- och/eller beredskapsarbetsplatser till förmedlingens förfogande. Anställningstiden bör man individuellt anpassa till den enskildes förutsättningar och behov, t. ex. när det gäller praktik, arbetslivsvana m. m. Även företaget resp. förvaltningen kunde få glädje av en sådan ordning, anför motionärerna.

I princip gäller en maximitid om sex månader för beredskapsarbete för ungdomar. Regeln är emellertid inte absolut, utan avsteg tillåts om det föreligger särskilda skäl. Sådana skäl kan exempelvis vara att förlängning av tiden med någon eller några månader medför att i läro- eller utbildningsplan föreskriven praktik därigenom blir fullgjord. Arbetshandikappade har särskilda möjligheter att få beredskapsarbete som sträcker sig längre än sex månader (prop. 1978/79: 73, AU 20).

Enligt utskottets uppfattning bör även i framtiden som huvudregel gälla sexmånadersgränsen. Man bör emellertid inte vara alltför restriktiv när det gäller att medge undantag från denna princip. Om en tidsförlängning kan medföra att vederbörande kan gå över direkt i ett fast arbete kan det exempelvis vara ett skäl för undantag från huvudregeln. Utskottet vill i övrigt betona att strävan skall vara att med hjälp av beredskapsarbeten så snart som möjligt slussa över ungdomarna i fasta arbeten. Det är viktigt att beredskapsarbetet är meningsfullt och värderas meritmässigt på ett rättvist sätt.

Med det anförda har utskottet besvarat det aktuella yrkandet i motionen 1049 som inte synes behöva föranleda någon åtgärd.

Enligt motionen 1534 från moderata samlingspartiet är sysselsättningspolitiken fortfarande i alltför hög grad inriktad på de manliga arbetslösas behov av bl. a. beredskapsarbeten. *Utbudet av beredskapsarbeten för kvinnor bör därför breddas.*

Utskottet konstaterar att andelen kvinnor i beredskapsarbeten successivt har ökat och uppgår f. n. till ca 40 % mot ca 30 % år 1976. Utskottet förutsätter att man inom arbetsmarknadsverket har sin uppmärksamhet riktad på den av motionärerna aktualiserade frågan och arbetar för ett mer differentierat utbud.

Med hänvisning till det anförda synes det inte erforderligt med någon åtgärd på grund av motionen.

Som tidigare nämnts föreslås i ett tiotal motioner speciella projekt som beredskapsarbeten. Av dessa gäller följande fem motioner *vägarbeten*:

456 av Wilhelm Gustafsson (fp) och Arne Remgård (fp)	}	Ombyggnad av riksväg 41 m. m.
1538 av Rune Carlstein (s) och Gördis Hörnlund (s)		
774 av Gösta Karlsson (c) och Tage Sundkvist (c)	}	Förbifart vid Flen på riksväg 55
1562 av Catarina Rönnung (s) och Arne Fransson (c)		
2058 av Gunnar Oskarson m. fl. (m, s, c, fp)		

Till stöd för yrkandena återopas i motionerna arbetsmarknads- och regionalpolitiska resp. trafikekonomiska skäl.

I motionen 1542 av Karl Erik Eriksson (fp) begärs *åtgärder mot viltolyckor på vägarna*. Sådana olyckor ökade enligt motionären med 26% under perioden 1976—1977. År 1977 uppgick olyckorna till ca 6 300. Åtgärder bör mot den bakgrunden snabbt sättas in för att häva utvecklingen av viltolyckor. En effektiv metod är därvid enligt motionären siktröjning vid vägkanter. Beredskapsarbeten bör i större utsträckning än hittills inrättas på detta område. Vidare bör vapenfria värnpliktiga få arbetsuppgifter som syftar till att minska riskerna för viltolyckor, slutar motionären.

Johan Olsson m. fl. (c) anser i motionen 555 att *beredskapsarbetena inom skogsbruket* bör utökas. Härvid avses röjning, skogsvårdsarbeten, dikning m. m.. Sådana insatser ger enligt motionärerna avkastning i form av tillväxt och sysselsättning i skogen och bättre ekonomi i näringen på längre sikt.

I motionen 775 av Marianne Karlsson (c) begärs *beredskapsmedel för skydd av naturområden*. Regeringen bör som ett led i arbetsmarknadspolitiken skyndsamt upprätta riktlinjer för att räkna de prioriterade riksobjekten inom den fysiska riksplaneringen.

Utskottet vill med anledning av motionerna understryka att beredskapsarbetenas primära syfte är sysselsättningspolitiskt. En första förutsättning för att beredskapsarbete skall komma till stånd är att det på orten finns behov av att sysselsätta arbetslösa samt att arbetena lämpar sig för de aktuella arbetsökandena med häyn till deras yrkeserfarenhet och andra förutsättningar. Vid val av lämpliga objekt måste också beaktas vilket av objekten som från angivna utgångspunkter ger den bästa sysselsättningseffekten. De typer av arbeten som föreslås i motionerna kan i och för sig vara lämpliga att anordna som beredskapsarbete. Om och i så fall i vilken omfattning arbeten bör komma till stånd är en fråga som arbetsmarknadsmyndigheterna har att avgöra med utgångspunkt i de angivna principerna.

Med det anförda har utskottet besvarat de aktuella motionerna, som inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna 2121 av Anders Dahlgren m. fl. (c) och 2124 av Olle Eriksson (c) och Rune Johansson i Åmål (s) begärs att *beredningen för turism och rekreation skall få disponera 150 milj. kr. av beredskapsmedel för angelägna projekt*. Enligt motionärerna har många kommuner inte råd att fullfölja riksdagens år 1975 fattade beslut på turist- och rekreationsområdet, som bl. a. innebar att 25 primära rekreationsområden utpekades. Åtgärder behöver därför sättas in, vilket f. ö. rekreationsberedningen redovisade till regeringen år 1978.

Enligt utskottets uppfattning kan det inte komma i fråga att på detta sätt avsätta 150 milj. kr. av beredskapsmedel. Utskottet avstyrker motionerna och hänvisar till vad ovan sagts om principerna för att anordna beredskapsarbeten.

Industribeställningar

I propositionen föreslås ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat belopp om 10 milj. kr. för ändamålet. Utskottet tillstyrker förslaget. Som framhålls i propositionen kan behovet av industribeställningar under nästa budgetår inte med någon säkerhet bedömas i förväg. Under budgetåret 1977/78 var utgifterna ca 299 milj. kr., och innevarande budgetår har beviljats sammanlagt 80 milj. kr. Anslagsanvisningen får alltså korrigeras över tilläggsbudget.

Detaljplaneringsbidrag

Bidragen inom detta delprogram utgår främst till projektering av kommunala byggnads- och anläggningsarbeten. Bidrag kan f. n. även utgå till projektering av bostadshus, om projekteringen beräknas kunna slutföras före den 1 juli 1979. I propositionen föreslås att bidrag får utgå till projektering av bostadshus även under budgetåret 1979/80. Departementschefen förordar även att sådant bidrag liksom f. n. får omfatta nybyggnad av flerfamiljshus och hus i blandad bebyggelse. Därutöver bör, såsom under innevarande budgetår, bidrag kunna utgå även för projektering av dels ombyggnad av bostadshus som upplåts med hyres- eller bostadsrätt och som är belägen i områden med flerfamiljshus eller med blandad bebyggelse, dels sådan ombyggnad som hänförs till miljöförbättrande åtgärder enligt förordningen (1975: 129) om bidrag till förbättring av bostadsmiljöer. Projekteringen bör vara avslutad före den 1 juli 1980.

För innevarande budgetår har sammanlagt 80 milj. kr. anvisats för detaljplaneringsbidrag, varav 40 milj. kr. på tilläggsbudget I. I propositionen föreslås att anslagsposten liksom i föregående års budgetproposition skall föras upp med 40 milj. kr.

Utskottet biträder vad som har anförts och föreslagits under denna punkt.

Medelsberäkning m. m.

Det totala medelsbehovet under anslaget uppgår enligt propositionen till 1 533 000 000 kr. Utskottet har tillstyrkt medelsanvisningen under de fyra delprogrammen. Riksdagen bör alltså bevilja det begärda anslaget.

Liksom tidigare år begärs i propositionen bemyndigande för regeringen att medge att AMS på vissa villkor får avskriva vissa lånefordringar inom arbetsmarknadsverket. Utskottet tillstyrker att det begärda bemyndigandet lämnas.

Stöd till lagerupbyggnad

1977/78 Utgift	295 251 000
1978/79 Anslag	10 000 000
1979/80 Förslag	1 000 000

Från anslaget bestrids utgifterna för det i programmet Sysselsättningskapande åtgärder ingående delprogrammet Stöd till lagerupbyggnad.

Regeringen har under punkten B 4 (s. 86) föreslagit att riksdagen skall till Stöd till lagerupbyggnad för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 1 milj. kr.

Delprogrammet avser numera enbart statliga lånegarantier som beviljades i samband med lagerökning under åren 1975 och 1976. Lånegarantierna kan gälla längst till utgången av år 1978. De kan dock medföra utgifter även under budgetåret 1980/81.

Utskottet biträder medelsberäkningen.

Totalförsvarsverksamhet

1977/78 Utgift	41 724 000
1978/79 Anslag	56 700 000
1979/80 Förslag	72 810 000

Från anslaget bestrids utgifterna för programmet Totalförsvarsverksamhet som består av delprogrammen Försvars- och beredskapsplancering samt Vapenfria tjänstepliktiga.

	1977/78	1978/79	1979/80	
			Beräknad ändring	
			AMS	Föredragen
Försvars- och beredskapsplancering	3 781 000	4 200 000	+ 1 800 000	+ 910 000
Vapenfria tjänstepliktiga	25 705 000	40 600 000	+16 900 000	+13 600 000
Förvaltningskostnader	12 237 000	11 900 000	÷ 700 000	+ 1 600 000
Summa	41 724 000	56 700 000	+19 400 000	+16 110 000

Regeringen har under punkten B 6 (s. 89—92) föreslagit riksdagen att till Totalförsvarsverksamhet för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 72 810 000 kr.

Som framgår av sammanställningen avser huvuddelen av anslagsuppräknningen kostnader för utbildning av vapenfria tjänstepliktiga. Den större medelstillelningen är avsedd att öka antalet tjänstgöringsdagar från 500 000 till 600 000 och därmed minska den kö av vapenfria som väntar på att fullgöra grundutbildning. I oktober förra året fanns över 2 000 personer i kön. Väntetiden är f. n. ca 2 år.

Socialdemokraterna anser i motionen 668 att extraordinära insatser måste sättas in för att man snabbt skall kunna få bort köerna av vapenfria. Verksamheten bör därför utökas och då främst för civiltjänstverks behov. Ytterligare 2,5 milj. kr. bör därför anvisas under anslaget.

Antalet tjänstgöringsdagar för vapenfria kommer med regeringens förslag att i stort sett ha fördubblats sedan budgetåret 1977/78. Med hänvisning härtill samt till att den föreslagna utbyggnadstakten överensstämmer med vad AMS föreslagit tillstyrker utskottet propositionen i denna del. Motionen avstyrks följaktligen.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag under denna anslagspunkt.

Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning

Från anslaget bestrids arbetsmarknadsverkets utgifter för anskaffning av utrustning, vars anskaffningsvärde överstiger 10 000 kr. och vars livslängd överstiger tre år. Även engångsanskaffningar bekostas från anslaget. Annan utrustning anskaffas med anlitage av resp. programanslag.

Regeringen har under punkten B 7 (s. 92—95) föreslagit riksdagen att till Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 000 kr.

Utskottet har ingen invändning mot medelsberäkningen.

Arbetsmarknadsverket: Förvaltning av utrustning

Under anslaget redovisas kostnader och intäkter för programmet Förvaltning av utrustning, vilket utgör ett serviceprogram för försörjning av övriga program med mer kapitalkrävande utrustning. Sådan utrustning får hyras ut inom eller utom arbetsmarknadsverket, varvid hyran skall beräknas så, att samtliga uppkommande kostnader täcks. Programmet består av delprogrammen Förläggningsbyggnader samt Maskiner och fordon m. m.

Regeringen har under punkten B 8 (s. 95—97) föreslagit riksdagen att till Arbetsmarknadsverket: Förvaltning av utrustning för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Utskottet har ingen erinran mot propositionens förslag.

Bidrag till arbetarskyddsfonden

1977/78 Utgift	115 000 000
1978/79 Anslag	135 000 000
1979/80 Förslag	145 000 000

I samband med att lagen om medbestämmande i arbetslivet antogs våren 1976 beslöt riksdagen också att stödja information, utbildning och forskning rörande medbestämmande i arbetslivet. I beslutet innefattades även stöd till utbildning av representanter för de anställda i företagens styrelser och medel för att bestrida de fasta kostnaderna vid centrum för arbetslivsfrågor, numera arbetslivscentrum.

	1978/79	Beräknad ändring 1979/80	
		Arbets- skydds- fonden	Föredra- ganden
1. Bidrag till forsknings- projekt m. m.	22 000 000	+ 6 125 000	+10 000 000
2. Bidrag till fackliga organi- sationer för utbildning av anställdas representanter i statliga myndigheters sty- relser och i företagsstyrelser	10 000 000	+ 8 170 500	
3. Bidrag till arbetsgivar- organisationer och fackliga organisationer för information och utbildning med anled- ning av lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet	103 000 000	+65 115 000	
	135 000 000	+79 410 500	+10 000 000

Regeringen har under punkten C 6 (s. 131—133) föreslagit riksdagen att till Bidrag till arbetarskyddsfonden för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 145 000 000 kr.

Som framgår av sammanställningen utgörs den tyngsta posten av bidrag till fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer för information och utbildning om medbestämmandelagen. I propositionen förordas en sammanlagd ökning av anslaget med 10 milj. kr. Det föreslås ankomma på arbetarskyddsfondens styrelse att fördela medlen mellan forskning, styrelserepresentantutbildning samt information och utbildning med anledning av medbestämmandelagen.

I den proposition (1975/76: 182) som låg till grund för riksdagens beslut i ovan redovisade informationsfrågor m. m. föreslogs att verksamheten skulle finansieras genom höjning av arbetarskyddsavgiften från 0,10 till 0,17 procentenheter. Förslaget vann inte riksdagens bifall, utan finansieringen löstes genom ett statlig anslag.

Socialdemokraterna begär i motionen 666 på nytt att verksamheten skall finansieras genom en höjning av arbetsgivaravgiften. Detta bör ske från den 1 juli 1979. En höjning av avgifterna med 0,07 % beräknas i motionen ge en intäkt av ca 150 milj. kr. för helt kalenderår. I motionen föreslås också att bidraget till arbetsgivarorganisationerna skall upphöra i och med utgången av innevarande budgetår. I konsekvens med de framlagda förslagen i motionen yrkas avslag på regeringens begäran om anslag till Bidrag till arbetarskyddsfonden.

Utskottet har sedan 1976 under varje riksmöte behandlat liknande yrkanden från socialdemokratiskt håll (senast AU 1977/78: 21 s. 46). Utskottet har inte funnit anledning för riksdagen att ompröva sin i samband med behandlingen av propositionen 1975/76: 182 intagna ståndpunkt i fråga om förevarande anslag och dess användning och har därför avstyrkt aktuella motionsyrkanden. Utskottet har samma inställning i dag. När det gäller frågan om bidrag till arbetsgivarorganisationer vill utskottet, i likhet med förra året, tillägga att avtal på medbestämmandeområdet kan väntas innehålla principiella nyheter som kan väntas kräva en omfattande utbildning av båda parter. Även arbetsgivarnas organisationer bör därför t. v. vara berättigade till bidrag. I sammanhanget kan nämnas att fördelningen av medlen parterna emellan successivt förskjutits till arbetstagarnas förmån. Deras andel av medlen för utbildning har ökat från 80 % under budgetåret 1977/78 till 87,5 % under innevarande budgetår.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen 666 i aktuella delar.

Utskottet avstyrker även motionen 2048 av Wiggo Komstedt (m). Motionären anser nämligen att tiden nu är inne då medel till MBL-utbildningen stegvis kan minskas. Motionären anser att det föreslagna anslaget skall reduceras med 20 milj. kr. Enligt utskottets uppfattning är behovet av utbildning fortfarande stort. Bl. a. kan som skäl härför nämnas den stora omsättningen av förtroendemän samt kommande avtal på medbestämmandeområdet.

Budgetpropositionens medelsberäkning godtas av utskottet. Med hänvisning härtill och till utskottets ovan gjorda ställningstaganden till de nu behandlade motionerna bör anslaget föras upp med föreslaget belopp. Såsom föreslås i propositionen bör det ankomma på arbetarskyddsfondens styrelse att fördela medlen på de olika ändamålen.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *överensstämmelsen mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1557,

2. beträffande *åtgärder för ökad rörlighet på arbetsmarknaden* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1535,
3. beträffande *samhällskontroll vid nedläggning av företag* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1049, yrkandet 10,
4. beträffande *översyn av reglerna för arbetsmarknadspolitiskt stöd* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 2037,
5. beträffande *försök med könskvotering inom arbetsmarknadspolitiken* att motionen 1978/79: 1049, yrkandet 6, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
6. beträffande *obligatorisk arbetsförmedling* att riksdagen avslår motionerna 1978/79: 339, yrkandet 3, och 1978/79: 2152, yrkandet 1,
7. beträffande *sysselsättningsgaranti inom gruv- och stålbranschen* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1643, yrkandet 1,
8. beträffande *beredskapsarbete inom jordbruket* att motionen 1978/79: 555, yrkandet 1, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
9. att riksdagen med avslag på motionen 1978/79: 1046 godkänner de i propositionen förordade *grunderna för åtgärder inom jordbruket och trädgårdsnäringen*,
10. beträffande *åtgärdsprogram mot ungdomsarbetslösheten* att riksdagen avslår motionerna 1978/79: 339, yrkandena 1—2 och 4—7, samt 1978/79: 1643, yrkandet 2,
11. beträffande *uppdrag åt delegationen för ungdomens sysselsättningsfrågor* att motionen 1978/79: 2034 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
12. beträffande *komplettering av lagen om anställningsskydd med definition av begreppet praktik* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1049, yrkandet 1,
13. beträffande *komplettering av främjandelagen med bestämmelser om obligatorisk praktik* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1049, yrkandet 2,
14. beträffande *effekterna av anställningsskyddslagen för nytilleträdande på arbetsmarknaden m. m.* att motionerna 1978/79: 1547, 1978/79: 1555, 1978/79: 1558, yrkandet 2, samt 1978/79: 1559 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
15. beträffande *uppsökande verksamhet på företagen* att motionen 1978/79: 669 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
16. beträffande *försöksverksamhet i Kopparbergs län* att motionen 1978/79: 554 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
17. beträffande *åtgärder mot ungdomsarbetslösheten* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1558, yrkandena 1, 3 och 4,
18. beträffande *borttagandet av ATP-avgiften för ungdomar m. m.* att riksdagen avslår motionerna 1978/79: 505 och 1978/79: 2046, yrkandena 1 och 3,

19. beträffande *ungdomslöner på den statliga arbetsmarknaden* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1052,
20. beträffande *personalförstärkning till arbetsmarknadsverket* att riksdagen med avslag på propositionens förslag och motionen 1978/79: 2049, yrkandet 1, bifaller motionen 1978/79: 667, yrkandet 7,
21. beträffande *utökning av antalet dövkonsulenter* att motionen 1978/79: 484 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
22. beträffande *samrådsgrupper i länen för arbetskraftsfrågor inom skogsbruket* att motionen 1978/79: 557 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
23. beträffande *försöksverksamhet i Jämlands län med en intensivare byggarbetsplanering* att motionen 1978/79: 2064 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
24. beträffande *ersättningsbeloppens storlek vid bilresa i samband med sökande av arbete* att riksdagen med anledning av motionen 1978/79: 565 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
25. att riksdagen med avslag på propositionens förslag och motionen 1978/79: 2049, yrkandet 2, samt med bifall till motionen 1978/79: 667, yrkandet 8, till *Arbetsmarknadsservice* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 906 961 000 kr.,
26. beträffande *permanentning av bidraget till utbildning vid permitteringshot* att riksdagen med avslag på motionen 1978/79: 2067 bifaller regeringens förslag,
27. beträffande *åtgärder inom AMU i syfte att få fler kvinnor i "manliga" yrkesområden, m. m.* att motionen 1978/79: 2152, yrkandena 2 och 3, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
28. beträffande *arbetsmarknadsutbildningens effekter för den kvinnliga arbetskraften* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1534, yrkandet 2,
29. beträffande *körkortsutbildning* att riksdagen med anledning av motionen 1978/79: 482 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
30. beträffande *barntillsyn inom arbetsmarknadsutbildningen* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1049, yrkandet 8,
31. beträffande *ersättning till skadelidande inom arbetsmarknadsutbildningen* att riksdagen med anledning av motionen 1978/79: 2036 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
32. beträffande *förbättrade möjligheter till arbetsmarknadsutbildning för invandrare* att riksdagen avslår motionerna 1978/79: 1666, yrkandet 1, och 1978/79: 2148, yrkandet 3,
33. beträffande *vidgade försök med arbetsmarknadsutbildning för*

- äldre arbetssökande* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1049, yrkandet 7,
34. beträffande *utredning av frågan om utbildningsfonder i företag* att motionen 1978/79: 1049, yrkandet 11, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 35. beträffande *utbildningsbidragets storlek* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1666, yrkandena 2, 3 och 4,
 36. beträffande *samordningen av barnpension och utbildningsbidrag* att riksdagen med anledning av motionen 1978/79: 556 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
 37. att riksdagen godkänner de i propositionen förordade *grunderna för arbetsmarknadsutbildning*, i den mån frågan inte behandlas i föregående punkter,
 38. att riksdagen med bifall till budgetpropositionens förslag samt med avslag på motionen 1978/79: 2063 till *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag av 1 988 668 000 kr.,
 39. beträffande *försök med nya former av planering av beredskapsarbeten* att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1049, yrkandet 3 i motsvarande del, och yrkandet 4,
 40. beträffande *nya regler för tidsbegränsning av beredskapsarbeten* att motionen 1978/79: 1049, yrkandet 3 i motsvarande del, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 41. beträffande *utbudet av beredskapsarbeten för kvinnor* att motionen 1978/79: 1534, yrkandet 1, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 42. beträffande *ombyggnad av riksväg 41 m. m. som beredskapsarbete* att motionerna 1978/79: 456 och 1978/79: 1538, yrkandet 3, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 43. beträffande *byggande av förbifart vid Flen på riksväg 55 som beredskapsarbete* att motionen 1978/79: 774 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 44. beträffande *byggande av ny väg mellan Pauliström och Kvillsfors som beredskapsarbete* att motionen 1978/79: 1562 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 45. beträffande *utbyggnad av väg 158 i Halland som beredskapsarbete* att motionen 1978/79: 2058 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 46. beträffande *åtgärder mot viltolyckor på vägarna som beredskapsarbete* att motionen 1978/79: 1542 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 47. beträffande *beredskapsarbeten inom skogsbruket* att motionen 1978/79: 555, yrkandet 2, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 48. beträffande *möjligheten för beredningen för turism och re-*

- kreation att disponera 150 milj. kr. av beredskapsmedel för angelägna projekt* att motionerna 1978/79: 2121, yrkandet 1, och 1978/79: 2124 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
49. beträffande *skydd av naturområden som beredskapsarbete* att motionen 1978/79: 775 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 50. att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen anförts om beredskapsarbeten på vägar med anledning av riksdagens revisorers skrivelse,
 51. att riksdagen medger att regeringen får bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1979/80 besluta om *avskrivning av vissa lånefordringar* enligt budgetpropositionens förslag,
 52. att riksdagen till *Sysselsättningskapande åtgärder* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 1 533 000 000 kr., varav förslagsvis 300 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
 53. att riksdagen till *Stöd för lageruppbyggnad* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.,
 54. att riksdagen med bifall till budgetpropositionens förslag samt med avslag på motionen 1978/79: 668 till *Totalförsvarsverksamhet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 72 810 000 kr.,
 55. att riksdagen till *Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 9 000 000 kr.,
 56. att riksdagen till *Arbetsmarknadsverket: Förvaltning av utrustning* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
 57. att riksdagen med bifall till budgetpropositionens förslag samt med avslag på motionerna 1978/79: 666, yrkandena 2, 3 och 4, och 1978/79: 2048 till *Bidrag till arbetarskyddsfonden* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 145 000 000 kr.

Stockholm den 6 mars 1979

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ELVER JONSSON

Närvarande: Elver Jonsson (fp), Bengt Fagerlund (s), Jan-Ivan Nilsson (c), Alf Wennerfors (m), Ingemund Bengtsson (s), Birger Nilsson (s), Allan Gustafsson (c), Erik Johansson i Simrishamn (s), Ingrid Ludvigsson (s), Arne Fransson (c), Bernt Nilsson (s), tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp), Pär Granstedt (c), Frida Berglund (s) och Sten Svensson (m).

Reservationer

1. Åtgärder för ökad rörlighet på arbetsmarknaden (mom. 2)

av Alf Wennerfors (m) och Sten Svensson (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar "Utskottet finner" och slutar "upptagna motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Det är allmänt känt att de anställdas och arbetsökandes benägenhet att byta bosättningsort eller ta arbete i en ny bransch drastiskt minskat under de senaste åren. Detta är allvarligt och ägnat att inge oro för framtiden. En ökad rörlighet mellan branscher och inom regioner är som framhålls i moderata samlingspartiets motion en förutsättning för att vårt lands tillgångar av kapital och arbetskraft skall kunna tillvaratas och att framtidsinriktade och expansiva företag skall kunna bidra till vårt välbefinnande och vår sysselsättning.

Politiken måste alltså utformas så att den främjar rörligheten. De arbetsmarknadspolitiska insatserna är därvid självfallet betydelsefulla, men även andra åtgärder måste övervägas. Trygghetslagarna har på gott och ont haft konserverande effekter. Det är angeläget att vid den pågående översynen av den lagstiftningen man söker komma till rätta med nackdelar av tidigare berört slag.

De arbetsmarknadspolitiska stödformerna måste utformas med beaktande av rörlighetsaspekten. Enligt utskottets uppfattning bör som begärs i moderaternas motion 1535 regeringen från denna utgångspunkt och mot bakgrund av de senaste årens erfarenheter med förtur granska hur de arbetsmarknadspolitiska medlen fungerat och föreslå åtgärder som främjar en effektiv arbetsmarknad. Med det anförda har utskottet besvarat även motionen 1557 som inte bör föranleda någon åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *åtgärder för ökad rörlighet på arbetsmarknaden* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 1535 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Samhällskontroll vid nedläggning av företag (mom. 3)

av Bengt Fagerlund, Ingemund Bengtsson, Birger Nilsson, Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson och Frida Berglund (alla s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar "Förslaget har" och slutar "aktuella motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Riksdagen har tidigare avslagit liknande lagstiftningsyrkanden med motivering bl. a. att de nuvarande kanalerna för information mellan företag och samhälle är tillräckliga.

Socialdemokraterna har emellertid i motioner visat att nuvarande informationssystem inte är heltäckande och att informationen når olika adressater. Även andra skäl talar för att samhället får möjligheter att mera effektivt påverka företagen i samband med överväganden om nedläggningar. Utvecklingen i svenskt näringsliv efter det senaste valet bekräftar förvisso riktigheten av denna slutsats. Utskottet delar alltså socialdemokraternas uppfattning att det finns ett uttalat behov av att samhällsorganen får lagliga möjligheter att ingripa vid företagsnedläggningar och driftinskränkningar av mer allvarlig art. Regeringen kan i dag sägas vara helt beroende av företagens intresse och goda vilja att förhandlingsvägen nå en lösning som innebär att en omställning kan ske i socialt acceptabla former.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att regeringen skyndsamt bör lägga fram förslag till lagstiftning enligt de riktlinjer motionärerna redovisat. Vad utskottet anför med anledning av motionen bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *samhällskontroll vid nedläggning av företag* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 1049, yrkandet 10, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

3. Könskvotering inom arbetsmarknadspolitiken (mom. 5)

av Bengt Fagerlund, Ingemund Bengtsson, Birger Nilsson, Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson och Frida Berglund (alla s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar "Utskottet har" och slutar "av motionen" bort ha följande lydelse:

Resultaten av könskvotering inom den regionalpolitiska stödverksamheten är uppmuntrande.

Detta bör leda till att man nu går vidare och undersöker om liknande system kan införas vid andra former av statligt stöd till företag, i första hand i samband med utbildning. Utskottet noterar också med tillfredsställelse att frågan om kvotering i samband med arbetsmarknadsutbildning har tagits upp av AMS och SÖ i ett nyligen utarbetat jämställdhetsprogram.

Jämställdhetsaspekterna måste på ett helt annat sätt än hittills slå igenom i den personalutbildning som bedrivs inom företagen. Det är ett framsteg att detta — efter påstötningar från socialdemokratiskt håll — uppmärksammas i de föreskrifter som utfärdats om den arbetsmarknadsutbildning i företag som bedrivs med stöd av den s. k. 25-kronan. Den övervägande delen av personalutbildningen inom företagen sker dock utan statligt stöd. Att den utbildningen har allvarliga brister från

jämställdhetssynpunkt har visats av utredningen om företagsutbildning i dess nyligen avgivna betänkande. Möjligheter att styra denna utbildning i önskad riktning — förutom genom inflytande av de fackliga organisationerna — kan öppnas om man inför ett system med utbildningsfonder. Utskottet återkommer i det följande till fondfrågan.

Vad utskottet anfört med anledning av det aktuella yrkandet i motionen 1049 bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. *beträffande försök med könskvotering inom arbetsmarknadspolitiken* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 1049, yrkandet 6, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Arbetsmarknadspolitiska insatser inom jordbruket och trädgårdsnäringen (mom. 9)

av Jan-Ivan Nilsson, Allan Gustafsson, Arne Fransson och Pär Granstedt (alla c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar "Utskottet är" och på s. 25 slutar "och trädgårdsnäringen" bort ha följande lydelse:

Jordbruket och trädgårdsnäringen karakteriseras av säsongmässiga variationer i sysselsättningen. Möjligheterna att bereda personal fast anställning hela året är därmed begränsade. I betydligt högre grad än vad som är fallet inom andra näringar måste jordbruks- och trädgårdsföretag anlita tillfällig arbetskraft under högsäsong. Utskottet hälsar mot denna bakgrund med tillfredsställelse att dessa näringars arbetskraftsförhållanden utretts.

Utskottet tillstyrker utredningens förslag om en försöksverksamhet med kontant sysselsättningsstöd i syfte att ge de anställda bättre förutsättningar till kontinuerlig anställning. Som framhålls i motionen 1046 innebär ett genomförande av förslaget att anställningstryggheten för den enskilde arbetstagaren förbättras och att nya arbetstillfällen skapas. Förslaget är även till förmån för den regionala balansen eftersom arbetstillfällena i stor utsträckning skulle komma till stånd i regioner där man i dag har särskilda sysselsättningsproblem.

Utskottet kan alltså inte godta departementschefens argument mot förslaget om kontant sysselsättningsstöd utan föreslår att utredningens förslag genomförs.

Det sagda innebär att utskottet biträder motionen 1046 i motsvarande del.

Beredskapsarbete förekommer — — — (= utskottet) — — — slutar departementschefen.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att verksamheten med beredskapsarbeten inom lantbrukssektorn och i övrigt på landsbygden bör byggas ut. Inte minst de positiva erfarenheterna av den hittillsvarande verksamheten talar härför. Mot denna bakgrund kan utskottet, i likhet med motionärerna, inte godta departementschefens restriktiva inställning till beredskapsarbeten inom jordbruket.

Vad utskottet anfört med anledning av motionen 1046 bör regeringen underrättas om.

Johan Olsson m. fl. (c) vill i motionen 555 ha ett riksdagsuttalande med innebörd att beredskapsmedel skall kunna utgå för arbeten som inte kan finansieras genom rationaliseringsstöd o. d. Utskottet tar fasta på departementschefens uttalande i den frågan, som synes ligga i linje med vad motionärerna anför. Med hänvisning härtill behöver motionen inte föranleda någon åtgärd.

Utöver vad ovan sagts med anledning av motionen 1046 godkänner utskottet de i propositionen förordade grunderna för åtgärder inom jordbruket och trädgårdsnäringen.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. att riksdagen med anledning av budgetpropositionens förslag och med bifall till motionen 1978/79: 1046 godkänner vad utskottet anfört om grunderna för åtgärder inom jordbruket och trädgårdsnäringen.

5. Komplettering av lagen om anställningsskydd med definition av begreppet praktik (mom. 12)

av Bengt Fagerlund, Ingemund Bengtsson, Birger Nilsson, Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson och Frida Berglund (alla s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar "Riksdagen behandlade" och slutar "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i den socialdemokratiska motionen är begreppet praktik inte definierat i anställningsskyddslagen eller i förarbetena till denna lag. Praktikbegreppet har på senare år tolkats på skiftande sätt. Det gör det angeläget att fastställa lagens innebörd på denna punkt, så att inte rådande oklarhet, som LO påpekat, utnyttjas för att anställa ungdomar som s. k. praktikanter på otrygga och oförmånliga villkor. Sysselsättningsutredningen har lagt fram ett förslag till en strikt definition av praktikbegreppet. Förslaget har vunnit instämmanden från de flesta håll vid remissbehandlingen. De materiella skälen för en lagändring är starka, och formellt sett är det fråga om ett enkelt ingrepp i lagen. Frågan skall därför inte behöva utredas ytterligare, utan regeringen bör snarast lägga fram förslag till lagändring.

Utskottet är medvetet om att det också är angeläget att kunna tillgodose behov av praktik- och korttidsanställningar som faller utanför systerläroverksamhetens praktikbegrepp. Detta har bl. a. framhållits från AMS sida. Det finns emellertid goda möjligheter att tillgodose dessa behov på ett för alla parter tillfredsställande sätt, bl. a. genom det som i dag benämns beredskapsarbeten i praktiksyrfte.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *komplettering av lagen om anställningsskydd med definition av begreppet praktik* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 1049, yrkandet 1, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Komplettering av främjandelagen med bestämmelser om obligatorisk praktik (mom. 13)

av Bengt Fagerlund, Ingemund Bengtsson, Birger Nilsson, Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson och Frida Berglund (alla s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar "Riksdagen har" och slutar "avstyrker motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att samhället måste få medel för att garantera ungdomar praktik, när denna ingår som en förekriven del i utbildningen. Mot den bakgrunden tillstyrker utskottet motionärernas förslag att främjandelagen skall ändras så att länsarbetsnämnderna får befogenhet att anskaffa de behövliga praktikplatserna. Regeringen bör snarast lägga fram förslag om denna lagändring.

Vad utskottet anfört med anledning av motionen 1049 i denna del bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *komplettering av främjandelagen med bestämmelser om obligatorisk praktik* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 1049, yrkandet 2, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Personalförstärkning till arbetsmarknadsverket (mom. 20)

av Elver Jonsson (fp), Jan-Ivan Nilsson (c), Allan Gustafsson (c), Arne Fransson (c), tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) och Pär Granstedt (c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar "Utskottet delar" och slutar "underrättas om" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den personalförstärkning med 350 tjänster som

föreslås i propositionen är väl avvägd. Mot bakgrund av den strama utgiftsprövning som präglar statsbudgeten är regeringens förslag ett uttryck för en stark prioritering av arbetsmarknadsverkets behov av personalförstärkning. Motionerna 667 och 2049 avstyrks därför i aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *personalförstärkning till arbetsmarknadsverket* att riksdagen med avslag på motionerna 1978/79: 667, yrkandet 7, och 1978/79: 2049, yrkandet 1, bifaller propositionens förslag.

8. Personalförstärkning till arbetsmarknadsverket (mom. 20)

av Alf Wennerfors (m) och Sten Svensson (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar "Utskottet delar" och slutar "underrättas om" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill först framhålla att arbetsförmedlingens verksamhet måste bli effektivare. Olika åtgärder bör sättas in för att man skall nå detta mål. Det är inte sagt att en okontrollerad påfyllnad av ny personal i förmedlingen är den rätta metoden. Under 1970-talet har arbetsmarknadsverket tillförts 1 800 nya tjänster. AMS har i sin förra året avgivna petita begärt en uppseendeväckande stor personalökning — 1 025 nya tjänster. Enligt utskottets uppfattning är det ofrånkomligt att man i det sammanhanget ställer sig frågan hur verket använt de omfattande personalresurser som verket fått tidigare under 1970-talet. Har verkets effektivitet förbättrats i proportion till det ökade antalet nya befattningshavare eller går en stor del av den nya kapaciteten åt till intern administration, framställning av onödigt statistik etc.? Det har såvitt känt inte gjorts någon utredning av dessa frågor. Det finns också andra tecken på att organisationen fungerar mindre tillfredsställande, bl. a. den stora frånvaron bland de anställda. Utskottet har nyligen begärt att riksdagens revisorer skall granska dessa frågor. I detta sammanhang vill utskottet också framhålla att det framstår som oklokt att ändra det nuvarande systemet för anlitan av arbetspsykologisk expertis. Att bygga in den verksamheten, som i dag är fristående och fungerar väl, i det stora verkets organisation är inte välbetänkt.

Enligt utskottets uppfattning är det alltså angeläget att man på olika sätt rationaliserar AMS verksamhet. ADB-tekniken är ett hjälpmedel som riksdagen senare under riksmötet får ta ställning till. Utskottet vill i detta sammanhang endast peka på att det är angeläget att man vid introduktion av ny teknik och nya arbetsmetoder överväger alternativa möjligheter och att utanförstående konsulter anlitas för att vid sidan av arbetet göra bedömningar.

Enligt utskottets uppfattning bör det inom ramen för nuvarande per-

sonalresurser vara möjligt att väsentligt höja verkningsgraden inom arbetsmarknadsverket.

Den organisatoriska översyn som aviserats bör bedrivas skyndsamt och även i det sammanhanget bör utanförstående administrativ expertis anlitas för rådgivning.

När det gäller att ta ställning till de aktuella kraven om personalförstärkning ansluter sig utskottet till motionen 2049 i vilken förordas 200 nya tjänster. Detta tillskott i kombination med rationalisering av verksamheten i enlighet med det ovan sagda bör kunna ge lika gott resultat som det höjda antal tjänster regeringen begär med i princip oförändrade verksamhetsformer. Av det sagda framgår att utskottet också avvisar det socialdemokratiska kravet om ytterligare ett stort antal tjänster.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *personalförstärkning till arbetsmarknadsverket* att riksdagen med avslag på propositionens förslag och motionen 1978/79: 667, yrkandet 7, bifaller motionen 1978/79: 2049, yrkandet 1.

9. Medelsanvisning under anslaget Arbetsmarknadsservice (mom. 25)

under förutsättning av bifall till reservationen 7

av Elver Jonsson (fp), Jan-Ivan Nilsson (c), Allan Gustafsson (c), Arne Fransson (c), tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) och Pär Granstedt (c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 37 som börjar "Det sammanlagda" och slutar "906 961 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet har tillstyrkt regeringens förslag att arbetsmarknadsverket skall tillföras 350 nya tjänster. Med hänvisning till detta ställningstagande godtar utskottet budgetpropositionens förslag till medelsberäkning. Som en konsekvens av tidigare ställningstaganden till förslagen i motionerna 667 och 2049 om ändring av regeringens förslag till personalökning avstyrker utskottet även yrkandena i de motionerna om ändring i anslaget. Detta bör föras upp med 885 961 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. att riksdagen med bifall till propositionens förslag och med avslag på motionerna 1978/79: 667, yrkandet 8, och 1978/79: 2049, yrkandet 2, till *Arbetsmarknadsservice* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 885 961 000 kr.

10. Medelsanvisning under anslaget Arbetsmarknadsservice (mom. 25)

under förutsättning av bifall till reservationen 8

av Alf Wennerfors (m) och Sten Svensson (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 37 som börjar "Det sammanlagda" och slutar "906 961 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet har tillstyrkt förslaget i motionen 2049 av Wiggo Komstedt (m) och Arne Andersson i Ljung (m) att arbetsmarknadsverket skall tillföras 200 nya tjänster. Detta innebär att utskottet gått emot de förslag om ytterligare tjänster som förs fram i propositionen och motionen 667. Analogt med detta ställningstagande minskas anslagsbehovet med ca 20 milj. kr. i förhållande till propositionen. Motionärerna har därvid använt en sannolikt mer realistisk beräkningsmetod än i propositionen.

Med hänvisning till det anförda och då propositionens medelsberäkning i övrigt godtas bör anslaget föras upp med 865 961 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *medelsberäkningen till Arbetsmarknadsservice* att riksdagen med avslag på budgetpropositionens förslag och motionen 1978/79: 667, yrkandet 8, samt med bifall till motionen 1978/79: 2049, yrkandet 2, till *Arbetsmarknadsservice* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 865 961 000 kr.

11. Permanentning av bidraget till utbildning vid permitteringshot (mom. 26)

av Alf Wennerfors (m) och Sten Svensson (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 40 som börjar "Utskottet delar" och slutar "motionen 2067" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar departementschefens uppfattning att försöksverksamheterna inom arbetsmarknadsutbildningen bör ses över. Självfallet bör den översynen även omfatta den s. k. 25-kronan, inte minst mot bakgrund av att det finns klara tecken som tyder på att detta bidrag använts på ett icke korrekt sätt. Utskottet ställer sig följaktligen bakom yrkandet i motionen 2067 att beslut om att införliva den s. k. 25-kronan i den permanenta arbetsmarknadspolitiska medelsarsenalen inte bör fattas nu. Vad utskottet anför med anledning av motionen 2067 bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *permanentning av bidraget till utbildning vid permitteringshot* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 2067 samt med avslag på regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

12. Arbetsmarknadsutbildningens effekter för den kvinnliga arbetskraften (mom. 28)

av Alf Wennerfors (m) och Sten Svensson (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 42 som börjar "Utskottet finner" och slutar "inom arbetsmarknadsutbildningen" bort ha följande lydelse:

Generellt sett har kvinnor sämre yrkesutbildning än män och därför svårare att hävda sig på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutbildningen är därför ett viktigt instrument att förbättra de kvinnliga arbetssökandenas ställning på arbetsmarknaden. Utskottet instämmer med motionärerna från moderata samlingspartiet att det är angeläget att arbetsmarknadsutbildningens effekter för den kvinnliga arbetskraften klarläggs.

Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört med anledning av motionen 1534 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *arbetsmarknadsutbildningens effekter för den kvinnliga arbetskraften* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 1534, yrkandet 2, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Barntillsyn inom arbetsmarknadsutbildningen (mom. 30)

av Bengt Fagerlund, Ingemund Bengtsson, Birger Nilsson, Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson och Frida Berglund (alla s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 43 som börjar "Utskottet vidhåller" och slutar "därför motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker förslaget i den socialdemokratiska motionen om barntillsyn i samband med arbetsmarknadsutbildning. Den försöksverksamhet som i dag finns med barntillsyn i samband med arbetsmarknadsutbildning bör i enlighet med motionen utvidgas att gälla även de fall då föräldern eller föräldrarna får sin utbildning inom den egna kommunen men under utbildningstiden måste bo utanför hemorten. Den utvidgade försöksverksamheten bör i enlighet med förslaget gälla i till yttvidden stora kommuner med långa avstånd till den centrala tätorten. Vad utskottet anfört bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *barntillsyn inom arbetsmarknadsutbildningen* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 1049, yrkandet 8, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Vidgade försök med arbetsmarknadsutbildning för äldre arbetssökande (mom. 33)

av Bengt Fagerlund, Ingemund Bengtsson, Birger Nilsson, Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson och Frida Berglund (alla s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar "Det socialdemokratiska" och slutar "därför avslås" bort ha följande lydelse:

Som framgår av motionen är äldre arbetssökande klart underrepresenterade inom arbetsmarknadsutbildningen. Detsamma gäller om medelålders kvinnor. Gjorda försök att med särskilda åtgärder nå ut till dessa grupper har gett lovande resultat. Man bör därför gå vidare med vidgade försök av det slag som skisseras i motionen 1049. Regeringen bör underrättas härom.

dels att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. *beträffande vidgade försök med arbetsmarknadsutbildning för äldre arbetssökande* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 1049, yrkandet 7, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Bidrag till arbetsmarknadsutbildning (mom. 38)

av Alf Wennerfors (m) och Sten Svensson (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 46 börjar "Som framgår" och på s. 47 slutar "för arbetsmarknadsutbildning" bort ha följande lydelse:

Som framgår av propositionen har regeringen med hänsyn till gjorda konjunkturbedömningar räknat med en viss minskad omfattning av arbetsmarknadsutbildningen under nästa budgetår. Det är självfallet förordat med svårigheter att nu göra en definitiv bedömning av behovet av sådan utbildning för nästa budgetår. Utskottet delar emellertid motionärernas uppfattning att det finns anledning att se mer optimistiskt på den närmaste framtiden än vad regeringen gör när det gäller behovet av arbetsmarknadspolitiska insatser. Bl. a. den kraftiga nedgången av företagsutbildningen som redan kunnat noteras talar för detta. Mot denna bakgrund anser sig utskottet kunna godta det förslag om minskning av det föreslagna anslaget med ca 200 milj. kr. som Per-Olof Strindberg (m) och Karl Leuchovius (m) för fram.

Anslaget bör följaktligen föras upp med 1 788 668 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 2063 samt med avslag på budgetpropositionen i motsvarande del till *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag av 1 788 668 000 kr.

16. Försök med nya former av planering av beredskapsarbeten (mom. 39)

av Bengt Fagerlund, Ingemund Bengtsson, Birger Nilsson, Erik Johans-

son i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson och Frida Berglund (alla s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar "Utskottet tog" och slutar "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Systemet för planering av beredskapsarbeten lider av stora brister. Det är anslaget att finna nya vägar att förbättra systemet. Utskottet ställer sig därför bakom det socialdemokratiska motionsyrkandet om försök med nya planeringsformer. I dessa försök avses ingå att länsarbetsnämnderna i vissa områden av landet skall kunna ålägga offentliga och privata arbetsgivare att upprätta och förete beredskapsarbetsplaner. För att försöksverksamheten skall kunna komma i gång så snart som möjligt bör regeringen snarast förelägga riksdagen förslag till den rättsliga reglering av länsarbetsnämndernas befogenheter som erfordras. Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 39 bort ha följande lydelse:

39. beträffande *försök med nya former av planering av beredskapsarbeten* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 1049, yrkandet 3 i motsvarande del, och yrkandet 4, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Nya regler för tidsbegränsningar av beredskapsarbeten (mom. 40)

av Bengt Fagerlund, Ingemund Bengtsson, Birger Nilsson, Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson och Frida Berglund (alla s) som anser

dels att utskottets yttrande på s. 54 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Som de socialdemokratiska motionärerna framhåller är de nuvarande tidsgränserna för beredskapsarbeten en svaghet i nuvarande system. Trots att behovet av beredskapsarbeten för ungdom står kvar under långa perioder planeras och dimensioneras beredskapsarbetena för begränsad tid. Mot bakgrund av att betydande sysselsättningssvårigheter för ungdomar med säkerhet kommer att kvarstå ännu under lång tid, bör försök göras att förlänga tiden för praktik- och beredskapsarbeten.

Nya regler för tidsbegränsningar bör kunna prövas vid arbetsplatser som genom fleråriga beredskapsplaner ställt praktik och/eller beredskapsarbetsplatser till förmedlingens förfogande. Därmed kan, som framhålls i motionen, tiden i anställning med bidrag från samhället bättre anpassas till den enskildes förutsättningar och behov när det gäller praktik, arbetslivsvana etc. För företagen/förvaltningen underlättas vidare personalplaneringen.

Utskottet ställer sig följaktligen bakom socialdemokraternas motion i den aktuella delen. Regeringen bör underrättas härom.

dels att utskottets hemställan under 40 bort ha följande lydelse:

40. beträffande *nya regler för tidsbegränsningar av beredskapsarbeten* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 1049, yrkandet 3 i motsvarande del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. Utbudet av beredskapsarbeten för kvinnor (mom. 41)

av Alf Wennerfors (m) och Sten Svensson (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar "Utskottet konstaterar" och slutar "av motionen" bort ha följande lydelse:

Som utskottet tidigare framhållit är sysselsättningspolitiken inte i tillräcklig grad inriktad på de kvinnliga arbetslösas behov av insatser. Det gäller bl. a. i fråga om beredskapsarbeten. Mot den bakgrunden finns det, som motionärerna anför, starka skäl att bredda utbudet av beredskapsarbeten så att det bättre anpassas till de arbetslösas behov.

Regeringen bör underrättas om utskottets ställningstagande med anledning av motionen 1534.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *utbudet av beredskapsarbeten för kvinnor* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 1534, yrkandet 1, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

19. Anslaget till Totalförsvarsverksamhet (mom. 54)

av Bengt Fagerlund, Ingemund Bengtsson, Birger Nilsson, Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson och Frida Berglund (alla s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 58 som börjar "Antalet tjänstgöringsdagar" och slutar "denna anslagspunkt" bort ha följande lydelse:

Möjligheterna att erhålla vapenfri tjänst har vidgats genom ändringen i vapenfrilagen som trädde i kraft den 1 juli 1978. Även tjänstgöringsområdena för vapenfria blev därmed flera. Det finns mot den bakgrunden anledning räkna med en fortsatt ökad tillströmning av vapenfria tjänstpliktiga. Vapenfria som väntar på inkallelse till grundutbildning utgjorde i oktober förra året över 2 000 personer, och den genomsnittliga väntetiden är f. n. ca två år. I slutet av innevarande budgetår beräknas kön uppgå till 3 700 personer, vilket ytterligare förlänger väntetiden med minst ett halvt år.

Utskottet anser mot denna bakgrund i likhet med de socialdemokratiska motionärerna att extraordinära insatser måste sättas in. Verksamheten bör därför utökas i större utsträckning än regeringen föreslagit. En sådan ökning bör bl. a. komma civilförsvaret till del. Ytterligare 2,5 milj. kr. bör med hänsyn härtill anvisas under anslaget.

dels att utskottets hemställan under 54 bort ha följande lydelse:

54. att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 668 samt med anledning av propositionen till *Totalförsvarsverksamhet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 75 310 000 kr.

20. Bidrag till arbetarskyddsfonden (mom. 57)

av Bengt Fagerlund, Ingemund Bengtsson, Birger Nilsson, Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson och Frida Berglund (alla s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar "Utskottet har" och slutar "olika ändamålen" bort ha följande lydelse:

Finansieringsförslaget i propositionen 1975/76: 182 byggde på tanken att kostnaderna för information, utbildning och forskning sammanhängande med arbetsrättsreformen skall bäras av produktionen. Utskottet ansluter sig från principiella utgångspunkter till denna uppfattning. Såsom yrkas i motionen 666 bör finansieringen av utbildning och övriga åtgärder läggas om och från den 1 juli 1979 ske i den ordning som förutsattes i propositionen 182, dvs. genom höjning av arbetarskyddsavgiften från 0,10 till 0,17 %. Genom den höjda avgiften kan uppskattningsvis ca 150 milj. kr. bli disponibla för de aktuella aktiviteterna. Anslaget Bidrag till arbetarskyddsfonden kan följaktligen försvinna nästa budgetår.

Lagen om arbetarskyddsavgift bör ändras i enlighet med det sagda. Utskottet lägger i det följande fram förslag härom.

Utskottet delar även motionärernas uppfattning att bidraget till arbetsgivarorganisationerna för att täcka kostnader för information och utbildning bör upphöra i och med utgången av innevarande budgetår. Det finns flera skäl som talar för detta. Arbetsgivarsidan har sålunda inte tillnärmelsevis den omsättning av förtroendevalda som man har på arbetstagersidan. Dessutom måste det vara naturligt att företagen räknar med utgifter för utbildning av arbetsgivarföreträdare som en del av företagets allmänna kostnader och att produktionen sålunda får bära kostnaderna direkt. Om förslaget realiserar bör de medel som frigörs användas för arbetstagarernas informations- och utbildningsverksamhet samt för forskningen på arbetslivets område. Arbetarskyddsfondens styrelse bör göra den närmare fördelningen på olika ändamål.

Med hänsyn till ovan gjort ställningstagande i finansieringsfrågan avstyrker utskottet den föreslagna medelsanvisningen. Förslaget av Wiggo Komstedt (m) om minskning av anslaget blir med detta ställningstagande inte aktuellt. Motionen avstyrks därför.

dels att utskottets hemställan under 57 bort ha följande lydelse:

57. att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 666, yrkandena 2, 3 och 4,

dels antar följande lagförslag:

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1971: 282) om arbetarskyddsavgift

Häriigenom föreskrives att 1, 3 och 4 §§ lagen (1971: 282) om arbetarskyddsavgift skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Arbetsgivaravgift som bidrag till arbetarskydd (arbetarskyddsavgift) erläggs enligt denna lag.

Arbetsgivaravgift som bidrag till arbetarskydd *och till forskning, utveckling, utbildning och upplysning beträffande arbetslivs- och inflytandefrågor* (arbetarskyddsavgift) erläggs enligt denna lag.

3 §¹

Arbetsgivare erlägger årligen arbetarskyddsavgift med belopp som motsvarar *en tiondels* procent av vad arbetsgivaren under året utgivit som lön i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad.

Arbetsgivare erlägger årligen arbetarskyddsavgift med belopp som motsvarar *sjutton hundra*delns procent av vad arbetsgivaren under året utgivit som lön i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad.

Vid beräkningen av avgiften tages icke hänsyn till arbetstagare, vars lön under året understigit femhundra kronor. Vidare bortses vid denna beräkning från arbetstagare som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring.

Avgift erlägges icke för arbetstagares lön vid sjukdom eller ledighet för vård av sjukt barn eller med anledning av barns födelse till den del lönen motsvarar sjukpenning eller föräldrapenning, som arbetsgivare äger uppbära enligt bestämmelserna i 3 kap. 16 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Avgift erlägges ej heller för lön som arbetsgivare utgivit till hemmavarande barn för arbete utfört i hans förvärvsverksamhet i de fall avdrag för lönen ej får ske vid inkomsttaxeringen.

¹ Senaste lydelse 1975: 321.

Nuvarande lydelse

Av arbetarskyddsavgiften skall en fjärdedel utgöra bidrag till statsverkets kostnader för arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens verksamhet och tre fjärdedelar bidrag till kostnader i övrigt för forskning och utveckling samt utbildning och upplysning beträffande arbetarskydd ävensom till kostnader för skyddsarbete som utföres av skyddsombud som utsetts enligt 40 § tredje stycket arbetarskyddslagen (1949: 1). Den sistnämnda delen skall föras till en fond, benämnd arbetarskyddsfonden, som förvaltas enligt grunder som regeringen fastställer.

Föreslagen lydelse

4 §²

Av arbetarskyddsavgiften skall femton procent utgöra bidrag till statsverkets kostnader för arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens verksamhet.

Återstoden skall utgöra bidrag till

1. kostnader i övrigt för forskning och utveckling samt utbildning och upplysning beträffande arbetarskydd.

2. kostnader för forskning och utveckling samt utbildning och upplysning beträffande medbestämmande i arbetslivet och arbetslivsfrågor i övrigt,

3. kostnader för skyddsarbete som utföres av skyddsombud som har utsetts enligt 40 § tredje stycket arbetarskyddslagen (1949: 1),

4. kostnader för utbildning av styrelserepresentanter för de anställda.

Den del av arbetarskyddsavgiften som avses i andra stycket skall föras till en fond, benämnd arbetarskyddsfonden. Fonden förvaltas enligt grunder som regeringen fastställer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

Äldre bestämmelser gäller alltjämt i fråga om avgift för tid före ikraftträdandet.

dels avslår motionen 1978/79: 2048 och propositionen 1978/79: 100 bil. 15 i vad avser anslaget C 6 Bidrag till arbetarskyddsfonden,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i fråga om upphörande av stödet till arbetsgivarorganisationer.

21. Bidrag till arbetarskyddsfonden (mom. 57)

av Alf Wennerfors (m) och Sten Svensson (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar "Utskottet avstyrker" och slutar "olika ändamålen" bort ha följande lydelse:

² Senaste lydelse 1974: 796.

Anslaget är avsett att finansiera tre ändamål: forskning på arbetslivets område, utbildning och information om medbestämmanderformen samt utbildning av anställdas styrelserepresentanter. Behovet av forskning är uppenbart och skall här inte sättas i fråga.

Då principerna för bidrag till utbildning på medbestämmandeområdet m. m. antogs (prop. 1975/76: 182, InU 1975/76: 46) förutsatte statsmakterna att utbildningsbehovet skulle vara särskilt stort under åren 1977—1979 för att därefter minska. Vad man då avsåg var att det behövde göras en engångsinsats under den nämnda perioden för utbildning av de anställdas representanter i företagets styrelser. Därefter skulle bidragsgivningen för den formen av utbildning omprövas.

Stöd kan numera även ges till utbildning av representanter för de anställda i statliga styrelser och företag. Trots detta har efterfrågan på utbildningen inte varit så stor som man räknat med. Ett odisponerat belopp om 15 milj. kr. beräknas stå till förfogande vid utgången av innevarande budgetår. Icke desto mindre föreslås i budgetpropositionen att anslagsposten skall höjas. Detta framstår mot bakgrund av det sagda och med iakttagande av budgetläget som en omotiverad åtgärd.

Huvuddelen av anslaget används för information och utbildning om medbestämmande i arbetslivet. Det ligger i sakens natur att det inte längre finns samma behov som tidigare att allmänt informera om reformen. Under de tre år som har gått har gjorts en utbildningsinsats på ett betydelsefullt men ändå avgränsat område som måste sägas sakna motstycke. Det är ett rimligt antagande att efterfrågan på utbildning efter en insats av det slaget efter hand avtar. Utskottet har inhämtat att man på arbetsgivarsidan inte längre begär medel i beräknad omfattning. Det har förutsatts att en femtedel av medlen skall användas för utbildning på arbetsgivarsidan. Om bidragsmöjligheterna inte utnyttjas fullt ut på den ena sidan bör de icke janspråktagna medlen hållas inne och sparas. Även med hänsyn till vad nu sagts finns således ett besparingsutrymme.

På grund av det anförda finns enligt utskottets mening förutsättningar för att genomföra den vid anslagets tillkomst avsedda minskningen av medelstillelningen efter en övergångsperiod av tre år. Utskottet ansluter sig därför till förslaget i motionen 2048 att för nästa budgetår fastställa ett anslag av 125 milj. kr. Såsom föreslås i propositionen bör det ankomma på arbetarskyddsfondens styrelse att fördela beloppet på de olika anslagsändamålen.

dels att utskottets hemställan under 57 bort ha följande lydelse:

57. att riksdagen dels med anledning av budgetpropositionens förslag samt med bifall till motionen 1978/79: 2048, dels med avslag på motionen 1978/79: 666, yrkandena 2, 3 och 4, till *Bidrag till arbetarskyddsfonden* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 125 000 000 kr.

Särskilt yttrande**Försök med könskvotering inom arbetsmarknadspolitiken (mom. 5)**

av Alf Wennerfors (m) och Sten Svensson (m) som anför:

I anslutning till motionskravet om vidgad användning av könskvotering som villkor för statliga stödinsatser vill vi deklarera att vi anser det angeläget att främja strävandena mot jämställdhet i arbetslivet och att det är nödvändigt med konkreta åtgärder av skilda slag för att dessa strävanden skall nå effekt. Enligt vår uppfattning är emellertid könskvotering inte en lämplig väg att gå. Principiella skäl talar mot den metoden. Vi beklagar därför att AMS och SÖ valt att slå in på denna väg enligt det av utskottet refererade handlingsprogrammet för jämställdhet inom arbetsmarknadsutbildningen.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Motionerna	1
Arbetsmarknadsrådet	10
Utskottet	16
Budgetpropositionens redovisning av utvecklingen på arbetsmarknaden	16
Motioner om allmänna arbetsmarknadsfrågor	18
Jordbrukets och trädgårdsnäringens arbetskraftsförhållanden	22
Ungdomsarbetslösheten	25
Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader m. m.	31
Arbetsmarknadsservice	34
Bidrag till arbetsmarknadsutbildning	37
Sysselsättningsskapande åtgärder	47
Beredskapsarbeten	48
Industribeställningar	56
Detaljplaneringsbidrag	56
Medelsberäkning m. m.	57
Stöd till lageruppbyggnad	57
Totalförsvarsverksamhet	57
Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning	58
Arbetsmarknadsverket: Förvaltning av utrustning	58
Bidrag till arbetarskyddsfonden	59
Utskottets hemställan	60
Reservationer	65
1. Åtgärder för ökad rörlighet på arbetsmarknaden (m)	65
2. Samhällskontroll vid nedläggning av företag (s)	65
3. Könskvotering inom arbetsmarknadspolitiken (s)	66
4. Arbetsmarknadspolitiska insatser inom jordbruk och trädgårdsnäringen (c)	67
5. Komplettering av lagen om anställningsskydd med definition av begreppet praktik (s)	68
6. Komplettering av främjandelagen med bestämmelser om obligatorisk praktik (s)	69
7. Personalförstärkning till arbetsmarknadsverket (fp, c)	69
8. Personalförstärkning till arbetsmarknadsverket (m)	70
9. Medelsanvisning under anslaget Arbetsmarknadsservice (fp, c)	71
10. Medelsanvisning under anslaget Arbetsmarknadsservice (m) ..	71
11. Permanentning av bidraget till utbildning vid permitteringshot (m)	72
12. Arbetsmarknadsutbildningens effekter för den kvinnliga arbetskraften (m)	72
13. Barntillsyn inom arbetsmarknadsutbildningen (s)	73
14. Vidgade försök med arbetsmarknadsutbildning för äldre arbetsökande (s)	73
15. Bidrag till arbetsmarknadsutbildning (m)	74
16. Försök med nya former av planering av beredskapsarbeten (s) ..	75

17. Nya regler för tidsbegränsningar av beredskapsarbeten (s)	75
18. Utbudet av beredskapsarbeten för kvinnor (m)	76
19. Anslaget till Totalförsvarsverksamhet (s)	76
20. Bidrag till arbetarskyddsfonden (s)	77
21. Anslag till arbetarskyddsfonden (m)	79

Särskilt yttrande

Försök med könskvotering inom arbetsmarknadspolitiken (m)	81
---	----

